

ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ
MUNICIPALITY OF HERSONISSOS

Βιώσιμη Τουριστική

Η πρόταση
του **Δήμου Χερσονήσου**
για την
Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη

Γούρνες

Μάρτιος 2012

ΟΜΑΔΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ειδικοί Σύμβουλοι Δημάρχου

1. Περδικογιάννη Ειρήνη του Μηνά, ΠΕ Αρχιτεκτόνων
2. Βαϊλάκης Νικόλαος του Ζαχαρία, ΠΕ Αρχιτεκτόνων
3. Λιαπάκης Μηνάς του Εμμανουήλ, ΤΕ Τουριστικών Επαγγελματών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ	6
B. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ-ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ.....	8
Γ. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	10
Γ.1. Η Αρχή της Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Τουρισμό	10
Γ.2 Ευρωπαϊκές πολιτικές.....	11
Γ.3 Εθνικές πολιτικές.....	13
Δ. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΚΑΙ Η ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	19
Δ.1 Οικονομική Σημασία του τουρισμού σε τοπικό και υπερ-τοπικό επίπεδο	19
Δ.2 Τουριστικός αναπτυξιακός δυισμός : παράκτιος χώρος και ενδοχώρα του Δήμου	21
1.ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΓΝΩΣΗ.....	27
1.1 Περιγραφή της χωρικής ενότητας του Δήμου Χερσονήσου	27
1.2 Περιγραφή του Δήμου Χερσονήσου	28
Πληθυσμιακή χαρακτηριστικά.....	28
Κοινωνική χαρακτηριστικά	29
Κοινωνικές Υποδομές-Παροχές Υγείας.....	30
Οικονομικά χαρακτηριστικά	30
Υποδομές Δημοσίων Παροχών	33
Φυσικό Περιβάλλον.....	33
Πολιτιστικοί πόροι	35
1.3 Βασική χωροταξική και πολεοδομική οργάνωση του Δήμου Χερσονήσου.....	36
1.4 Προσφερόμενο Τουριστικό Προϊόν	40
1.5 Τουριστική Κίνηση	50
2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	53
2.1 Κρίσιμα ζητήματα για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη συνολικά για την περιοχή	53
3.1 Αναπτυξιακός σχεδιασμός Δήμου - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2011 – 2014.....	55
3.2 Ολοκληρωμένα Σχέδια με χωρική διάσταση	57
3.2.1 Ολοκληρωμένο Σχέδιο Ανάπτυξης Περιοχής Υπαίθρου (ΟΣΑΠΥ) Δήμου Χερσονήσου	57
3.2.2 Ολοκληρωμένο Σχέδιο Διαχείρισης και Ανάπτυξης Παράκτιου Χώρου	58

3.3 Εξωστρέφεια Δήμου -Προσχώρηση του Δήμου Χερσονήσου στο Ευρωπαϊκό δίκτυο «Σύμφωνο των Δημάρχων» (Covenant of Mayors)	59
4. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΡΧΩΝ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ	61
4.1. Προσδιορισμός αναπτυξιακής στρατηγικής.....	61
4.2 Στρατηγικοί Στόχοι και Κεντρικές Κατευθύνσεις.....	62
4.2.1 Όραμα και Στρατηγικοί Στόχοι.....	62
4.3 Προσδιορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων	69
4.4 Προτεραιότητες- Παρεμβάσεις-Προτάσεις	69
4.4.1 Ενίσχυση της τουριστικής ζήτησης.....	69
4.4.2 Ενίσχυση της τουριστικής προσφοράς	70
5. Η ΧΑΡΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	72
5.1 Η ταξινόμηση του Δήμου σε υπο-ενότητες με κριτήριο τις αναπτυξιακές προοπτικές τους.....	72
5.2 Οι Δράσεις προς τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη για το ΔΗΜΟ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ....	76
5.3 Οι Δράσεις σε κάθε Χωρική Ενότητα- Οριζόντιες δράσεις	78
6. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΠΗΓΩΝ.....	84
7. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	88
7.1.Επιτροπή παρακολούθησης υλοποίησης των παρεμβάσεων που πραγματοποιούνται	88
7.2 Συγκρότηση Μόνιμης Επιτροπής Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής	88
8. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	96

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο Δήμος Χερσονήσου είναι ένας κατεξοχήν τουριστικός Δήμος. Ακολουθώντας τη ραγδαία αύξηση της τουριστικής ροής στην Κρήτη όπως και σε άλλες νησιωτικές περιοχές της Ελλάδας στα τέλη της δεκαετίας του 70'η βόρεια παράκτια ζώνη του πρώην νομού Ηρακλείου, στην οποία ο Καλλικρατικός Δήμος Χερσονήσου χαρακτηριστικά διαθέτει ακτογραμμή μήκους περισσότερο από 38 χλμ, αποτέλεσε την περιοχή εκείνη με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση τουριστικών δραστηριοτήτων. Η αναπτυξιακή δυναμική της περιοχής στηρίχτηκε για πολλές δεκαετίες και σε μεγάλο βαθμό στην παραλιακή της ζώνη και την πρωτογενή προσφορά του δίπτυχου «ήλιος και θάλασσα». Ωστόσο **η εντεινόμενη οικονομική ύφεση** και το περιβάλλον κρίσης που διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια το οποίο όπως διαφαίνεται δεν αφήνει ανεπηρέαστη την τουριστική αγορά παράλληλα με την **αύξηση του ανταγωνισμού** σε μια αγορά στην οποία οι έμπειροι ταξιδιώτες αναζητούν νέους προορισμούς που θα τους παρέχουν μοναδικές ταξιδιωτικές εμπειρίες, απαιτούν ένα ολοκληρωμένο σχεδιασμό προκειμένου ο «τόπος» να επαναπροσδιορίσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν του. Η παραπάνω διαδικασία απαιτεί μια ορθολογική διαχείριση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του Δήμου, τόσο της παράκτιας ζώνης, όσο και των εν δυνάμει διαφορετικών τουριστικών αποθεμάτων της περιοχής στο σύνολο της.

Το όραμα της δημοτικής αρχής έτσι όπως αποτυπώνεται στο εγκεκριμένο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου για την Περίοδο 2011-2014, εστιάζεται στην ανάδειξη του Δήμου σε *Οικονομικό, Τουριστικό & Πολιτιστικό πόλο ανάπτυξης υιοθετώντας και εφαρμόζοντας τις βασικές αρχές βιώσιμης ανάπτυξης*. Με βασικό άξονα το αναπτυξιακό όραμα του Δήμου το παρόν σχέδιο αποτελεί τη στρατηγική του Δήμου για τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη, θέτοντας τους στόχους και τις συγκεκριμένες δράσεις για την υλοποίησή τους με ορίζοντα την επόμενη διετία. Οι στόχοι έρχονται να απαντήσουν στα κρίσιμα ζητήματα που αφορούν την τουριστική ανάπτυξη του Δήμου και που προκύπτουν από την κατανόηση της υπάρχουσας δυναμικής στον τομέα του τουρισμού και την απαρχή αυτής στις αρχές της δεκαετίας του 70'. Οι παρεμβάσεις που προτείνονται έρχονται αφενός να ενισχύσουν και να αναδείξουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής και αφετέρου να αποκαταστήσουν τις στρεβλώσεις του βραχυπρόθεσμου αλλά και άμεσα ανταποδοτικού

μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης του παρελθόντος, με απώτερο στόχο τη βελτιστοποίηση του προϊόντος.

Το παρόν Σχέδιο αναγνωρίζοντας το αναπτυξιακό δυισμό της παραλιακής ζώνης και της ενδοχώρας του Δήμου στοχεύει στην **ισόρροπη ανάπτυξη της βόρειας τουριστικής παράκτιας ζώνης του Δήμου και της πλούσιας σε οικο-πολιτισμικό και φυσικό απόθεμα ενδοχώρας του**. Περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν τόσο την αναβάθμιση του οικιστικού περιβάλλοντος, περιορίζοντας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της έντονης τουριστικής δραστηριότητας της παράκτιας ζώνης, όσο και τη βελτίωση ή ακόμα και τη δημιουργία νέων υποδομών, όπου απαιτείται για την ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας έτσι ώστε ο Δήμος να αποτελέσει πόλο έλξης νέων επενδυτικών κεφαλαίων.

Ωστόσο πρέπει να γίνει αντιληπτό από την αρχή, ότι η τουριστική ανάπτυξη απαιτεί την παρέμβαση πολλών και διαφορετικών φορέων τόσο του **ιδιωτικού** όσο και του **δημόσιου** τομέα. Ενώ κατ'ουσία αποτελεί δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα, ο δημόσιος φορέας δύναται να παρέχει τις απαραίτητες υποδομές και υπηρεσίες για την προσέλκυση των επενδυτών του ιδιωτικού φορέα και εν γένει να συμβάλλει στην δημιουργία ενός κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την προσέλκυση των κεφαλαίων. Επιπροσθέτως ο σχεδιασμός για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη απαιτεί τη συμμετοχή και συνεργασία όλων των κοινωνικών ομάδων. Αφορά επίσης την επίλυση συγκρούσεων και την αναζήτηση συνεργειών της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και της έντονης ανθρώπινης δραστηριότητας και των επιπτώσεων στα οικοσυστήματα και τον κοινωνικό ιστό. Ο σχεδιασμός που προτείνεται είναι ένας τρόπος να διασφαλιστεί το ότι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής ισορροπεί σε βάθος χρόνου με τους οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους που τίθενται.

B. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ-ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ.

Με βάση το πλαίσιο και τους στόχους που αναφέρθηκαν παραπάνω η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την κατάρτιση του σχεδίου αυτού συνοψίζεται στα παρακάτω στάδια:

- 1. Προετοιμασία και Οργάνωση**
- 2. Στρατηγικός Σχεδιασμός**
- 3. Πλαίσιο εφαρμογής του Σχεδίου**

Το 1ο στάδιο περιλαμβάνει τον αρχικό προγραμματισμό και την αρχική προετοιμασία και οργάνωση.

Το 2ο στάδιο περιλαμβάνει τη συλλογή στοιχείων, την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και αξιολόγηση των κρίσιμων ζητημάτων, βάσει των οποίων γίνεται η σύλληψη του σχεδίου, θέτοντας στόχους και εξειδικεύοντας τις δράσεις για την υλοποίησή τους.

Το 3ο στάδιο αποτελεί την περαιτέρω εξειδίκευση των δράσεων και τον καθορισμό του πλαισίου εφαρμογής τους θέτοντας προτεραιότητες, βάσει της κρισιμότητας των ζητημάτων στα οποία οι δράσεις απαντούν.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται τόσο για την εκπόνηση του Σχεδίου, όσο και για την εφαρμογή του βασίζεται στην ανάγκη ενός στρατηγικού σχεδιασμού που ανταποκρίνεται στην υφιστάμενη κατάσταση και στην παράλληλη ανάγκη αποδοχής του από το σύνολο των κοινωνικών ομάδων αλλά και όλων των εμπλεκόμενων φορέων στο τουριστικό παραγωγικό σύστημα λαμβάνοντας υπόψη το νέο πλαίσιο λειτουργίας των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α, στο οποίο η εξεύρεση νέων, επιπλέον των ιδίων, οικονομικών πόρων καθίσταται επιτακτική προκειμένου να υλοποιηθούν παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης.

Το παρόν Σχέδιο συντάχθηκε από ομάδα μελέτης που αποτελείται από την Ειρήνη Περδικογιάννη, τον Νικόλα Βαϊλάκη και τον Μηνά Λιαπάκη, Ειδικούς Σύμβουλους του Δημάρχου Χερσονήσου, κατόπιν συναντήσεων με αρμόδιους φορείς και εξειδικευμένους επιστήμονες.

Το παρόν Σχέδιο περιλαμβάνει μια **Εισαγωγή** για το Πλαίσιο και τους Στόχους αυτού του Προγράμματος. Το **Α' Μέρος** που αναφέρεται στην παρουσίαση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, όσον αφορά την τουριστική προσφορά και τη ζήτηση, αναδεικνύοντας τον τουριστικό διυισμό μεταξύ παράκτιου τμήματος και ενδοχώρας ως ένα από τα χαρακτηριστικά της τουριστικής ανάπτυξης σε αυτόν τον Δήμο. Το **Β' Μέρος** αφορά τον Στρατηγικό Σχεδιασμό με την διατύπωση των στρατηγικών και επιμέρους στόχων και την εξειδίκευση των παρεμβάσεων/δράσεων για την υλοποίηση τους διασφαλίζοντας και το σχέδιο εφαρμογής του σχεδιασμού και το μηχανισμό παρακολούθησης της υλοποίησης του.

Γ. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Γ.1. Η Αρχή της Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Τουρισμό

Η αναβάθμιση της ποιότητα ζωής, η αειφόρος ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν τους τρεις βασικούς άξονες της συνθήκης της Λισσαβόνας (2007). Οι βασικοί αυτοί άξονες απορρέουν από την καταγραφή και την ανάλυση των σύγχρονων προβλημάτων που δυσχεραίνουν τις προσπάθειες οικονομικής σύγκλισης, κοινωνικής συνοχής, περιβαλλοντικής προστασίας και τελικά μακροπρόθεσμης ανάπτυξης των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα πλαίσια αυτής της Συνθήκης, ο οποιοσδήποτε επιχειρησιακός και φυσικός σχεδιασμός επομένως και αυτός που επιχειρείται από το Δήμο Χερσονήσου για ολόκληρη τη χωρική ενότητα του, πρέπει να έχει βασικό στόχο τη συνολική βελτίωση της ποιότητας ζωής του πολίτη.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού *«η αειφόρος (βιώσιμη) τουριστική ανάπτυξη ικανοποιεί τις σημερινές ανάγκες των τουριστικών και των περιοχών υποδοχής προστατεύοντας ταυτόχρονα και βελτιώνοντας τις προοπτικές για το μέλλον. Θεωρείται ότι οδηγεί στη διαχείριση όλων των πόρων με τρόπο ώστε να ικανοποιούνται οι οικονομικές και κοινωνικές και αισθητικές ανάγκες διατηρώντας παράλληλα την πολιτιστική ακεραιότητα, τις βασικές οικολογικές διεργασίες, τη βιοποικιλότητα και τα βιοτικά συστήματα»*. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης σαφώς και εκφράζει μια προσπάθεια επαναπροσδιορισμού του αναπτυξιακού προτύπου εμπλουτισμένη με μια προοπτική που ξεπερνά την περιβαλλοντική προστασία των διαθέσιμων πόρων αν και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της, και ενσωματώνει τελικά τις τάσεις βελτιστοποίησης της ποιότητας ζωής τόσο των κατοίκων μιας περιοχής όσο και των επισκεπτών της. **Ο όρος «βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη»** όπως και εν γένει **«βιώσιμη ανάπτυξη» είναι κατά βάση ένας πολιτικός όρος**. Το σύνθετο σύστημα της τουριστικής ανάπτυξης, όπως ειπώθηκε παραπάνω, χρειάζεται ένα συντονισμό δυνάμεων που μόνο η δημόσια διοίκηση μπορεί να φέρει εις πέρας και η οποία με το κατάλληλο σχεδιασμό και τη λήψη ανάλογων αποφάσεων μπορεί να το στρέψει έτσι ώστε να υιοθετηθούν οι όροι βιωσιμότητας όπως καταγράφονται παρακάτω.

Αειφόρος ή βιώσιμη είναι εκείνη η τουριστική ανάπτυξη η οποία ελαχιστοποιώντας τις αρνητικές περιβαλλοντικές, πολιτιστικές και κοινωνικές επιπτώσεις του τουρισμού συμβάλλει στη διατήρηση των πόρων που είναι απαραίτητοι για τη μελλοντική τουριστική ανάπτυξη, για την απασχόληση και την ευημερία των πληθυσμών μιας περιοχής.

Ακολουθώντας τους όρους βιωσιμότητας, η τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής πραγματοποιείται με στόχο:

1. Τη μείωση των χωρικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων της τουριστικής δραστηριότητας
2. Τη συμβολή του τουρισμού στους δύο άλλους πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης: της κοινωνικής ευημερίας και της οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής.

Πιο συγκεκριμένα η τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής πρέπει να:

- Προωθεί την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και των αστικών υποδομών
- Να προστατεύει το φυσικό περιβάλλον και τα φυσικά οικοσυστήματα
- Να βελτιώνει τη ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής
- Να συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής
- Να συμβάλλει στη δημιουργία μιας υψηλής ποιότητας ταξιδιωτικής εμπειρίας για τους επισκέπτες
- Να διασφαλίζει τη δυνατότητα διατήρησης του ποιότητας του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος για τις επόμενες γενιές

Γ.2 Ευρωπαϊκές πολιτικές

Ο τουρισμός αποτελεί μία από τις σημαντικότερες οικονομικές δραστηριότητες (3η μεγαλύτερη στην Ευρώπη), με ιδιαίτερα θετικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση. Είναι επίσης μια όλο και πιο σημαντική πτυχή της ζωής των ευρωπαίων πολιτών καθώς όλο και περισσότεροι από αυτούς ταξιδεύουν, είτε για αναψυχή είτε λόγω δουλειάς. Η σημασία αυτή έχει αναδειχθεί και στην Στρατηγική της Ε.Ε. «Ευρώπη 2020», στην οποία τίθεται ο στόχος η Ευρώπη να παραμείνει ο νούμερο 1 προορισμός στον κόσμο, αξιοποιώντας τον πλούτο και την ποικιλομορφία της. Ως δραστηριότητα η οποία επηρεάζει την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά, τις παραδόσεις και τους σύγχρονους πολιτισμούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο τουρισμός αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για την ανάγκη συμβιβασμού της οικονομικής ανάπτυξης και της βιώσιμης ανάπτυξης,

συμπεριλαμβανομένης της ηθικής διάστασης. Διαχρονικά και κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών η Ευρωπαϊκή Ένωση μπόρεσε να θέσει τις βάσεις για μια ευρωπαϊκή πολιτική για τον τουρισμό, τονίζοντας τους παράγοντες που καθορίζουν την ανταγωνιστικότητα της, λαμβάνοντας υπόψη και την ανάγκη για αειφόρο ανάπτυξη. Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας (2007), η σημασία του τουρισμού έχει αναγνωριστεί σημαντικά και επιδιώχθηκε η δημιουργία ενός συνεκτικού πλαισίου δράσης. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, ο κύριος στόχος της ευρωπαϊκής πολιτικής για τον τουρισμό είναι η τόνωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα, λαμβάνοντας υπόψη ότι - μακροπρόθεσμα - η ανταγωνιστικότητα συνδέεται στενά με τον «βιώσιμο» τρόπο με τον οποίο αυτή αναπτύσσεται. Ο στόχος αυτός συνδέεται σαφώς με νέα οικονομική στρατηγική της Ένωσης «Ευρώπη 2020», και ιδίως την πρωτοβουλία – «σημαία» «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης». Επιπλέον, ο τουρισμός μπορεί να συμβάλλει και σε άλλες πρωτοβουλίες «σημαίες», όπως η «Ένωση καινοτομίας», ιδίως δε και στο «Ψηφιακή Ατζέντα για την Ευρώπη» και το «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας». Επίσης, η ανάπτυξη μιας πιο ενεργού πολιτικής για τον τουρισμό, βασιζόμενη στην πλήρη ανάπτυξη των ελευθεριών που κατοχυρώνονται από τις Συνθήκες, θα μπορούσε να συμβάλλει σημαντικά στην ανασυγκρότηση της εσωτερικής αγοράς. Η Διακήρυξη της Μαδρίτης (Απρίλιος 2010) που υποστηρίζεται από τους υπουργούς της Ε.Ε. για τον τουρισμό, αποτελεί ένα αποφασιστικό βήμα προς τη δέσμευση της Ένωσης και όλων των κρατών μελών σε μια ανταγωνιστική, βιώσιμη, σύγχρονη και κοινωνικά υπεύθυνη τουριστική πολιτική. Τέσσερις άξονες αποτελούν τον κορμό για ένα νέο πλαίσιο δράσης για τον τουρισμό:

1. Τόνωση της ανταγωνιστικότητας στον ευρωπαϊκό τομέα του τουρισμού.
2. Προαγωγή της ανάπτυξης βιώσιμου, υπεύθυνου και ποιοτικού τουρισμού.
3. Παγίωση της εικόνας και της προβολής της Ευρώπης ως ενός συνόλου βιώσιμων και υψηλής ποιότητας προορισμών.
4. Μεγιστοποίηση της αξιοποίησης – κινητοποίησης των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών πολιτικών και μέσων για την ανάπτυξη.

Στην ίδια έκθεση επισημαίνεται ότι όλοι οι δείκτες για τον ευρωπαϊκό τουρισμό είναι ενθαρρυντικοί. Ενώ λοιπόν ο ρυθμός ανάπτυξης έχει επιβραδυνθεί όλοι οι προορισμοί παρουσιάζουν αύξηση στα μεγέθη που αφορούν την τουριστική δραστηριότητα και αναμένεται η περιοχή της Ευρώπης να μπει στην τροχιά ανάπτυξης που είχε πριν το 2011. Οι διεθνείς επισκέψεις αναμένονταν να αυξηθούν κατά 5,6% αυτό τον χρόνο. Η ζήτηση για

τις αερομεταφορές αυξήθηκε μέσα στον Σεπτέμβρη του 2011. Η πληρότητα για τον μήνα Αύγουστο του 2011 αυξήθηκε 3,7%. Ωστόσο ο ευρωπαϊκός τουρισμός απειλείται από εξωτερικές συνθήκες και το περιβάλλον κρίσης που απλώνεται σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη και το φόβο μιας παγκόσμιας ύφεσης. Γι αυτούς τους λόγους οι ρυθμοί ανάπτυξης του ευρωπαϊκού τουρισμού αναμένεται να μειωθούν ωστόσο οι ενδοευρωπαϊκές επισκέψεις μέσα στο 2012 αναμένεται να αυξηθούν κατά 2,3%.

Γ.3 Εθνικές πολιτικές

Προκειμένου να περιγραφεί το πολιτικό και κανονιστικό πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο μέσα στο οποίο ο Δήμος Χερσονήσου οργανώνει το σχεδιασμό του για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της περιοχής του, θα πρέπει να αναφερθούμε τόσο στο πρόσφατα εγκεκριμένο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό που έχει εκπονηθεί από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ(Κ.Υ.Α. 24208 ΦΕΚ 1138/Β/2009)όσο και στα βασικά σημεία του Νομοσχεδίου για τον Τουρισμό της Υπαίθρου που εκπονείται από το ΥΠ.ΠΟ.Τ.

1.Όσον αφορά το ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό ολόκληρη η **παραλιακή περιοχή της Π.Ε. Ηρακλείου** υπάγεται στις περιοχές με στοιχείο (Α) που είναι οι **αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές**, οι οποίες διαθέτουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Αναγνωρίσιμη τουριστική ταυτότητα με ισχυρή φήμη.
- Υψηλή συγκέντρωση μαζικού τουρισμού.
- Αυξημένη πιθανότητα για φθίνουσα οικονομική απόδοση του τουριστικού πόρου.
- Υψηλό βαθμό εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από την τουριστική δραστηριότητα.

Στις **Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές** οι κατευθύνσεις που δίνονται είναι:

- α. Ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωσιμότητας της περιοχής.
- β. Μέτρα βελτίωσης των εισόδων των πόλεων.
- γ. Μέτρα βελτίωσης της σήμανσης των πόλεων.
- δ. Ένταξη των αναξιοποίητων τουριστικά πόρων της ενδοχώρας στο προσφερόμενο προϊόν, με παράλληλη προστασία και διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους.
- ε. Μέτρα εξυγίανσης και βελτίωσης των περιοχών που συγκεντρώνουν σημαντικό αριθμό σημείων τουριστικού ενδιαφέροντος καθώς και των τουριστικών διαδρομών.
- στ. Ανάληψη δράσεων αύξησης της χωρητικότητας μιας περιοχής (δημιουργία τουριστικών πόρων με σκοπό τη διάχυση των τουριστικών ροών στο χώρο και την αποφόρτιση φυσικών και ανθρωπογενών πόρων που δέχονται υψηλές πιέσεις, εξοικονόμηση πόρων με την

εφαρμογή ολοκληρωμένων πρακτικών διαχείρισης, κ.ά.) με παράλληλη προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου μέσω της βελτίωσης των παραμέτρων που το συνθέτουν.

ζ. Ανάληψη δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις, όπως αναπλάσεις κοινόχρηστων και ιδιωτικών χώρων με αύξηση των ελεύθερων χώρων και του πρασίνου.

η. Ανάληψη δράσεων οργάνωσης του άτυπα οικιστικά διαμορφωμένου εξωαστικού χώρου.

θ. Προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος.

ια. Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία, κ.λπ.).

ιβ. Αναβάθμιση υφιστάμενων καταλυμάτων και κατά περίπτωση κατασκευή νέων καταλυμάτων 4 και 5 αστέρων σε κατάλληλες θέσεις κατά προτεραιότητα εντός σχεδίων πόλεων, ορίων οικισμών και ζωνών χρήσεων γης που επιτρέπουν τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων.

ιγ. Παροχή κινήτρων για ολοκληρωμένο εκσυγχρονισμό τουριστικών υποδομών.

ιδ. Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων.

ιε. Παροχή κινήτρων για μερική ή ολική απόσυρση μη αξιόλογων και απαξιωμένων κτιρίων χρήσης τουρισμού συνδυαζόμενη με τη διερεύνηση της σκοπιμότητας χορήγησης νέων αδειών.

ιστ. Παροχή κινήτρων για κατεδάφιση κτιρίων χρήσης τουρισμού που προσβάλλουν το τοπίο.

ιζ. Προσανατολισμός των ιδιωτικών επενδύσεων προς τη συμπλήρωση ελλείψεων σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων και σε υποδομές που εμπλουτίζουν, αναβαθμίζουν και διαφοροποιούν το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν.

ιη. Προώθηση μέτρων για τη βελτίωση της κυκλοφορίας και την ασφάλεια των πεζών.

ιθ. Ανάπτυξη τοπικών προγραμμάτων με στόχο τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών με παράλληλη παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής τους. Για τις περιοχές της κατηγορίας αυτής (αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές) το όριο αρτιότητας για τη δόμηση κύριων τουριστικών καταλυμάτων, εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών, αυξάνεται από τα τέσσερα (4) στρέμματα που ισχύουν σήμερα στα δεκαπέντε (15), ενώ η μέγιστη πυκνότητα περιορίζεται από τις 10 και 12 κλίνες/στρέμμα που ισχύουν σήμερα για ξενοδοχεία πέντε και τεσσάρων αστέρων αντίστοιχα σε 8 και 9 κλίνες/στρέμμα. Οι ρυθμίσεις αυτές δεν έχουν εφαρμογή για τον εκσυγχρονισμό υφισταμένων, κατά την

ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος, τουριστικών καταλυμάτων καθώς και στις περιπτώσεις που βρίσκεται σε ισχύ έγκριση καταλληλότητας από τον Ε.Ο.Τ. υπό την προϋπόθεση ότι η οικοδομική άδεια θα εκδοθεί εντός τριετίας από την δημοσίευση του παρόντος. Ρυθμίσεις σχεδιασμού του χώρου που σήμερα προβλέπουν μεγαλύτερα όρια αρτιότητας κατισχύουν των ανωτέρω ορίων.

2. Οι περιοχές στα ανατολικά της Π.Ε. Ηρακλείου υπάγονται στις περιοχές με στοιχείο (B2) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται η περιοχή του όρους Δίκη μαζί με τα Λευκά Όρη στη Δυτική Κρήτη.

Στις περιοχές με στοιχείο (B2), περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ήπιου και εναλλακτικού τουρισμού οι κατευθύνσεις που δίνονται είναι:

- Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη των φυσικών, ιστορικών, αρχιτεκτονικών, κ.α., σημείων του χώρου με «μοναδικά» χαρακτηριστικά καθώς και του χαρακτήρα, της κλίμακας και των χαρακτηριστικών των οικισμών.
- Λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων και συνδυασμένη προβολή τους.
- Συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων και βελτίωση της προσβασιμότητας μεταξύ των πόλων και των πόρων που τα συγκροτούν με περιβαλλοντικά ήπιες παρεμβάσεις στις οδικές συνδέσεις.
- Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία, τεχνολογικά – θεματικά πάρκα, κ.λπ.).
- Περιορισμός της δόμησης νέων υποδομών φιλοξενίας, εστίασης και λοιπών σχετικών με τον τουρισμό υποδομών, στον Ηπειρωτικό χώρο, εντός οικισμών καθώς και σε μια ζώνη πλάτους 500 μέτρων από τα όριά τους στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται σχετικός κορεσμός (ποσοστό αδόμητων γηπέδων <40%).

Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει: α) Για την επέκταση υφισταμένων εγκαταστάσεων για λόγους βιωσιμότητας των μονάδων, β) για τη δημιουργία ειδικών τουριστικών υποδομών με ή χωρίς υποδομές φιλοξενίας που από τη φύση τους συνδέονται με την αξιοποίηση πόρων με έντονη χωρική εξάρτηση π.χ. (ιαματικές πηγές) και γ) για τη δημιουργία ενός μικρού αριθμού ολοκληρωμένων τουριστικών αναπτύξεων του

άρθρου 9 του παρόντος για την υποστήριξη των ευρύτερων περιοχών στις οποίες εντάσσονται.

- Προσαρμογή της τυπολογίας των καταλυμάτων (μορφολογικοί περιορισμοί, δυναμικότητα, τάξεις) και άλλων σχετικών με τον τουρισμό υποδομών σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και των ειδικών μορφών που υποστηρίζουν.
- Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της βιοποικιλότητας και του τοπίου.
- Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων.
- Αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού, κ.α.)
- Στήριξη δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην αναβάθμιση της εικόνας και γενικότερα στην ανάδειξη και προβολή των χαρακτηριστικών και της φυσιογνωμίας του αγροτικού χώρου.
- Δημιουργία δικτύων μονοπατιών (εθνικών, ευρωπαϊκών) και διαδρομών («δρόμοι» καπνού, αμπέλου, ελιάς κ.α.) περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης.
- Δημιουργία υποδομών στήριξης, προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης απασχολούμενων σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Eco-Management and Audit Scheme- EMAS).
- Προώθηση προγραμμάτων στήριξης αγροτικών ή και παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον (στήριξη ολοκληρωμένης ή βιολογικής γεωργίας, προϊόντων ονομασίας προέλευσης, παραδοσιακών τεχνικών, κ.ά).
- Ενίσχυση του προσανατολισμού των συνεχιζόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων για τον αγροτικό χώρο (Leader+, ΟΠΑΑΧ) προς μια ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη, πέραν της αποκλειστικής χρηματοδότησης καταλυμάτων.
- Προώθηση τοπικών συμφώνων ποιότητας.

3. Η βασική κατεύθυνση τουριστικής αξιοποίησης των περιοχών του ορεινού χώρου, χαρακτηρισμένες με το στοιχείο (ΣΤ) «ορεινές περιοχές», συνίσταται στη μέριμνα για την προστασία αναβάθμιση και ανάδειξη επιλεγμένων πόρων του, που ενδιαφέρουν τον τουρισμό, τη βελτίωση της προσβασιμότητας, τη συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων, την αξιοποίηση του οικιστικού πλεονάσματος των φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών και την προβολή των προορισμών.

Στο πλαίσιο αυτό επιβάλλονται, επιπρόσθετα των όσων προβλέπονται ειδικά για κάθε κατηγορία χώρου και μορφή τουρισμού που συναντάται στον ορεινό χώρο, τα εξής:

- Η διατήρηση της ποιότητας των φυσικών (στοιχεία χλωριδικά, πανιδικά, γεωλογικά – υδρογεωλογικά, τοπιακά, κ.α.) και ανθρωπογενών (οικισμοί, κατασκευές, υποδομές, μνημεία, παραδοσιακές ασχολίες, εκδηλώσεις, κ.λπ.) πόρων με μέτρα πρόληψης των κινδύνων υποβάθμισής τους.
- Λήψη ειδικών μέτρων ενσωμάτωσης τρίτων δραστηριοτήτων αναγκαίων για τη λειτουργία του χώρου, που παρουσιάζουν ασυμβατότητες με την τουριστική δραστηριότητα, ώστε να είναι δυνατή η συνύπαρξη τους με αυτήν και ειδικότερα μέτρων αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης των υποδομών τους (π.χ. σύνταξη ειδικών προδιαγραφών κατασκευής και λειτουργίας).
- Δημιουργία βασικών προτύπων καθώς και εξειδικευμένων, κατά περίπτωση, κανόνων για το σχεδιασμό και τη δόμηση λαμβάνοντας υπόψη την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και τις τοπικές παραδόσεις, χρήσης υλικών και μορφών δόμησης.
- Υιοθέτηση πρακτικών που θα εξασφαλίζουν μειωμένη κατανάλωση ενέργειας και χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών.
- Δημιουργία ειδικών κατασκευαστικών προτύπων για την εκτέλεση έργων υποδομών στον ορεινό χώρο (οδοποιία, κατασκευές δημόσιων κτιρίων, εγγειοβελτιωτικά, διαμορφώσεις χώρων, κ.λπ.).
- Δημιουργία δικτύων μονοπατιών (εθνικών, ευρωπαϊκών) και διαδρομών περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης.
- Περιορισμός της δόμησης νέων υποδομών φιλοξενίας, εστίασης και λοιπών σχετικών με τον τουρισμό υποδομών εντός οικισμών καθώς και σε μια ζώνη πλάτους 500 μέτρων από τα όριά τους στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται σχετικός κορεσμός (ποσοστό αδόμητων γηπέδων <40%). Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει: α) Για την επέκταση υφισταμένων εγκαταστάσεων για λόγους βιωσιμότητας των μονάδων β) για τη δημιουργία ειδικών τουριστικών υποδομών με ή χωρίς υποδομές φιλοξενίας που από τη φύση τους συνδέονται με την αξιοποίηση πόρων με έντονη χωρική εξάρτηση π.χ. (ιαματικές πηγές) και γ) στους στάσιμους οικισμούς του ηπειρωτικού χώρου με πληθυσμό κατά την τελευταία απογραφή μικρότερο των 300 κατοίκων. Ειδικά για τους οικισμούς αυτούς η δόμηση νέων υποδομών φιλοξενίας, εστίασης και λοιπών σχετικών με τον τουρισμό υποδομών περιορίζεται εντός οικισμών καθώς και σε μια ζώνη πλάτους 300 μέτρων από τα όρια τους με τους παρακάτω όρους: αρτιότητα δύο (2) στρέμματα, συντελεστής δόμησης 0.3 και πυκνότητα κλινών ανά στρέμμα 15. Από τη

ρύθμιση της περίπτωσης (γ) της προηγούμενης παραγράφου, εξαιρούνται οι οικισμοί που έχουν κηρυχθεί ως παραδοσιακοί ή καταταγεί ως «ενδιαφέροντες» και οι περιοχές που εμπίπτουν στις ζώνες Γ του άρθρου 4 του παρόντος Ειδικού Πλαισίου.

Όσον αφορά το Νομοσχέδιο για τον τουρισμό της υπαίθρου το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού ολοκλήρωσε τις διαδικασίες διαβούλευσης, το οποίο προβλέπει ρυθμίσεις για:

- α) τον Τουρισμό Υπαίθρου, οι οποίες αναμένεται να συμβάλουν στη διεύρυνση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος. Συνεπώς συμβάλουν στην ανάπτυξη νέων αγορών.
- β) την τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας για τη δημιουργία και λειτουργία τουριστικών λιμένων, για την ορθολογικότερη ανάπτυξη και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των τουριστικών λιμένων της χώρας, συμβάλλοντας έτσι στην εθνική προσπάθεια για προσέλκυση επενδύσεων σε νέες και βελτιωμένες υποδομές τουρισμού.
- γ) τη λειτουργική αδειοδότηση τουριστικών καταλυμάτων, με τις οποίες εξορθολογίζονται και απλουστεύονται οι διαδικασίες αδειοδότησης τουριστικών καταλυμάτων. Συνεπώς δημιουργείται ένα πιο φιλικό επιχειρηματικό πλαίσιο.

Με τις διατάξεις του προωθούμενου Νόμου, αποσαφηνίζεται για πρώτη φορά ο Τουρισμός Υπαίθρου και ορίζεται ως η κάθε ειδική μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης που έχει ως σκοπό την επαφή του επισκέπτη-τουρίστα με το φυσικό, παραγωγικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον της Υπαίθρου. Αντίστοιχα ορίζονται ο Αγροτουρισμός, ο Οικοτουρισμός και ο Αλιευτικός Τουρισμός, που αποτελούν, ή μπορούν να αποτελέσουν, μερικές από τις δυναμικότερες μορφές του Τουρισμού Υπαίθρου, στη χώρα. Οι προβλέψεις του εν λόγω Νόμου, δύναται να παρέχουν μέσα και εργαλεία στο πλαίσιο του ειδικού αναπτυξιακού σχεδιασμού που προχωράει ο Δήμος Χερσονήσου, υπό το πρίσμα της βιώσιμης προσέγγισης και στη διαφοροποίηση του παρεχόμενου – σήμερα – τουριστικού προϊόντος.

Δ. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΚΑΙ Η ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Δ.1 Οικονομική Σημασία του τουρισμού σε τοπικό και υπερ-τοπικό επίπεδο

Ο τουρισμός αποτέλεσε και αποτελεί μοχλό ανάπτυξης των περιφερειακών, των απομονωμένων και των νησιωτικών περιοχών που απέτυχαν να αναπτύξουν μια διαφορετική βιομηχανική δραστηριότητα λόγω της απομόνωσης που ο νησιωτικός τους χαρακτήρας προσδιορίζει, της έλλειψης διαθέσιμων πόρων, του περιορισμένου εργατικού δυναμικού, του αυξημένου κόστους μεταφοράς και των ζητημάτων ανταγωνιστικότητας που προκύπτουν λόγω των παραπάνω παραμέτρων. Ο τουρισμός μεταξύ άλλων αποτέλεσε κεντρικό άξονα ανάπτυξης των περιφερειακών, απομονωμένων και νησιωτικών περιοχών διευκολύνοντας τη μετάβαση τους από την αγροτική παραγωγή και οικονομία στην παροχή υπηρεσιών (King 1993 στο Buhalis, 1999).

Η χωρική ενότητα που καλύπτει ο σημερινός Καλλικρατικός Δήμος Χερσονήσου, άρχισε να αναπτύσσεται τουριστικά από τις αρχές της δεκαετίας του 70' όπως άλλωστε συνέβη και στο σύνολο σχεδόν των παραλιακών και νησιωτικών περιοχών της χώρας. Καθώς η Ελλάδα εκείνη την εποχή άρχισε να αναδεικνύεται ως ένας εναλλακτικός μεσογειακός τουριστικός προορισμός, οι παράλιες κυρίως περιοχές της χώρας άρχισαν να αποτελούν ισχυρό πόλο έλξης επισκεπτών. Υπήρξε μια δραματική αύξηση του τουρισμού της ροής των τουριστών σε ολόκληρη τη χώρα στα τέλη της δεκαετίας του 70' με αρχές της δεκαετίας του 80' υποβοηθούμενη από μια πληθώρα φυσικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων, υποδομές αερομεταφοράς στα μεγαλύτερα νησιά και χαμηλότερο κόστος ζωής σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης (EIU, 1990 στο Buhalis, 2001).

Η περιοχή της Χερσονήσου, των Γουβών και των Μαλίων με μια οικονομία έως τότε προσανατολισμένη στη γεωργία και την κτηνοτροφία και εν μέρει την αλιεία, χωρίς τις αλλοιώσεις της βιομηχανικής ανάπτυξης στο φυσικό της περιβάλλον, με το καλό κλίμα, τις παρθένες παραλίες, το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον, τη πληθώρα των πολιτιστικών μνημείων αλλά και την εύκολη πρόσβαση από το αστικό κέντρο του Ηρακλείου και το διεθνές αεροδρόμιο του Ηρακλείου αποτέλεσε ιδανικό τουριστικό προορισμό άκρως ανταγωνιστικό σε σχέση και με άλλες περιοχές της χώρας αλλά και της Μεσογείου, όντας παράλληλα και περιοχή παραθερισμού για τους κατοίκους των μεγάλων αστικών κέντρων του νησιού και κυρίως του Ηρακλείου.

Η τουριστική κίνηση στην εδαφική ενότητα που καλύπτει το σημερινό Δήμο Χερσονήσου, η οποία διατήρησε αυξητικές τάσεις για περίπου τρεις δεκαετίες, οδήγησε σε μεγάλη οικονομική ανάπτυξη την περιοχή, προσέλκυσε νέες επενδύσεις, δημόσιες και ιδιωτικές, και συνέβαλε στην αύξηση της απασχόλησης. Η οικονομική ευμάρεια που ακολούθησε την τουριστική αυτή ανάπτυξη βοήθησε να προωθηθούν έργα τεχνικών υποδομών στην περιοχή και να προστατευθεί, ως ένα βαθμό, το φυσικό περιβάλλον σαν ένας βασικός τουριστικός πόρος. Έργα οδοποιίας, μονάδες βιολογικού καθαρισμού, διαχείριση απορριμμάτων, φυτεύσεις και καλλωπισμός χώρων, αλλά και έντονη οικοδομική δραστηριότητα, με νέες τουριστικές μονάδες, ανέγερση Β' κατοικίας και νέα σχολεία, έδωσαν καινούργια πνοή στην περιοχή.

Παρόλη την ανάπτυξη που σημειώθηκε, η στρατηγική που ακολουθήθηκε στην περιοχή, όπως και σε ολόκληρη σχεδόν τη χώρα, δεν ήταν και η πιο ενδεδειγμένη. Συγκεκριμένα αντί για μια μακροπρόθεσμη στρατηγική, που θα στόχευε εκτός από την ικανοποίηση της ζήτησης και στη βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου προϊόντος καθώς και στη βιωσιμότητα αυτού, μέσα από δράσεις όπως την ορθή ανάπτυξη των υποδομών, τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη διατήρηση και εξασφάλιση του φυσικού περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, υιοθετήθηκε μια βραχυπρόθεσμη στρατηγική της άμεσης ικανοποίησης της συνεχώς αυξανόμενης ζήτησης. Η στρατηγική αυτή ενός βραχυπρόθεσμου αλλά άμεσα ανταποδοτικού μοντέλου ανάπτυξης που προτιμήθηκε έναντι ενός λιγότερο ανταποδοτικού μακροπρόθεσμου μοντέλου απέφερε σημαντικά οφέλη, όμως σε βάθος χρόνου αποδείχθηκε ότι οδήγησε σε αδιέξοδα.

Η υπερβολική και χωρίς σχεδιασμό για τις μελλοντικές ανάγκες δόμηση που σημειώθηκε, υποβάθμισε το φυσικό και δομημένο περιβάλλον. Πολλές από τις τεχνικές υποδομές που δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο της έντονης τουριστικής άνθησης της περιοχής λειτούργησαν σωστά ωστόσο δεν ήταν αρκετές για να καλύψουν τις ανάγκες της κατά κύριο λόγο πυκνοδομημένης παράκτιας ζώνης με αποτέλεσμα η περιοχή να λειτουργεί έως και σήμερα υπερβαίνοντας τη φέρουσα ικανότητα της κυρίως κατά τους θερινούς μήνες που υπάρχει η μεγάλη τουριστική ζήτηση. Επιπλέον, σε καμία περίπτωση δεν θεσπίστηκαν μέτρα ανταπόδοσης μέρους των κερδών σε επενδύσεις εξυγίανσης των φυσικών πόρων οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν εντατικά για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Η έντονη τουριστική ανάπτυξη των παραλίων της εδαφικής ενότητας του Δήμου Χερσονήσου που σημειώθηκε στις περασμένες δεκαετίες, είχε ως αποτέλεσμα να ατονήσουν πολλές παραδοσιακές μορφές απασχόλησης στον πρωτογενή ή δευτερογενή τομέα και σε πολλές περιπτώσεις να εγκαταλειφθούν τελείως, ενώ παράλληλα σε πολλές περιπτώσεις κάθε μορφή ανάπτυξης (π.χ. δραστηριότητες που αφορούν το τομέα της μεταποίησης) που θεωρητικά θα μπορούσε να υποβαθμίσει το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν εμποδίστηκε. Έτσι η οικονομία της περιοχής βρέθηκε να εξαρτάται σε υπερβολικά μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό. Με την εγκατάλειψη παραδοσιακών και εναλλακτικών μορφών απασχόλησης, ολόκληρες κοινωνικές ομάδες, τόσο στα παράλια όσο και στην ενδοχώρα της περιοχής του δήμου απασχολήθηκαν αλλά και εξαρτήθηκαν από τον τουρισμό.

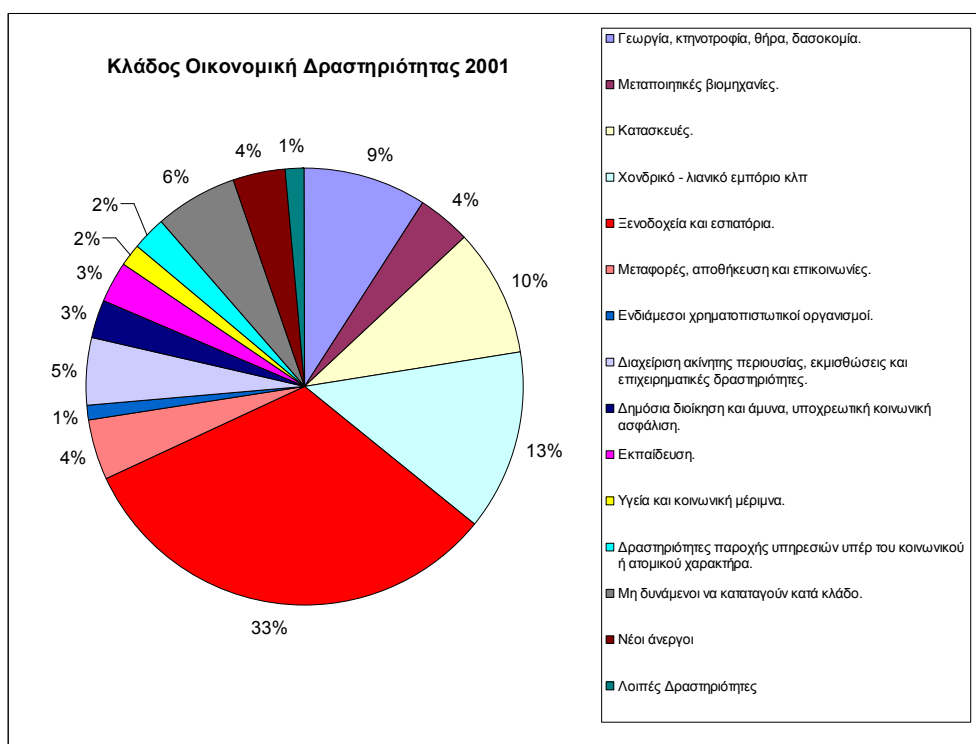
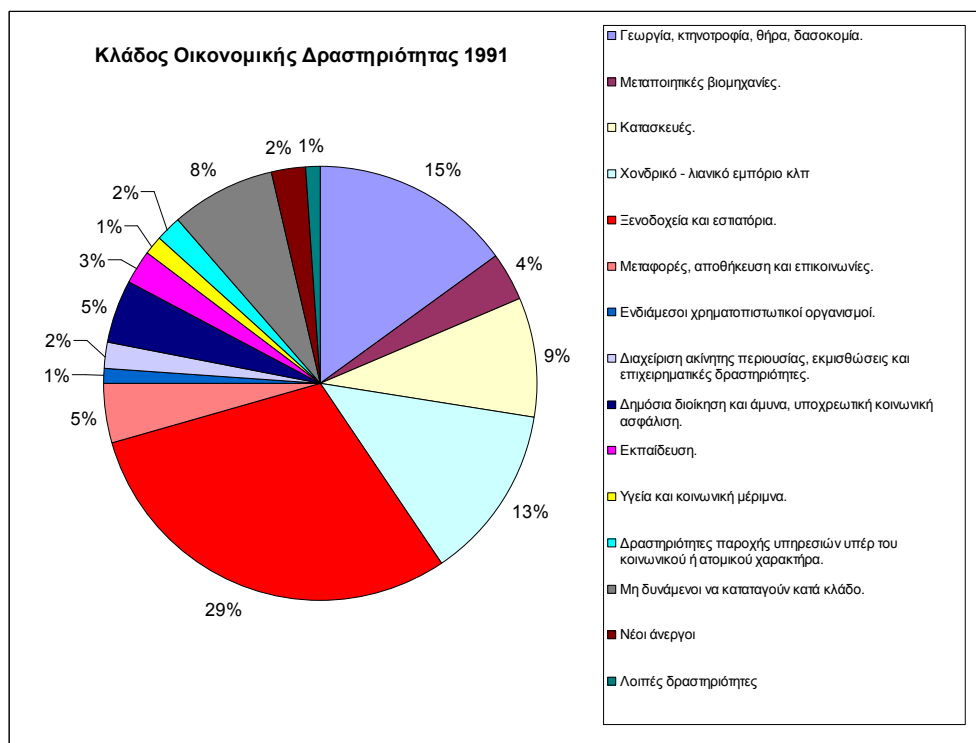
Αιτία της επιλογής μιας βραχυπρόθεσμης στρατηγικής ήταν κυρίως ο αυξανόμενος ρυθμός εισροής τουριστών που δημιούργησε μεν συνθήκες ευμάρειας, αλλά ταυτόχρονα καλλιέργησε και την ψευδαίσθηση ότι κάτι τέτοιο θα ίσχυε εσαεί, οδηγώντας έτσι σε μια επανάπαυση τόσο του κράτους όσο και των ιδιωτών. Το αποτέλεσμα αυτής της ολιγωρίας του κεντρικού κράτους να δημιουργήσει εκείνο το επιχειρηματικό περιβάλλον που οι επενδυτές θα λειτουργούν προς το συμφέρον τους μεν αναβαθμίζοντας το τουριστικό προϊόν δε, ήταν μια ανάπτυξη που είχε ως κύριο στόχο τελικά τη διατήρηση των τιμών σε ανταγωνιστικό κόστος αντί για την αναβάθμιση του παρεχόμενου προϊόντος. Το αδιέξοδο της ανάπτυξης χωρίς στρατηγικό σχεδιασμό οδήγησε σταδιακά στην μείωση του κέρδους με αποτέλεσμα την ολοένα βύθιση του τουριστικού προϊόντος σε ένα φαύλο κύκλο μειώσεων κόστους και ποιότητας. Παράλληλα ο απόλυτος έλεγχος της εισροής επισκεπτών από μεγάλα γραφεία του εξωτερικού των οποίων η ανταγωνιστική λογική κινείται στον περιορισμό του κέρδους, συνέβαλλε ακόμα περισσότερο στην υποβάθμιση του τουριστικού προϊόντος. Ως επακόλουθο στα τέλη της δεκαετίας του 90' ο τουρισμός της περιοχής, όπως και σε όλη τη χώρα άλλωστε, έφτασε να μην αποδίδει τα αναμενόμενα και τότε φάνηκαν οι αδυναμίες του μοντέλου ανάπτυξης που ακολουθήθηκε με τις αντίστοιχες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Δ.2 Τουριστικός αναπτυξιακός δυισμός : παράκτιος χώρος και ενδοχώρα του Δήμου

Η πολυπλοκότητα που παρουσιάζει το φαινόμενο της τουριστικής ανάπτυξης και ο γρήγορος ρυθμός ανάπτυξης της που παρουσίασε τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και στον Δήμο Χερσονήσου από τα τέλη της δεκαετίας του 70', δεν μπορεί παρά να έχει επιπτώσεις

και στη χωρική οργάνωση αυτής της δραστηριότητας με συνέπεια την παραγωγή ενός εξίσου σύνθετου σχήματος χωρικής διάρθρωσης του τουρισμού. Αναμφισβήτητα, οι ακτές και ως εκ τούτου οι οικισμοί που αναπτύχθηκαν κατά μήκος τους αποτέλεσαν δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς με μια παρατηρούμενη αλματώδη αύξηση της τουριστικής κίνησης στα τέλη της δεκαετίας του 70' και αρχές του 80' στο σύνολο της χώρας και κυρίως στις νησιωτικές περιοχές. Φυσικό επακόλουθο αυτής της απότομης αύξησης της τουριστικής ζήτησης των παράλιων περιοχών σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια ήταν ο παραγωγικός ιστός των περισσότερων αυτών περιοχών να στραφεί σαφώς στον τριτογενή τομέα και την παροχή υπηρεσιών που σχετίζονταν με τον τουρισμό.

Ο Καλλικρατικός Δήμος Χερσονήσου διαθέτει μια ακτογραμμή που ξεπερνά τα 38 χιλιόμετρα, οπότε η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται κατά μήκος αυτής της ακτογραμμής όπως σημειώθηκε παραπάνω δεν μπορεί παρά να καθορίζει την αναπτυξιακή προοπτική του. Από τους παράλιους οικισμούς του Δήμου, αυτοί που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό της τουριστικής ζήτησης και προσφοράς είναι τα σημαντικά αστικά κέντρα του Λιμένα Χερσονήσου και των Μαλίων. Καθένας θα μπορούσε να παρατηρήσει μια διαφοροποίηση μεταξύ των οικισμών αυτών και του ευρύτερου οικιστικού χώρου στην περιοχή των Γουβών που ανήκει στην παράκτια ζώνη, η οποία και μεν συγκεντρώνει τουριστική δραστηριότητα αλλά ταυτόχρονα λειτουργεί και ως κέντρο παραθεριστικής κατοικίας με τάσεις να μετατραπεί σε περιαστική περιοχή του Πολεοδομικού Συγκροτήματος του Ηρακλείου. Σύμφωνα με την Α' Φάση της μελέτης του *Ολοκληρωμένου Σχεδίου Διαχείρισης και Ανάπτυξης του Παράκτιου Χώρου*, όπως παραδόθηκε από το μελετητικό γραφείο Space Syntax, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού της παράκτιας ζώνης η οποία για αυτή τη συγκεκριμένη μελέτη ορίζεται από την ακτογραμμή μέχρι και τον Β.Ο.Α.Κ. (Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης), απασχολείται στον τομέα των ξενοδοχείων και της αναψυχής και του εμπορίου, μεγάλο ποσοστό των όποιων σχετίζεται άμεσα με τον τουρισμό. Τα ποσοστά, όπως αποτυπώνονται στα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2001, διατηρούνται από το 1991 ως υψηλά παρουσιάζοντας μια περαιτέρω αύξηση στους σχετιζόμενους με τον τουρισμό τομείς σε βάρος της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα η οποία και μειώνεται σημαντικά.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., επεξεργασία μελετητικής ομάδας SPACESYNTAX(Space Syntax 2012)

Το πρότυπο του μαζικού τουρισμού αποτέλεσε τη ραχοκοκαλιά της τουριστικής ανάπτυξης του βόρειου παράκτιου τμήματος του Δήμου Χερσονήσου. Ο μαζικός τουρισμός

στηρίχθηκε στην τυποποίηση της παραγωγής, στο μη διαφοροποιημένο προϊόν, στην ομοιότητα υποδομών και εμπειριών, στις χαμηλές τιμές, στο χαμηλής ποιότητας τουριστικό προϊόν. Το τουριστικό σύστημα στο Δήμο Χερσονήσου τελικά προσφέρει ένα τουριστικό προϊόν που έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτό του συνόλου της χώρας:

- Τον έντονα εποχικό χαρακτήρα της δραστηριότητας αυτής, κυρίως την περίοδο Ιουνίου –Σεπτεμβρίου
- Την άνιση γεωγραφική κατανομή των τουριστικών δραστηριοτήτων, με υπερσυγκέντρωση σε ορισμένες περιοχές πέραν της φέρουσας ικανότητας τους έχοντας ως βασικό άξονα ανάπτυξης τη γειννίαση των περιοχών αυτών με τη θάλασσα
- Τη χαμηλή τελικά ποιότητα του τουριστικού προϊόντος

Τα κρίσιμα ζητήματα που προκύπτουν από την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού αναφέρονται ως εξής (Κομίλης 2007 στο Space Syntax 2012):

- Παραγνώριση των περιβαλλοντικών παραμέτρων και επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης.
- Η εν γένει παραγνώριση του γεγονότος ότι ο τουρισμός είναι μια βιομηχανία με οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις στο σύνολο της ανάπτυξης μιας περιοχής.
- Έλλειψη δυνατότητας εφαρμογής ολοκληρωμένων πολιτικών διαχείρισης και ελέγχου της τουριστικής ανάπτυξης όσον αφορά τα επιθυμητά επίπεδα, τις ενδεικνυόμενες μορφές και κατευθύνσεις και άλλων παραγόντων.
- Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ διαφόρων φορέων που εμπλέκονται στο τουριστικό σύστημα προκειμένου να καθοριστούν οι παραπάνω παράμετροι της τουριστικής ανάπτυξης.

Εξάλλου δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το πρότυπο του μαζικού τουρισμού με τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν έχει τεθεί υπό το καθεστώς αμφισβήτησης κυρίως λόγω των επιπτώσεων του στο φυσικό-πολιτιστικό περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία του προορισμού, οι οποίες αντιτίθενται στις αρχές της αειφορίας. Η στόχευση που προβάλλεται μέσα από το Ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής για τον Τουρισμό, μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, ως αναγκαία για να παραμείνει ο τουρισμός ο πλέον ανταγωνιστικός τομέας της οικονομίας είναι όλες οι προσπάθειες των εμπλεκόμενων στο

τουριστικό σύστημα να υπηρετούν: ένα ανταγωνιστικό, βιώσιμο, σύγχρονο και κοινωνικά υπεύθυνο τουρισμό. Η ανάγκη να διαφοροποιηθεί το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν και κατ' επέκταση ο προορισμός και να εξατομικευθεί η τουριστική εμπειρία, όπως προέκυψε από την αυξανόμενη ζήτηση στην οποία αποδεδειγμένα οι ταξιδιώτες είναι περισσότερο έμπειροι στο ταξίδι και απαιτητικοί στην επιλογή του προορισμού και του τουριστικού προϊόντος που ο κάθε προορισμός προσφέρει, οδήγησε στην ανάδυση νέων τουριστικών προορισμών που προωθούν τις ειδικές ή εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Αυτό αποτελεί και την πρόκληση που καλείται να αντιμετωπίσει και ο Δήμος Χερσονήσου ώστε να μπορέσει να προσαρμόσει το τουριστικό προϊόν του στις σύγχρονες απαιτήσεις των καιρών.

Η άκριτη τουριστική ανάπτυξη της Βόρειας Παράκτιας Ζώνης του Δήμου που ξεκίνησε με αργούς ρυθμούς στην δεκαετία του 60' οδήγησε σε μια απότομη αύξηση της κατασκευαστικής δραστηριότητας καταρχάς στην περιοχή των Μαλίων, των Γουβών, της Σταλίδας, του Λιμένα Χερσονήσου και του Κοκκίνη Χάνι που αφορούσε κυρίως την ανέγερση ξενοδοχείων και ενοικιαζόμενων δωματίων. Αποτέλεσμα αυτής της έντονης δραστηριότητας που ο ρυθμός της μειώθηκε σημαντικά μετά τη δεκαετία του 90' είναι η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα ολόκληρη η παράκτια ζώνη: μια αστική διάχυση με διάσπαρτη δόμηση και σημαντική έλλειψη ελεύθερων ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων.

Αν και η οικονομία λοιπόν του Δήμου Χερσονήσου εξαρτάται άμεσα από τον τουρισμό με την πλειοψηφία των κατοίκων να απασχολούνται στο κλάδο των ξενοδοχείων - εστιατορίων, ένα σημαντικό ποσοστό αυτών κυρίως στις νότιες περιοχές του Δήμου που αποτελούν την ενδοχώρα απασχολείται (και σήμερα ακόμη) στον πρωτογενή τομέα ο οποίος όμως παρουσιάζει συνεχή φθίνουσα πορεία. Ο περιορισμός των αναπτυξιακών προοπτικών του πρωτογενή τομέα δεν αφήνει ανεπηρέαστη την οικονομία του Δήμου. Ολόκληρος ο Δήμος Χερσονήσου αποτελείται συνολικά από 52 οικισμούς, εκ των οποίων 25 οικισμοί αποτελούν την ενδοχώρα. Η φθίνουσα πορεία της αγροτικής παραγωγής και η συχνά παρατηρούμενη υποβάθμιση ποιότητας ζωής σε πολλές περιπτώσεις λόγω της έλλειψης βασικών τεχνικών και περιβαλλοντικών υποδομών (δίκτυο ακαθάρτων, δίκτυο ύδρευσης κ.α.) στους ορεινούς οικισμούς του Δήμου απειλούν την ενδοχώρα με ερήμωση, όπως επισημαίνεται κι από το Στρατηγικό Σχεδιασμό (ΕΝΟΤΗΤΑ 1) του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Κρήτης για την περίοδο 2012-2014.

Η φθίνουσα πορεία του πρωτογενή τομέα οφείλεται εν μέρει στη μακροχρόνια αδυναμία υποδομών. Οι βασικές διαρθρωτικές αδυναμίες του (ο μικρός πολύ-τεμαχισμένος γεωργικός κλήρος, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του αγροτικού πληθυσμού, η μειωμένη ανταγωνιστικότητα των προϊόντων εξαιτίας του αυξημένου κόστους παραγωγής και μεταφοράς, το χαμηλό ποσοστό αρδευόμενων εκτάσεων, ο εκτατικός χαρακτήρα της κτηνοτροφίας κ.α.) μαζί με τους εξωγενείς παράγοντες των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών και όσων εκπορεύονται από αυτές, σε συνδυασμό με την αύξηση του κόστους παραγωγής, έχουν καθοριστικά συμβάλλει στη μείωση του αγροτικού εισοδήματος. Η μείωση αυτή απειλεί τη βιωσιμότητα πολλών από τους **οικισμούς της υπαίθρου της Χερσονήσου που υποφέρουν από την έλλειψη θέσεων απασχόλησης με αποτέλεσμα την πρόωρη γήρανση του πληθυσμού τους και την εικόνα εγκατάλειψης της γεωργικής γης και των όποιων υποδομών υπάρχουν στους οικισμούς της.**

Ωστόσο ολόκληρη η ενδοχώρα του Δήμου παρουσιάζει ισχυρή πρωτογενή τουριστική προσφορά, δηλαδή ευρεία γκάμα πολιτιστικών και φυσικών πόρων οι οποίοι σε μια λογική της διαφοροποίησης του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος δυνητικά αποτελούν κίνητρο επίσκεψης (παραδοσιακοί οικισμοί, βυζαντινές εκκλησίες, φυσικά τοπία ιδιαίτερου κάλλους, αλλά και άλλα υλικά και άυλα χαρακτηριστικά της τοπικής παράδοσης).

Ένα Σχέδιο Υπεύθυνης Τουριστικής Ανάπτυξης με όρους βιωσιμότητας για το Δήμο Χερσονήσου δε θα μπορούσε παρά να ενισχύσει τις δομές εκείνες που δύναται να αξιοποιήσουν το οικο-πολιτισμικό και φυσικό απόθεμα των οικισμών της ενδοχώρας αναδεικνύοντας αφενός την ιδιαιτερότητα του προορισμού, προωθώντας την χωρική και χρονική διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας η οποία μπορεί να συνεισφέρει νέα πηγή εισοδήματος στη φθίνουσα αναπτυξιακή προοπτική της ενδοχώρας και να συμβάλει πραγματικά στην μείωση των μεγάλων ποσοστών ανεργίας εξασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα των οικισμών της νότιας αγροτικής ζώνης του Δήμου. Το Σχέδιο αυτό βασίζεται και στην ευρωπαϊκή πολιτική που θεσμοθέτησε σειρά μέτρων και δράσεων στοχεύοντας στην άμεση και αποτελεσματική ενίσχυση του αγροτο-τουρισμού και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικο-πολιτισμικός τουρισμός, οικο-τουρισμός, αγρο-τουρισμός, φυσιολατρικός τουρισμός, θρησκευτικός κ.α.) με σκοπό τη συγκράτηση και την οικονομική ενίσχυση του πληθυσμού των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΓΝΩΣΗ

1.1 Περιγραφή της χωρικής ενότητας του Δήμου Χερσονήσου

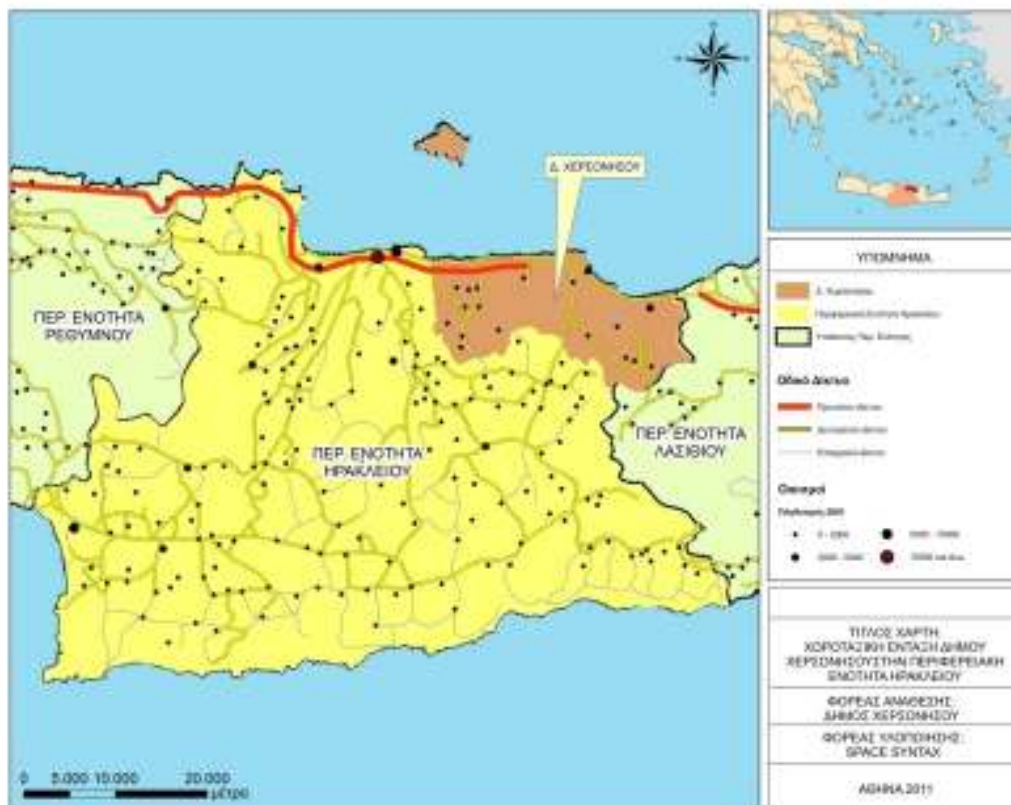
Ο Δήμος Χερσονήσου, όπως συστάθηκε από το Ν. 3852/2010 (Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης –Πρόγραμμα Καλλικράτης), αποτελείται από τους πρώην Δήμους Χερσονήσου, Γουβών, Μαλίων και Επισκοπής και έχει ως έδρα του, τον οικισμό Γουρνών, της Δημοτικής κοινότητας Ανώπολης. Συγκεκριμένα ο Δήμος με βάση το Ν. 3852/2010 περιλαμβάνει 4 Δημοτικές Ενότητες, 6 Δημοτικές Κοινότητες και 16 Τοπικές Κοινότητες.

Χάρτης 1 : Χωροταξική ένταξη του Δήμου Χερσονήσου στην Κρήτη

Ο Δήμος βρίσκεται στο βόρειο-ανατολικό τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας Ηρακλείου και σε κεντροβαρή θέση σε σχέση με τον περιφερειακό αναπτυξιακό άξονα που ορίζεται από τον Βόρειο Οδικό Άξονα Κρήτης. Ο νεοσύστατος Δήμος Χερσονήσου καλύπτει συνολικά πλέον μια έκταση 271,580 τετραγωνικών χιλιομέτρων με ακτογραμμή που ξεπερνά τα 38

χιλιόμετρα σε μήκος. Γεωγραφικά συνορεύει με τους Δήμους Ηρακλείου και Αρχανών - Αστερουσίων στα δυτικά, με το Δήμο Αγίου Νικολάου στα ανατολικά και με τους Δήμους Οροπεδίου Λασιθίου (Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου) και Μίνωα Πεδιάδος στα νότια. Στο Δήμο ανήκει και η νήσος Ντία, που βρίσκεται περίπου 12 ναυτικά μίλια βόρεια της Δημοτικής Ενότητας Γουβών.

Χάρτης 2 : Χωροταξική ένταξη του Δήμου Χερσονήσου στην Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου

1.2 Περιγραφή του Δήμου Χερσονήσου

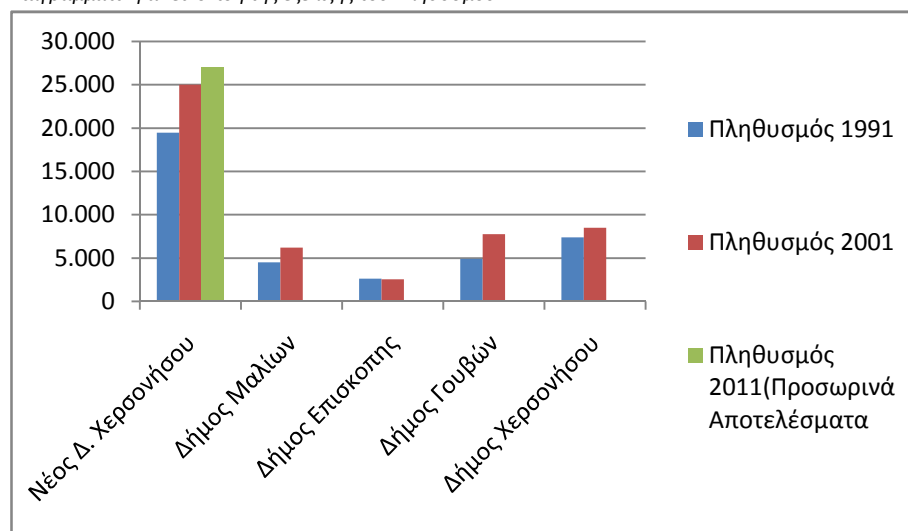
Πληθυσμιακή χαρακτηριστικά

Ο πληθυσμός του Καλλικρατικού Δήμου Χερσονήσου, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, είναι 25.003 κάτοικοι το οποίο αντιπροσωπεύει το 8,55% του συνολικού πληθυσμού της Περιφερειακής ενότητας Ηρακλείου και το 4,16% της περιφέρειας Κρήτης. Από την απογραφή του 1991 σε σχέση με το 2001, ο πληθυσμός του Νέου Δήμου αυξήθηκε κατά 28,4%. Σε ό,τι αφορά τις Δημοτικές Ενότητες - πρώην Δήμους (Μάλια, Επισκοπή, Γούβες, Χερσονήσος) η μόνη δημοτική ενότητα που παρουσιάζει μείωση από το 1991 στο 2001 είναι ο πρώην δήμος Επισκοπής με ποσοστό 4,22%. Οι υπόλοιπες δημοτικές ενότητες - πρώην δήμοι παρουσιάζουν αύξηση από το 1991 στο 2001 (πρώην δήμος Μαλίων 37,7%, πρώην δήμος Γουβών 57,8%, πρώην δήμος Χερσονήσου 14,76%).

Σχετικά με την πληθυσμιακή κατανομή για την απογραφή του 2001 παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση στα δημοτικά διαμερίσματα: των Μαλίων με 25% επί συνόλου του πληθυσμού, των Γουβών με 31% επί συνόλου του πληθυσμού, της Χερσονήσου με 34% επί συνόλου του πληθυσμού και τέλος μόνο με 10% επί συνόλου του πληθυσμού για την δημοτική ενότητα της Επισκοπής.

Σύμφωνα με τα προσωρινά αποτελέσματα της απογραφής του 2011, ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Χερσονήσου είναι 27.080 κάτοικοι. Καταγράφεται δηλαδή μια αύξηση της τάξης του 8,3%. Είναι αξιοσημείωτο το ότι οι προσωρινά διαμένοντες κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου είναι 25.257 ανεβάζοντας έτσι τον συνολικό πληθυσμό του Δήμου στους **52.337 διαμένοντες**.

Διαγραμματική απεικόνιση της εξέλιξης του πληθυσμού

Κοινωνική χαρακτηριστικά

Με βάση το Ν. 3825/2010 «ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», οι ΟΤΑ, στα πλαίσια των νέων αρμοδιοτήτων τους, καλούνται να ανταπεξέλθουν σε νέες κοινωνικές προκλήσεις υλοποιώντας τοπικές πολιτικές που θα εντάσσονται σε πλαίσια ευρύτερης σημασίας. Ο Δήμος είναι πλέον αρμόδιος για τη χάραξη της κοινωνικής πολιτικής και την υλοποίηση αυτής. Εκτός των άλλων, ο Δήμος Χερσονήσου έχει αναπτύξει επιμορφωτικά προγράμματα για μικρές αλλά και για μεγαλύτερες ηλικίες, πρόγραμμα για θέματα ισότητας, για θέματα πολιτικής ενσωμάτωσης μεταναστών, για θέματα δημόσιας υγείας, για θέματα πολιτισμού, για θέματα αθλητισμού, για θέματα προώθησης του εθελοντισμού, για θέματα στήριξης ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και θέματα κοινωνικής εργασίας.

Κοινωνικές Υποδομές-Παροχές Υγείας

Η εξυπηρέτηση των αναγκών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας των πολιτών του Δήμου Χερσονήσου γίνεται από το Κέντρο Υγείας Καστελλίου Πεδιάδος και τα Περιφερειακά Ιατρεία που λειτουργούν δομημένα στις Δημοτικές Ενότητες Γουβών, Επισκοπής, Μαλίων και Χερσονήσου τα οποία υπάγονται στο Κέντρο Υγείας Καστελλίου.

Στο Κέντρο Υγείας Καστελλίου Πεδιάδος λειτουργούν ιατρεία διαφόρων ειδικοτήτων για την προσφορά φροντίδας υγείας στον πληθυσμό ευθύνης του. Συνολικά, εξυπηρετεί 36.254 άτομα εκ των οποίων το μεγαλύτερο μέρος αφορά στον πληθυσμό του Δήμου Χερσονήσου (που ανέρχεται στα 25.003 άτομα σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού του 2001 / ΦΕΚ τ.Β'1292/2010). Επίσης, λειτουργεί Τμήμα Βραχείας Νοσηλείας ενώ στα Τακτικά Ιατρεία του Κέντρου Υγείας λειτουργεί σύστημα ορισμού ραντεβού.

Επίσης στο Δήμο δραστηριοποιούνται και ιδιωτικά θεραπευτήρια. Στα τουριστικά κέντρα της Χερσονήσου και των Μαλίων που συνδέονται εύκολα με τους υπόλοιπους οικισμούς εξυπηρετώντας τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής, δραστηριοποιούνται: η Ιατρική Βοήθεια και η Ιατρική Φροντίδα Κρήτης από το 1995 με δύο διαγνωστικά και τρία περιφερειακά ιατρεία.

Το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας διαθέτει σταθμό στο Δήμο Χερσονήσου και συγκεκριμένα στον νέο οδικό κόμβο Χερσονήσου από όπου είναι δυνατή η αντιμετώπιση επειγόντων περιστατικών στην περιοχή. Ο σταθμός λειτουργεί 24 ώρες την ημέρα για 365 ημέρες το χρόνο.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Ο Δήμος Χερσονήσου αποτελεί καθιερωμένο τουριστικό προορισμό με φυσικό επακόλουθο ο παραγωγικός ιστός (που στο παρελθόν γνώριζε ιδιαίτερη άνθηση) να έχει στραφεί στον τριτογενή τομέα. Αν και η οικονομία λοιπόν της περιοχής εξαρτάται άμεσα από τον τουρισμό με την πλειοψηφία των κατοίκων να απασχολούνται στο κλάδο των ξενοδοχείων - εστιατορίων, ένα σημαντικό ποσοστό απασχολείται (και σήμερα ακόμη) στον πρωτογενή τομέα ο οποίος όμως παρουσιάζει συνεχή φθίνουσα πορεία.

Σε ότι αφορά την ανεργία, τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας παρουσιάζονται στους παραλιακούς δήμους, όπου κυριαρχεί η εποχιακή απασχόληση στο μαζικό τουρισμό της θερινής περιόδου. Σημειώνεται ότι σήμερα ο ρυθμός αύξησης της ανεργίας είναι

μεγαλύτερος, λόγω και της οικονομικής κρίσης του τελευταίου χρονικού διαστήματος, η οποία επηρεάζει, τόσο τα μεγέθη της απασχόλησης στον τουρισμό και τους συνδεόμενους επιμέρους κλάδους με έμφαση στις νέες ηλικίες του πληθυσμού λόγω απομείωσης του όγκου της οικονομικής δραστηριότητας.

Επίσης, η ανεργία τείνει να αυξάνεται και στους αγροτικούς δήμους, λόγω μετασχηματισμού των ευρωπαϊκών ενισχύσεων στο πλαίσιο της νέας Κ.Α.Π., ο οποίος δυσχεραίνει την απορρόφηση χρηματοδοτήσεων από τους αγρότες και κτηνοτρόφους που δεν πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις, εξ αιτίας χρόνιων αδυναμιών και παθογένειας του πρωτογενή τομέα στη χώρα – ανεργία όμως, η οποία δεν καταγράφεται ακόμα και αν όπως ο τουρισμός, αποτελεί μια εποχιακή εργασία. Προκύπτει ότι παρουσιάζεται μείωση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα.

Πρωτογενής τομέας: Το εύφορο έδαφος, οι ήπιες κλιματολογικές συνθήκες και η ύπαρξη άφθονου νερού ευνοούν την ανάπτυξη δυναμικών καλλιεργειών στις οποίες εξειδικεύεται η περιοχή. Σημαντικές για την τοπική οικονομία είναι οι θερμοκηπιακές καλλιέργειες μπανάνας και γαρυφάλλων. Άλλα παραγόμενα αγροτικά προϊόντα είναι το λάδι, το κρασί, η σταφίδα, τα κηπευτικά και οι πατάτες. Η ενδοχώρα του Δήμου πάσχει από τα γνωστά διαρθρωτικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν γενικότερα τη χώρα. Αντίστοιχης εικόνας είναι περίπου και οι βόρειες περιοχές του Δήμου, κυρίως λόγω της υποβάθμισης της αγροτικής οικονομίας ως συνέπεια της υπερανάπτυξης του τουρισμού. Παρόλα αυτά, διαπιστώνεται κυριαρχία του πρωτογενή τομέα στις νότιες περιοχές του Δήμου.

Η βιώσιμη ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα, αποτελεί αναγκαιότητα για την έξοδο από την οικονομική κρίση που διέρχεται η Περιφέρειά μας. Για την υλοποίηση της είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ένας ανταγωνιστικός πρωτογενής τομέας στις παγκόσμιες αγορές, ο οποίος θα συμμορφώνεται στα αυστηρά πρότυπα της προστασίας του περιβάλλοντος, της ασφάλειας των τροφίμων. Στο Δήμο Χερσονήσου, διαπιστώνεται εξειδίκευση στις ελαιοκαλλιέργειες, στα παράγωγα του αμπελιού και στην πρώιμη παραγωγή οπωροκηπευτικών και ανθέων. Το μεγαλύτερο τμήμα ζωικού κεφαλαίου αποτελείται από αιγοπρόβατα ελευθέρως βοσκής και είναι σημαντικές οι προϋποθέσεις ανάπτυξης στην παραγωγή σκληρών τυριών.

Παρά το νησιωτικό χαρακτήρα του Δήμου, η αλιεία αντιμετωπίζει προβλήματα που εντοπίζονται κυρίως στην έλλειψη υποδομών, διαχείρισης και εμπορίας των αλιευμάτων και εκσυγχρονισμού και αναδιάρθρωσης του αλιευτικού στόλου και των μεθόδων αλιείας. Τέλος, η μελισσοκομία λόγω κλίματος και υπάρχουσας μελισσοκομικής χλωρίδας έχει θετικές προοπτικές ανάπτυξης.

Δευτερογενής τομέας: Ο δευτερογενής τομέας συγκριτικά με τους λοιπούς παραγωγικούς τομείς συνιστά οικονομική δραστηριότητα περιορισμένης βαρύτητας, γεγονός που οφείλεται κατά κύριο λόγο στη ραγδαία ανάπτυξη του τουρισμού και των υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στο Δήμο είναι μικρού μεγέθους, οικογενειακού κυρίως χαρακτήρα. Ο δευτερογενής τομέας (αν και περιορισμένος) εμφανίζει σημαντική διασύνδεση με τον τριτογενή τομέα καθώς οι κλάδοι επιχειρήσεων που ανθούν, είναι εκείνοι που σχετίζονται με τον τουρισμό και την ικανοποίηση των αναγκών των επισκεπτών.

Γενικά ο δευτερογενής τομέας χαρακτηρίζεται από μια τάση μείωσης ως μέσο όρο. Η παραγωγή οικοδομικών υλικών, η οποία ήταν αρκετά ανεπτυγμένη, φαίνεται ότι πέρασε σε μια φάση ύφεσης, λόγω της γενικότερης κρίσης.

Τριτογενής τομέας – Τουρισμός: Ο τριτογενής τομέας ο οποίος αποτελείται κυρίως από υπηρεσίες, είναι ο πιο ανεπτυγμένος κλάδος για όλες τις περιφέρειες της Ελλάδας. Η άνθιση της τουριστικής βιομηχανίας στη Κρήτη και ειδικότερα στο Δήμο Χερσονήσου συνοδεύτηκε από κατακόρυφη αύξηση της απασχόλησης, του εισοδήματος και του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων αλλά και από σημαντικά προβλήματα. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις, η εγκατάλειψη της γεωργίας, η σταδιακή διαφοροποίηση των χρήσεων γης, η αλλαγή κοινωνικών προτύπων, η εξάρτηση από μία πηγή εισοδήματος και φυσικά η εποχικότητα στην απασχόληση είναι μερικά από τα προβλήματα που δημιούργησε η χωρίς προγραμματισμό αύξηση του τουρισμού στην περιοχή. Πλέον η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων απασχολείται στον τριτογενή τομέα.

Ο Δήμος Χερσονήσου είναι ένας από τους πλέον δημοφιλείς και ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς της Κρήτης αλλά και της χώρας και είναι εμφανής η σημασία του τουρισμού στην περιοχή τόσο σαν οικονομική δραστηριότητα όσο και σαν φορέας κοινωνικών και περιβαλλοντικών αλλαγών. Μπορεί να θεωρηθεί λοιπόν αντιπροσωπευτικό δείγμα των ανεπτυγμένων περιοχών της Ελλάδος αλλά και της Μεσογείου. Ο Λιμένας

Χερσονήσου, οι Γούβες και η περιοχή των Μαλίων είναι παραθαλάσσιες περιοχές και είναι αυτές στις οποίες ουσιαστικά αναπτύσσεται η τουριστική δραστηριότητα του Δήμου. Στις υπόλοιπες περιοχές οι οποίες βρίσκονται στην ενδοχώρα του Δήμου, η τουριστική ανάπτυξη είναι σχεδόν ανύπαρκτη με κάποιες εξαιρέσεις. Τα τελευταία χρόνια όπως προαναφέρθηκε, γίνονται προσπάθειες τουριστικής αξιοποίησης της ενδοχώρας.

Υποδομές Δημοσίων Παροχών

Ο Δήμος Χερσονήσου στα πλαίσια τόσο της λειτουργίας του όσο και της λειτουργίας του Ελληνικού κράτους έχει δημιουργήσει ένα σύνολο υποδομών για δημόσιες παροχές και χρήσεις που μπορούν να αξιοποιηθούν από όλους τους κατοίκους και επισκέπτες σε όλη την επικράτεια του. Τέτοιες υποδομές είναι οι προσχολικές αλλά και σχολικές μονάδες, τα περιφερειακά ιατρεία, τα κοινοτικά καταστήματα σε κάθε οικισμό, χώροι αναψυχής αλλά και άθλησης, συνεργασία με τις τοπικές συγκοινωνίες για την απρόσκοπτη μετακίνηση του πληθυσμού, η ύπαρξη κέντρων παροχής στήριξης της τρίτης ηλικίας. Επίσης η σωστή αποκομιδή και απόθεση των απορριμμάτων, η ανακύκλωση, η επεξεργασία λυμάτων, η παροχές πόσιμου νερού με γεωτρήσεις αλλά και με τη δημιουργία ταμειυτήρων, αποτελούν υποδομές δημόσιων παροχών. Στο Δήμο επίσης υπάρχουν λιμένες, αλιευτικά καταφύγια και μαρίνα.

Φυσικό Περιβάλλον

Ο Δήμος Χερσονήσου διαθέτει πλούσιο φυσικό περιβάλλον το οποίο το χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία γεωμορφολογικών τοπίων, χλωρίδας και πανίδας που συνθέτουν τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

Ο συνδυασμός των μεγάλων ορεινών όγκων και των λόφων, των πεδιάδων, των ποταμών, των φαραγγιών αλλά και η θάλασσα με τις αμμώδεις και βραχώδεις παραλίες με τις νησίδες και τη νήσο Ντία, δημιουργεί ξεχωριστούς βιότοπους με ιδιαίτερες κλιματικές συνθήκες που φιλοξενούν μεγάλη ποικιλία φυτών και ζώων, πολλά εκ των οποίων είναι ενδημικά, σχηματίζοντας σημαντικούς βιότοπους.

Ο Δήμος περιλαμβάνει περιοχές οι οποίες ανήκουν στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών «Natura 2000», το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα CORINE για τη διατήρηση της φύσης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (1991), το Εθνικό Κέντρο Βιότοπων και Υγρότοπων (ΕΚΒΥ) καθώς και περιοχές αναγνωρισμένες ως Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ)

Σημαντικές τέτοιες περιοχές είναι:

- Η νήσος Ντία, «Natura 2000»GR4310003 SCI-SPA,, CORINE A00010072
- Ο ποταμός Αποσελέμης, ΕΚΒΥ431395000., CORINEA00050002
- Ο Υγρότοπος του ποταμού των Μαλίων, CORINEA00050003
- Το Φαράγγι του Καρτερού, «Natura 2000», GR4310002,SPA-SCI
- Ο καταρράκτης της Εμπασάς,
- Το Σπήλαιο της Αγ. Φωτεινής
- Το Δάσος Αζιλάκων, μέρος «Natura 2000»,GR4320002 SCI
- Η ευρύτερη περιοχή του Όρους Δίκη και του Όρους Σελένα, CORINEA00010073
- Η έκταση που περιλαμβάνει την κορυφή Καρφή του όρους Δίκη και τους οικισμούς Κράσι και Κερά, (ΤΙΦΚ)ΑΤ 6011079
- Μνημειακός Πλάτανος Κρασίου, Διατηρητέο μνημείο της φύσης.(ΠΔ 29/2011 ΦΕΚ ΑΑΠ 247/2011)

Παρόλο που ο Δήμος διαθέτει τις βασικές περιβαλλοντικές υποδομές εξακολουθεί να υπόκειται σε περιβαλλοντικές πιέσεις και κινδύνους, όπως η υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος από τη χρήση του αυτοκινήτου, η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος από τη λειτουργία των νοικοκυριών (π.χ. καυστήρες, κλιματισμός, οικιακές συσκευές), η ατμοσφαιρική ρύπανση και οι κλιματολογικές αλλαγές, η ρύπανση των υδάτων (επιφανειακών και υπόγειων) κυρίως λόγω της υπερβολικής χρήσης λιπασμάτων και φαρμάκων στη γεωργία, οι οποίες αναμένεται να εντατικοποιηθούν.

Ειδικά σε ό,τι αφορά τον τουρισμό, η υπερσυγκέντρωση και ο συνωστισμός των τουριστών πολλές φορές ξεπερνά τα όρια ανοχής των υποδομών και προκαλούνται προβλήματα ηχορύπανσης, συγκέντρωσης μεγάλου όγκου στερεών αποβλήτων κλπ. Ειδικότερα, το πρόβλημα των απορριμμάτων είναι εντονότερο στην αμμουδιά, όπου είναι ο χώρος αναψυχής των τουριστών. Η έλλειψη νερού αποτελεί για την Κρήτη μια πραγματικότητα που επιδεινώνεται συνεχώς κυρίως εξαιτίας των κλιματολογικών συνθηκών και της χαμηλής ετήσιας βροχόπτωσης. Η αυξημένη τουριστική κίνηση τους θερινούς μήνες, οπότε και το φαινόμενο της έλλειψης νερού γίνεται πιο έντονο, εντείνει το πρόβλημα.

Η διάνοιξη δρόμων και μονοπατιών για την αύξηση της επισκεψιμότητας στην ύπαιθρο έχει ως αποτέλεσμα την απομόνωση και τον κατακερματισμό της πανίδας (ιδιαίτερα της μικροπανίδας), ενώ ευαίσθητες οικολογικές περιοχές που γίνονται προσιτές στους

επισκέπτες, καταστρέφονται από το πάτημα των φυτών και τη συμπίεση του εδάφους λόγω της πεζοπορίας, την οδήγηση τροχοφόρων έξω από το δρόμο κλπ.

Πολιτιστικοί πόροι

Ο Δήμος Χερσονήσου διαθέτει ένα εξαιρετικά αξιόλογο πολιτιστικό απόθεμα, υλικό και άυλο το οποίο αποτελεί ένα σύστημα προς αξιοποίηση και ανάδειξη με σκοπό την πολιτιστική συνέχεια αλλά και την προβολή του Δήμου. Με δεδομένο ότι η πολιτιστική φυσιογνωμία της περιοχής θεωρείται ένα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα του Δήμου, και στοχεύοντας στην αξιοποίηση του απαιτείται η ένταξή της σε ένα ολοκληρωμένο θεματικά αλλά και χωρικά τουριστικό προϊόν. Το τελευταίο προϋποθέτει αφενός μια ευρεία γκάμα πολιτιστικών πόρων οι οποίοι αποτελούν κίνητρο επίσκεψης όπως είναι οι αρχαιολογικοί χώροι, οι παραδοσιακοί οικισμοί, τα μνημεία αλλά και υλικά και άυλα χαρακτηριστικά της τοπικής παράδοσης, αφετέρου δε την ένταξη τους σε τουριστικά δίκτυα.

Ο Δήμος Χερσονήσου περιλαμβάνει χώρους πολιτισμού πρωτεύουσας σημασίας, όπως το μινωικό ανάκτορο των Μαλίων και τον αρχαιολογικό χώρο της Αμνισού, Βυζαντινά μνημεία όπως το ναό της Παναγίας της Γκουβερνιώτισσας, χαρακτηρισμένους παραδοσιακούς οικισμούς, Κουτουλουφάρι, Πισκοπιανό, Χερσόνησος και Καινούργιο Χωριό (Π.Δ. 13/1978, ΦΕΚ 594/Δ/1978), μνημεία λαϊκής αρχιτεκτονικής όπως οι ανεμόμυλοι στο Καλό Χωριό, αλλά και λαογραφικά μουσεία καθώς και το μεγαλύτερο ενυδρείο της χώρας αλλά και της Ανατολικής Μεσογείου.

Παράλληλα, μέσα από το πέρασμα των χρόνων και παρά την μεγάλη ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών οι κάτοικοι του Δήμου έχουν καταφέρει να διατηρήσουν ήθη και έθιμα προσαρμόζοντάς τα στις σημερινές συνθήκες ζωής. Ως αποτέλεσμα, στο Δήμο Χερσονήσου διοργανώνονται όλο τα χρόνο σεμινάρια αλλά και πολιτιστικές εκδηλώσεις που περιλαμβάνουν εκφράσεις όπως το χορό και τη μουσική, τη γαστρονομία και την προώθηση τοπικών εδεσμάτων, λαϊκές τέχνες και τεχνικές όπως το κέντημα και την ύφανση.

Ο πολιτισμός απαιτεί διαχείριση που προϋποθέτει τον πολιτιστικό σχεδιασμό (cultural planning) που παρέχει τις στρατηγικές για την δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου διατήρησης και αξιοποίησης των πολιτιστικών πόρων. Ο πολιτιστικός σχεδιασμός είναι μια

εξαιρετικά ενδιαφέρουσα διεπιστημονική και πολύπλευρη προσέγγιση, ενώ μπορεί να γίνει κατανοητός καλύτερα ως:

- Η στρατηγική χρήση των πολιτιστικών πόρων για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των κοινοτήτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
- Μια προσέγγιση βασισμένη στους ευρείς ορισμούς "του πολιτισμού" και των "πολιτιστικών πόρων", οι οποίοι καλύπτουν την κληρονομιά, τις τοπικές παραδόσεις, τις τέχνες, τα πολυμέσα, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική, το αστικό σχέδιο, την αναψυχή, τον αθλητισμό, την ψυχαγωγία, και τον τουρισμό.
- Μια πολιτιστικά ευαίσθητη προσέγγιση στον αστικό και περιφερειακό σχεδιασμό και στην χάραξη περιβαλλοντικής, κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής.

1.3 Βασική χωροταξική και πολεοδομική οργάνωση του Δήμου Χερσονήσου

Ο Καλλικρατικός Δήμος Χερσονήσου καλύπτει μια συνολική έκταση 271.580 τ.χμ. Ολόκληρη η περιοχή αποτελείται από μεγάλο αριθμό τόσο παραλιακών οικισμών όσο και άλλων που βρίσκονται στην ενδοχώρα μακριά από την παράκτια ζώνη κατά μήκος της οποίας έχει αναπτυχθεί έντονη τουριστική δραστηριότητα.

Ο νέος Καλλικρατικός Δήμος έχει εγκεκριμένα τα παρακάτω πολεοδομικά σχέδια: ΣΧΟΟΑΠ Γουβών (ΦΕΚ60ΑΑΠ/26-2-2010), Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) Μαλίων (ΦΕΚ171Δ/1-3-2004), Γ.Π.Σ. Σταλίδας (ΦΕΚ443Δ/28-5-2002) και Γ.Π.Σ. του πρώην Καποδιστριακού Δήμου Επισκοπής σε συνεργασία με το πρώην Καποδιστριακό Δήμο Αρχανών και Ν. Καζαντζάκη που εκκρεμεί η έγκριση του. Υπολείπονται ωστόσο οι εδαφικές ενότητες της ενδοχώρας της Χερσονήσου και των Μαλίων. Με δεδομένα τα παραπάνω με Απόφαση του Δημ. Συμβουλίου (Αρ. Απόφασης 431/2011) ο Δήμος Χερσονήσου είναι στη φάση εκκίνησης διαδικασίας εκπόνησης ενός νέου Γ.Π.Σ. που θα αφορά το σύνολο της χωρικής ενότητας του Δήμου. Ο ολοκληρωμένος χωροταξικός σχεδιασμός σκοπό έχει τον εκ νέου καθορισμό της οικιστικής διάρθρωσης και χωρικής διάταξης των δραστηριοτήτων με όρους βιώσιμης ανάπτυξης. Η ανάγκη για ένα νέο καθολικό χωροταξικό σχεδιασμό επισημαίνεται και από το υπό κατάρτιση Ρυθμιστικό Σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος οικιστικού συγκροτήματος Ηρακλείου (Ρ.Σ.Η.) στο οποίο η χωρική ενότητα του Δήμου αποτελεί μέρος της ζώνης επιρροής του Πολεοδομικού Συγκροτήματος του Ηρακλείου.

Ενδεικτικά σε μια προσπάθεια αποτίμησης του πολεοδομικά ρυθμισμένου χώρου για το σύνολο της εδαφικής ενότητας του Δήμου όπως αποτυπώνεται στους παρακάτω πίνακες,

διαπιστώνουμε ότι ένα μικρό ποσοστό αποτελεί το θεσμικά ρυθμισμένο χώρο και περιοχές όπως ο Ανισσαράς για παράδειγμα με έντονες οικιστικές πιέσεις από την παρουσία μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων δεν έχει σχέδιο πολεοδομικής οργάνωσης. Ενώ για τις περιοχές όπως τα Μάλια και η Σταλίδα με ανάλογες πιέσεις και δυναμική ανάπτυξη ο πολεοδομικά ρυθμισμένος χώρος δεν ενσωματώνει αυτή τη δυναμική. Ως επακόλουθο στα πλαίσια μιας Βιώσιμης Πρότασης για τον τουρισμό και την ανάπτυξη που αποτελεί το παρόν Σχέδιο δεν μπορεί παρά οι μελετητές να προτάσσουν την ανάγκη για πολεοδομική οργάνωση και οργάνωση των χρήσεων γης (ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ) στις περιοχές και τους οικισμούς που δεν υπάρχει ανάλογος σχεδιασμός.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ						
	ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ			ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΠΣ/ ΣΧΟΛΠ		
	ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ	ΜΗ-ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ		ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ	ΜΗ-ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ	
	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕ ΕΓΚΡΙΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΧΩΡΟΥ ΠΡΟΣ ΕΓΚΡΙΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΧΩΡΟΥ ΥΠΟ ΕΚΠΟΝΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕ ΕΓΚΡΙΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΧΩΡΟΥ ΠΡΟΣ ΕΓΚΡΙΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΧΩΡΟΥ ΥΠΟ ΕΚΠΟΝΗΣΗ
Δ.Ε. ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	0,248%	-	0,484%	-	-	-
Δ.Ε. ΜΑΛΙΩΝ	0,369%	-	1,582%	1,952%	-	-
Δ.Ε. ΓΟΥΒΩΝ	0,504%	1,390%	0,079%	0,429%	-	-
Δ.Ε. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ	-	-	-	-	17,1%	-
ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	1,121%	1,390%	2,145%	2,381%	17,1%	-

Πηγή: ίδια επεξεργασία

Τα ποσοστά εκφράζουν την θεσμοθετημένη ή την υπό θεσμοθέτηση έκταση επί της συνολικής έκτασης του Δήμου Χερσονήσου (Ε=271.580 τ.χμ.)

Πολοδομικές μελέτες και μελέτες ΓΠΣ/ΣΧΟΑΠ στην περιοχή του Δήμου Χερσονήσου**Δ.Ε Χερσονήσου**

1. Ρυμ. Μελέτη Λ. Χερσονήσου	Θεσμοθετημένο	Ε= 675 στρ.,	0,248%	ΦΕΚ 20Δ/15.01.1979
2.Επέκταση Π. Μ. Λ. Χερσονήσου	Υπό Εκπόνηση	Ε= 545 στρ.,	0,200%	
3.Ρυμ. Μελέτη Ανάληψης	Υπό Εκπόνηση	Ε= 772 στρ.,	0,284%	

Δ.Ε. Μαλίων

1. Γ.Π.Σ. Μαλίων	Θεσμοθετημένο	Ε= 3.454 στρ.,	1,270%	ΦΕΚ 171Δ/01/03.2004
2. Γ.Π.Σ. Σταλίδας	Θεσμοθετημένο	Ε= 1.855 στρ.,	0,682%	ΦΕΚ 443Δ/28.05.2002 ΦΕΚ 442ΑΑΠ /10.10.2008
5. Ρυμ. Μελέτη Σταλίδας	Θεσμοθετημένη	Ε= 1.005 στρ.,	0,369%	ΦΕΚ 493Δ/ 25.07.1991
4. Ρυμ. Μελέτη Μαλίων	Υπό Εκπόνηση	Ε= 3.454 στρ.,	1,270%	
5. Μελέτη Επέκτ. Σταλίδας	Υπό Εκπόνηση	Ε= 850 στρ.,	0,312%	

Δ.Ε. Επισκοπής

1. ΓΠΣ Επισκοπής	Προς Έγκριση	Ε= 46.500 στρ.,	17,1%	
------------------	--------------	-----------------	-------	--

Δ.Ε. Γουβών

1. ΣΧΟΑΠ Γουβών	Θεσμοθετημένο	Ε= 1.167 στρ.,	0,429%	ΦΕΚ 60ΑΑΠ/26.02.2010
2. Π. Μελέτη Γουρνών	Θεσμοθετημένο	Ε= 1.370 στρ.,	0,504%	ΦΕΚ 840Δ/05.08.2005
3. Π. Μελέτη Καρτερού	Υπό Εκπόνηση	Ε= 217 στρ.,	0,079%	
4. Π. Μελέτη Κ. Χάνι	Προς Έγκριση	Ε= 1.729 στρ.,	0,636%	
5. Π. Μελέτη Κ. Γουβών	Προς Έγκριση	Ε= 2.050 στρ.,	0,754%	

1.4 Προσφερόμενο Τουριστικό Προϊόν

Ο Καλλικρατικός Δήμος Χερσονήσου είναι ένας από τους πλέον δημοφιλείς και ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς της Κρήτης αλλά και της Ελλάδας και μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό δείγμα των ανεπτυγμένων τουριστικών περιοχών τόσο σε εθνικό όσο και σε Μεσογειακό επίπεδο. Με μεγάλο αριθμό κλινών κύριων τουριστικών καταλυμάτων, οι οποίες αντιστοιχούν περίπου στο 73% του συνόλου των κλινών της Π.Ε. Ηρακλείου, στο 25% των κλινών της Κρήτης, και περίπου στο 12% των κλινών όλης της χώρας και με το σύνολο των διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχειακά καταλύματα του Δήμου, το 2009, να αποτελεί το 83% περίπου του συνόλου των διανυκτερεύσεων στην Π.Ε. Ηρακλείου, είναι προφανής η σημασία του τουρισμού στην περιοχή τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

Όσον αφορά τη χωρική κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας στο Δήμο, σημαντικό χαρακτηριστικό αποτελεί η ανισοκατανομή της τουριστικής ανάπτυξης μεταξύ των παράκτιων περιοχών, που συγκεντρώνουν σχεδόν το 100% του συνόλου των διανυκτερεύσεων καθώς και των παρεχόμενων κλινών τουριστικών καταλυμάτων, και της ενδοχώρας του Δήμου η οποία παρουσιάζει μία ελάχιστη έως μηδαμινή τουριστική ανάπτυξη με εξαίρεση κάποια μικρά καταλύματα σε οικισμούς όπως το Αβδού, ή την Επισκοπή. Αυτή η ανισοκατανομή που θα μπορούσε να εκφραστεί και ως **τουριστικός δυισμός μεταξύ παράκτιου χώρου και ενδοχώρας** αναλύεται διεξοδικά στην εισαγωγή της πρότασης .

Ο Λιμένας Χερσονήσου, οι Γούβες, και τα Μάλια είναι οι οικισμοί της παράκτιας ζώνης στους οποίους ουσιαστικά αναπτύχθηκε η έντονη τουριστική δραστηριότητα του Δήμου παράλληλα με την παραθεριστική κατοικία σε γεινιάζοντες οικισμούς και επομένως οι περιοχές που υπέστησαν τις περισσότερες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Η περιοχή της ενδοχώρας η οποία σε πολλές περιπτώσεις λόγω του ορεινού ανάγλυφου κυρίως όμως λόγω της απόστασης των οικισμών της από το βόρειο θαλάσσιο μέτωπο της περιοχής, δεν αναπτύχθηκε τουριστικά σε σημαντικό βαθμό διατηρώντας το οικο-πολιτισμικό και φυσικό περιβάλλον της σχεδόν ανέπαφο. Ωστόσο η μεγάλη τουριστική άνθηση που υπήρξε στα παράλια της περιοχής από τα τέλη της δεκαετίας του 70 και η οικονομική ευμάρεια που απέφερε δεν άφησε ανεπηρέαστη το παραγωγικό σύστημα της ενδοχώρας και τον κοινωνικό ιστό της. Ακόμα όμως και στην ενδοχώρα παρατηρείται μια διαφοροποίηση των περιοχών και οικισμών της ως προς την ενσωμάτωση αυτών των

επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης και ως προς τις αναπτυξιακές προοπτικές τους σε ένα σενάριο βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής.

Το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν του Δήμου Χερσονήσου χαρακτηρίζεται από:

- Την πρωτογενή προσφορά του δίπτυχου «ήλιος και θάλασσα» που αποτελεί έως σήμερα το πρότυπο στο οποίο βασίστηκε η τουριστική ανάπτυξη του Δήμου Χερσονήσου
- Το προφίλ ενός βιομηχανοποιημένου - οργανωμένου τουρισμού που εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από τους μεγάλους ευρωπαϊκούς ταξιδιωτικούς οργανισμούς στα πλαίσια της τουριστικής ζήτησης που υπήρχε την εποχή της μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης του «τόπου» και ολόκληρου του Ελλαδικού κυρίως νησιωτικού χώρου (χρονική περίοδο 1955-1980) όπου το τουριστικό προϊόν έπρεπε να ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις που επέβαλλαν τα κίνητρα του τουρισμού τότε: αναψυχή ξεκούραση και λίγο πολιτισμός. Το προφίλ αυτό περιγράφει την έλλειψη διαφοροποίησης του Δήμου από άλλους ελληνικούς ή ευρωπαϊκούς τουριστικούς προορισμούς καθώς δεν αξιοποιούνται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του και ως εκ τούτου αποδυναμώνονται τα ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά του.
- Το σημαντικό αριθμό μικρών τουριστικών επιχειρήσεων φιλοξενίας(καταλυμάτων) τα οποία προσθέτουν στο συνολικό τουριστικό προϊόν.
- Τα ανεκμετάλλευτα σε σημαντικό βαθμό εκείνα χαρακτηριστικά του παρεχόμενου προϊόντος, που αφορούν την πλούσια πολιτισμική (αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά μνημεία, άυλη παράδοση, κουζίνα) και αισθητική (φυσικές ομορφιές, γεωμορφολογία,κλίμα) κληρονομιά της περιοχής, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν και να συγκροτήσουν ένα διακριτό και ισχυρά ανταγωνιστικό τουριστικό προϊόν
- Την πολύ συγκεκριμένη, σχεδόν απόλυτα ταυτισμένη με το ζεστό καιρό, χρονική περίοδο της τουριστικής δραστηριότητας που δημιουργεί σύνθετα ζητήματα στην οργάνωση και ανάπτυξη της τοπικής τουριστικής βιομηχανίας αλλά και του ευρύτερου τοπικού μακρό-οικονομικού περιβάλλοντος
- Τη σημαντική έλλειψη μακρόπνοης και στρατηγικά οργανωμένης επικοινωνιακής προβολής του προορισμού, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται η πραγματική εικόνα του Δήμου, να μη δημιουργείται επικοινωνιακή οικονομία κλίμακας και η έλλειψη αυτή να αποτελεί τροχοπέδη στην προσπάθεια βιώσιμης και δυναμικής ανάπτυξης της Χερσονήσου

Η τουριστική προσφορά καταγράφεται μέσα από τον αριθμό των ξενοδοχειακών κλινών το 2010 και αποτυπώνεται στους παρακάτω πίνακες δίνοντας ενδεικτικά και τον αριθμό των κλινών για την Κρήτη και την Π.Ε. Ηρακλείου.

Τουριστική Υποδομή του Δήμου Χερσονήσου, Τουριστική Υποδομή Κρήτης						
Σύνολο Ξενοδοχείων: 1387						
Κατηγορία	5 αστέρων	4 αστέρων	3 αστέρων	2 αστέρων	1 αστέρα	Σύνολο
Ξενοδοχεία	83	181	261	657	205	1.387
Αριθμός Δωματίων	16.472	23.785	14.645	23.689	5.464	84.055
Αριθμός Κλινών	32.976	45.838	27.568	42.549	10.033	158.964
Τουριστική Υποδομή του Δήμου Χερσονήσου, Τουριστική Υποδομή Κρήτης						
Σύνολο Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ: 163						
Κατηγορία	Α' Τάξης	Β' Τάξης	Γ' Τάξης	Δ' Τάξης	Ε' Τάξης	Σύνολο
Διαμερίσματα	55	71	33	4	-	163
Αριθμός Δωματίων	788	882	939	149	-	2.758
Αριθμός Κλινών	1.383	1.499	716	301	-	3.899
<i>Πηγή: Στοιχεία από Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο 2010</i>						
Τουριστική Υποδομή του Δήμου Χερσονήσου, Τουριστική Υποδομή Νομός Ηρακλείου -						
Σύνολο Ξενοδοχείων: 496						
Κατηγορία	5 αστέρων	4 αστέρων	3 αστέρων	2 αστέρων	1 αστέρα	Σύνολο
Ξενοδοχεία	29	95	87	160	95	466
Αριθμός Δωματίων	7.693	12.571	4.900	5.914	3.198	34.276
Αριθμός Κλινών	15.494	24.164	9.304	11.008	5.825	65.795
Τουριστική Υποδομή του Δήμου Χερσονήσου, Τουριστική Υποδομή Νομός Ηρακλείου -						
Σύνολο Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ: 30						
Κατηγορία	Α' Τάξης	Β' Τάξης	Γ' Τάξης	Δ' Τάξης	Ε' Τάξης	Σύνολο
Διαμερίσματα	11	11	6	2	-	30
Αριθμός Δωματίων	358	337	192	125	-	1.012
Αριθμός Κλινών	526	457	338	250	-	1.571
<i>Πηγή: Στοιχεία από Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο 2010</i>						

Τουριστική Υποδομή του Δήμου Χερσονήσου, Τουριστική Υποδομή Δήμος Χερσονήσου Σύνολο Ξενοδοχείων: 353						
Κατηγορία	5 αστέρων	4 αστέρων	3 αστέρων	2 αστέρων	1 αστέρα	Σύνολο
Ξενοδοχεία	23	82	67	113	68	353
Αριθμός Δωματίων	6.164	10.946	3.707	4.372	2.452	27.641
Αριθμός Κλινών	12.440	21.095	7.030	8.072	4.385	53.022
Τουριστική Υποδομή του Δήμου Χερσονήσου, Τουριστική Υποδομή Δήμος Χερσονήσου Σύνολο Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ: 15						
Κατηγορία	Α' Τάξης	Β' Τάξης	Γ' Τάξης	Δ' Τάξης	Ε' Τάξης	Σύνολο
Διαμερίσματα	5	5	5	-	-	15
Αριθμός Δωματίων	299	210	187	-	-	696
Αριθμός Κλινών	405	407	329	-	-	1.141
<i>Πηγή: Στοιχεία από Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο 2010</i>						

Η συγκριτική προσέγγιση του δείκτη της συγκέντρωσης ξενοδοχείων μεταξύ της Περιφέρειας Κρήτης, της Περιφερειακής Ενότητας (πρώην Νομού) Ηρακλείου και του Δήμου Χερσονήσου δίνει τα ακόλουθα αποτελέσματα:

Κρήτη - Ξενοδοχεία:

- Το 36% των ξενοδοχείων της Κρήτης βρίσκεται στο νομό Ηρακλείου
- Το 25% των ξενοδοχείων της Κρήτης βρίσκεται στο Δήμο Χερσονήσου

Κρήτη - Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ:

- Το 18% των Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ βρίσκεται στο νομό Ηρακλείου
- Το 9% των Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ βρίσκεται στο Δήμο Χερσονήσου

Νομός Ηρακλείου - Ξενοδοχεία:

- Το 71% των ξενοδοχείων του νομού Ηρακλείου βρίσκεται στο Δήμο Χερσονήσου

Νομός Ηρακλείου - Διαμερισμάτα/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ:

- Το 50% των Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ βρίσκεται στο Δήμο Χερσονήσου

Κρήτη - Κλίνες Ξενοδοχείων:

- Το 41% των κλινών Ξενοδοχείων της Κρήτης βρίσκεται στο νομό Ηρακλείου
- Το 33% των κλινών Ξενοδοχείων της Κρήτης βρίσκεται στο Δήμο Χερσονήσου

Κρήτη - Κλίνες Διαμερισμάτων/Παραδοσιακών Ξενοδοχείων/Κάμπινγκ:

- Το 40% των κλινών Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ της Κρήτης βρίσκεται στο νομό Ηρακλείου
- Το 29% των κλινών της Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κρήτης βρίσκεται στο Δήμο Χερσονήσου

Νομός Ηρακλείου - Κλίνες Ξενοδοχείων:

- Το 80% των κλινών ξενοδοχείων του νομού Ηρακλείου βρίσκεται στο Δήμο Χερσονήσου

Νομός Ηρακλείου - Κλίνες Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ:

- Το 73% των κλινών Διαμερισμάτων/Παραδοσιακά Ξενοδοχεία/Κάμπινγκ βρίσκεται στο Δήμο Χερσονήσου

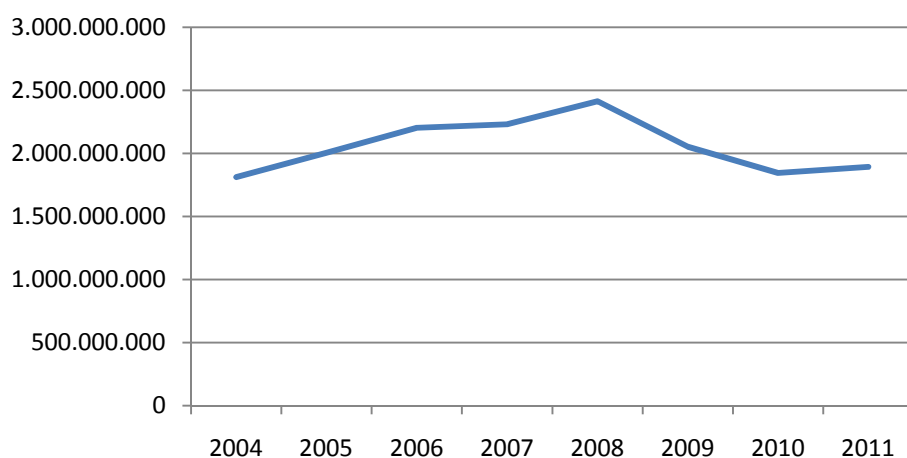
Από τα παραπάνω δεδομένα εύκολα συμπεραίνει κανείς τη σημαίνουσα θέση του Δήμου Χερσονήσου τόσο στο νομό Ηρακλείου με το 71% των κλινών όσο και στη περιφέρεια Κρήτης με το 36% των κλινών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συγκέντρωση πλέον του 1/3 των ξενοδοχειακών κλινών της Περιφέρειας της Κρήτης στο Δήμο Χερσονήσου αυξάνεται ακόμη περισσότερο αν συνυπολογισθεί σε αυτές και ο μεγάλος αριθμός (πάνω από 100) των μικρών καταλυμάτων αυτοεξυπηρετούμενου τουρισμού. Σε αυτή την περίπτωση, η συγκέντρωση των κλινών που διατίθενται στην περιοχή του Δήμου ανέρχεται περίπου στα 2/5 του συνολικού δυναμικού της Κρήτης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	
Ξενοδοχεία	338
Επιχειρήσεις μη κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων	-
Επιχειρήσεις - Καφέ Ψητοπωλεία, Εστιατόρια(Τρόφιμα - Ποτά)(ΧΔ)	590
Γραφεία Ενοικιάσεων (αυτοκίνητα, μηχανές, σκαφών κτλ)	73
Τουριστικά Γραφεία	22
Θεματικά Πάρκα	6
Λιανικό Εμπόριο (ΜΧΔ)	332
Εκπαίδευση	4
Λοιπές Επιχειρήσεις	1.365
Σύνολο Επιχειρήσεων στο Δήμο Χερσονήσου	2.730
<i>Πηγή: Επιμελητήριο Ηρακλείου</i>	

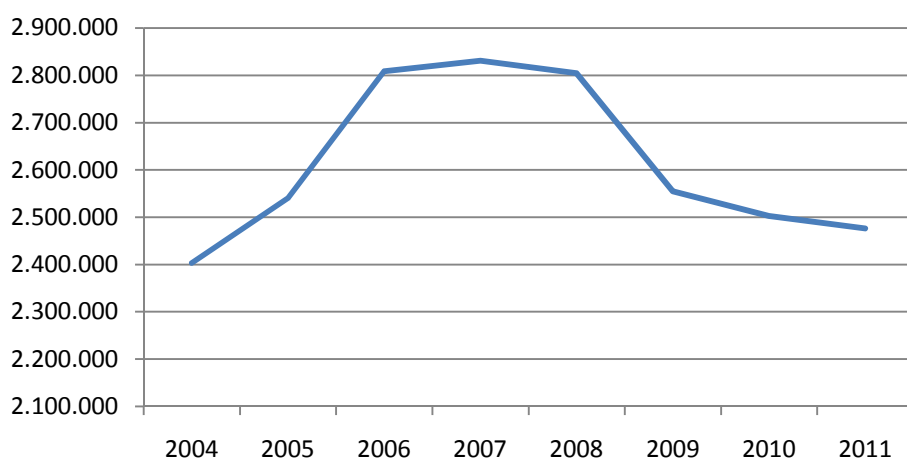
Με βάση τα προαναφερόμενα στοιχεία για την άμεση τουριστική επιχειρηματική-ξενοδοχειακή δραστηριότητα και τα δεδομένα του Επιμελητηρίου Ηρακλείου για τις συναφείς με τον τουρισμό επιχειρήσεις γίνεται εύκολα επίσης αντιληπτό ότι εντός της επικράτειας της περιφέρειας Κρήτης η μεγάλη συγκέντρωση της τουριστικής και της συνακόλουθης οικονομικής δραστηριότητας ενεργοποιείται στο Δήμο Χερσονήσου.

ΕΤΗΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ (σε ΕΥΡΩ)					
Τουριστική Δαπάνη/Αφίξεις/Διανυκτερεύσεις: 2004-2011					
Έτος	1. ΔΑΠΑΝΗ	2. ΑΦΙΞΕΙΣ	3. ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	4. 1:2	5. 1:3
2004	1.813.034.265	2.403.383	24.118.687	754,37	75,17
2005	2.005.439.284	2.540.423	25.769.446	789,41	77,82
2006	2.202.678.397	2.808.919	28.247.029	784,17	77,98
2007	2.232.034.814	2.831.048	27.708.817	788,41	80,55
2008	2.413.111.823	2.804.320	26.903.229	860,50	89,70
2009	2.052.793.866	2.554.903	24.321.790	803,47	84,40
2010	1.845.290.893	2.502.647	23.986.949	737,34	76,93
2011	1.893.351.010	2.476.144	23.838.244	764,64	79,42
<i>Πηγή: Δεδομένα από την ετήσια δειγματοληψία και επεξεργασία Εργαστηρίου Ερευνών και Δορυφόρων Λογαριασμών Πανεπιστημίου Πατρών</i>					

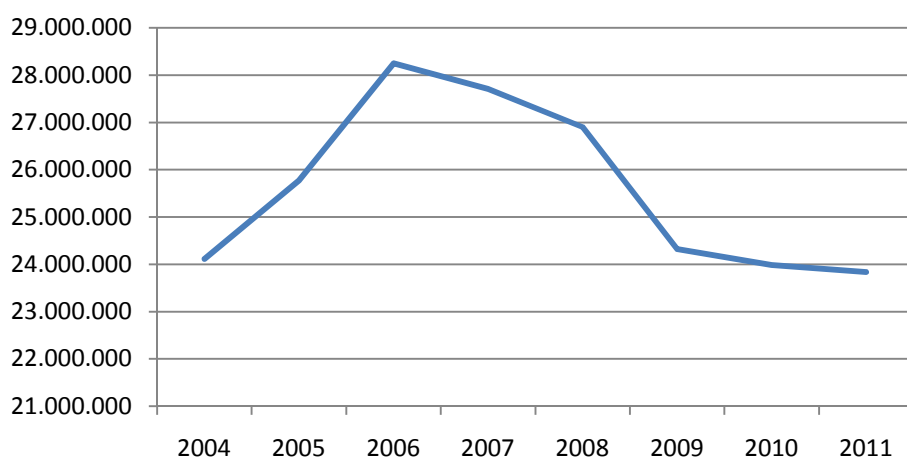
1. ΔΑΠΑΝΗ

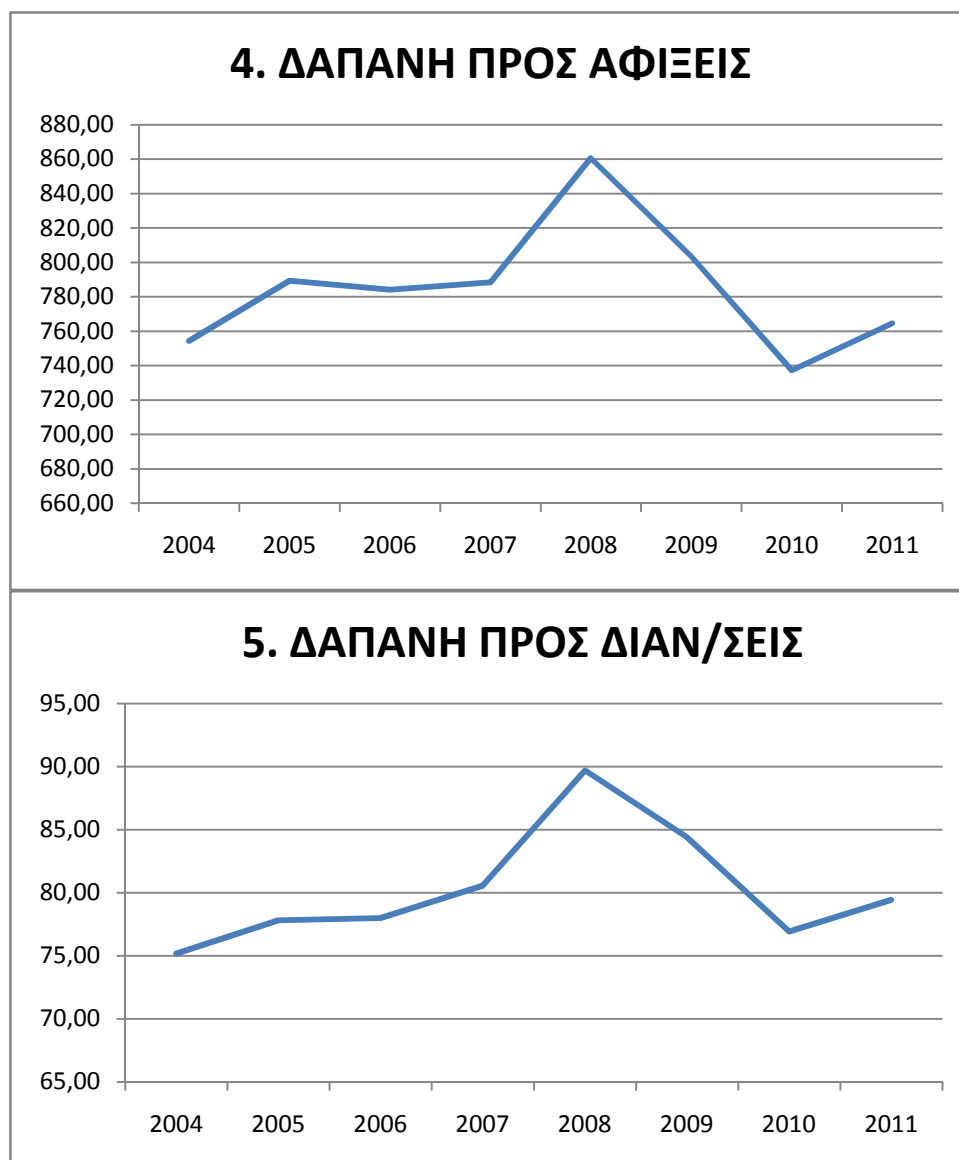

2. ΑΦΙΞΕΙΣ

3. ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ

Η σημασία της άμεσης και έμμεσης τουριστικής δραστηριότητας των περίπου 2/5 της συνολικής δραστηριότητας που με καθαρά οικονομικούς όρους ενεργοποιείται στη Περιφέρεια Κρήτης στο Δήμο Χερσονήσου γίνεται ακόμη μεγαλύτερη εάν συγκριθεί με το σύνολο της τουριστικής δαπάνης που ενεργοποιεί ο εισερχόμενος αλλοδαπός τουρισμός στην Ελλάδα. Αυτό σημαίνει ότι υπολογίζοντας τις περίπου 16 εκατ. αφίξεις, τις 150 εκατ. διανυκτερεύσεις και τα 12 δις. ευρώ της τουριστικής δαπάνης για το 2011 με τα ως άνω δεδομένα για Κρήτη και Δήμο Χερσονήσου, εύκολα διαφαίνεται ο σημαντικότερος ρόλος του τουρισμού για το Δήμο και τη Κρήτη καθώς και τα συνακόλουθα επιτακτικά καθήκοντα για επανασχεδιασμό της τουριστικής πολιτικής από τους αυτοδιοικητικούς φορείς όπως το Δήμο και την Περιφέρεια, τον διττό σκοπό και τους στόχους που θα έπρεπε να τεθούν.

Η νέα στρατηγική θα πρέπει να στοχεύσει αφενός στην κατανόηση της σημαντικότητας του τουρισμού για το τοπικό παραγωγικό σύστημα και αφετέρου στη διατήρηση της ως έχει, πολύ περισσότερο θα πρέπει να ενισχύει το ρόλο του τουρισμού πάντα όμως στα πλαίσια της αειφορίας και βιωσιμότητας έτσι όπως ορίζονται και θέτονται από τις Ευρωπαϊκές πολιτικές. Οι αρχές αυτές ορίζουν ότι το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν θα πρέπει να ενσωματώνει τις τοπικές οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους και να αξιοποιήσει το φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα που κάθε γεωγραφική ενότητα διαθέτει.

Χάρτης 3: Καταγραφή δραστηριοτήτων κύριων χρήσεων στην παράκτια ζώνη

1.5 Τουριστική Κίνηση

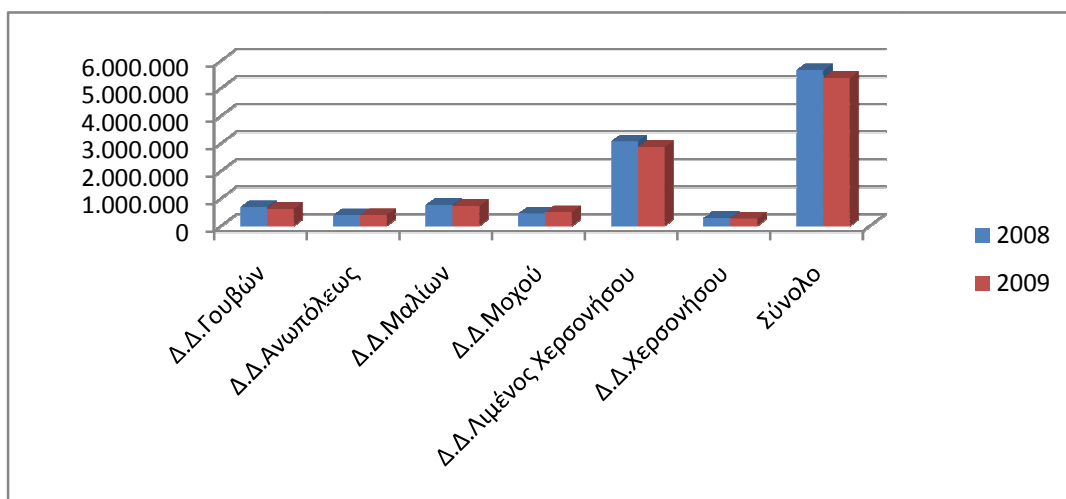
Η τουριστική ζήτηση καταγράφεται μέσω των διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχειακά καταλύματα για τις οποίες υπάρχει η πληροφορία για την περίοδο 2007-2009, για τις νησιωτικές περιοχές της χώρας πλην του Ιονίου και για το Δήμο Χερσονήσου για την περίοδο 2008-2009.

Διανυκτερεύσεις 2007-2009						
	2007		2008		2009	
	Σύνολο	Αναλογία	Σύνολο	Αναλογία	Σύνολο	Αναλογία
Κρήτη	15.324.936	23,40%	15.729.316	24%	15.621.455	23,70%
Ιόνια Νησιά	7.522.757	11,50%	7.381.425	11,20%	7.457.180	11,30%
Βόρειο Αιγαίο	1.659.124	2,50%	1.653.390	2,50%	1.635.463	2,50%
Νότιο Αιγαίο	14.690.087	22,50%	14.546.143	22,20%	14.636.435	22,20%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Διανυκτερεύσεις 2008-2009 & Πληρότητα 2009 ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ		
Δήμος Χερσονήσου	Διαν/σεις 2008	Διαν/σεις 2009
Δ.Δ.Γουβών	684.301	626.656
Δ.Δ.Ανωπόλεως	388.790	391.830
Δ.Δ.Μαλίων	764.236	725.941
Δ.Δ.Μοχού	453.763	495.498
Δ.Δ.Λιμένος Χερσονήσου	3.069.338	2.863.489
Δ.Δ.Χερσονήσου	295.321	267.301
ΣΥΝΟΛΟ	5.655.749	5.370.715

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

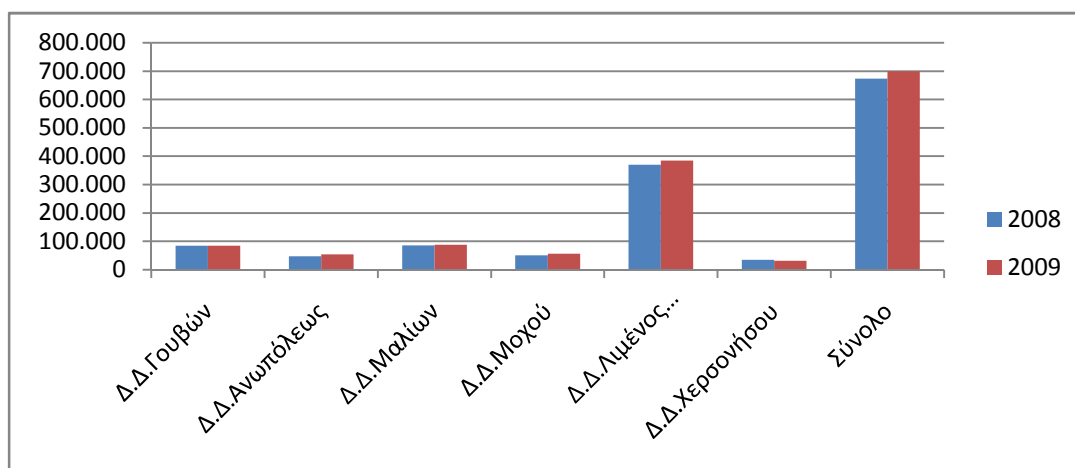

Σύμφωνα με τους παραπάνω πίνακες και συγκρίνοντας το σύνολο των διανυκτερεύσεων στο Δήμο με το σύνολο των διανυκτερεύσεων της Κρήτης για το 2009 βλέπουμε ότι το 34% των διανυκτερεύσεων γίνονται στο Δήμο Χερσονήσου, πράγμα που επιβεβαιώνει και τις επεξεργασίες των δεδομένων παραπάνω για τη μεγάλη σημασία του τουρισμού τόσο στο Δήμο όσο και στη Περιφέρεια και τη χώρα.

Αφίξεις- Αεροδρόμιο Νικ. Καζαντζάκης Ηρακλείου 2009-2011			
	2009	2010	2011
Ιανουάριος	1.760	1.588	2.032
Φεβρουάριος	848	887	1.779
Μάρτιος	2.731	8.850	3.740
Απρίλιος	88.100	62.883	86.837
Μάιος	249.763	246.024	264.679
Ιούνιος	312.811	305.470	360.853
Ιούλιος	404.903	413.109	468.623
Αύγουστος	423.124	423.342	469.611
Σεπτέμβριος	312.292	322.413	-
Οκτώβριος	149.739	141.686	-
Νοέμβριος	4.856	2.279	-
Δεκέμβριος	1.147	1.654	-
ΣΥΝΟΛΟ	1.952.074	1.930.185	1.658.154

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Αφίξεις 2008-2009- ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ		
Δήμος Χερσονήσου	2008	2009
Δ.Δ.Γουβών	85.165	85.032
Δ.Δ.Ανωπόλεως	46.906	54.268
Δ.Δ.Μαλίων	85.306	87.971
Δ.Δ.Μοχού	51.121	56.782
Δ.Δ.Λιμένος Χερσονήσου	370.662	384.310
Δ.Δ.Χερσονήσου	34.851	31.391
ΣΥΝΟΛΟ	674.011	699.754
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ		

Σύμφωνα με τους παραπάνω πίνακες και συγκρίνοντας τις αφίξεις στο Δήμο Χερσονήσου με το σύνολο των αφίξεων του αεροδρομίου του Ηρακλείου για το 2009 βλέπουμε ότι το 36% των αφίξεων διοχετεύονται στο Δήμο Χερσονήσου.

2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

2.1 Κρίσιμα ζητήματα για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη συνολικά για την περιοχή

Κρίσιμο Ζήτημα 1: Το ζήτημα της εποχικότητας της τουριστικής περιόδου.

Ο τουρισμός στο Δήμο Χερσονήσου αναπτύχθηκε τις τελευταίες δεκαετίες με ταχείς ρυθμούς, μαζικά και απρογραμματίστα, γεγονός που οδήγησε και εν μέρει εξακολουθεί να οδηγεί στην υπερεκμετάλλευση και τελικά στην υποβάθμιση των υφιστάμενων πόρων και στην απόλυτα ταυτισμένη με το ζεστό καλοκαίρι τουριστική περίοδο χωρίς διαφαινόμενη δυνατότητα διεύρυνσης της τουριστικής περιόδου. Ο Σχεδιασμός Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης, θα πρέπει να θέσει ως στόχο τη χρονική αλλά και χωρική διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας μέσα από την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων.

Κρίσιμο Ζήτημα 2: Ο εμπλουτισμός του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος με την πρόωθηση ειδικών μορφών τουρισμού.

Είναι πλέον αναντίρρητα αποδεκτό από όλους τους φορείς, μελετητές, πολλές φορές και τους ίδιους τους χρήστες του χώρου –κατοίκους, επισκέπτες και τουρίστες- και εν γένει τους εμπλεκόμενους στο τουριστικό σύστημα ότι ο τουρισμός με τον τρόπο που έχει αναπτυχθεί μέχρι σήμερα (άναρχα, χωρίς την απαραίτητη τεχνογνωσία και σχεδιασμό απομυζά κατά κάποιο τρόπο ο ίδιος τις βάσεις της ύπαρξής του).

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το πρότυπο του ομογενοποιημένου τουρισμού στο οποίο στηρίζεται κυρίως το βόρειο παράκτιο τμήμα του Δήμου. Χερσονήσου έχει αγγίξει τα όριά του και για να συνεχίσει μακροπρόθεσμα να αποφέρει τις πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις του στην περιφερειακή ανάπτυξη και στη δημιουργία εισοδήματος **πρέπει να αναδιαμορφωθεί.**

Επιπλέον είναι πλέον προφανής η **ελκυστικότητα των ειδικών- μορφών τουρισμού** καθώς η περιοχή μελέτης διαθέτει όλα τα εχέγγυα για να υποστηρίξει την ανάπτυξη πολλών τέτοιων μορφών. Οι οικισμοί της ενδοχώρας του Δήμου μπορούν με ελεγχόμενη διαχείριση να προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για την ανάπτυξη τους ως εναλλακτικοί προορισμοί εξειδικευμένων μορφών τουρισμού.

Με αυτό τον τρόπο μπορεί να επιτευχθεί η πολυπόθητη χωρική και χρονική διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας η οποία μπορεί να συνεισφέρει πραγματικά στην άμβλυνση των μεγάλων ποσοστών ανεργίας που χαρακτηρίζουν την εν λόγω περιοχή και καταδεικνύονται και από τη μελέτη.

Κρίσιμο Ζήτημα 3: Ορθολογική διαχείριση του οικιστικού και φυσικού χώρου.

Στα πλαίσια μιας Βιώσιμης Πρότασης για την Τουριστική Ανάπτυξη δεν μπορεί παρά να προτείνεται ο ορθολογικός καθορισμός των χρήσεων γης, των όρων και των περιορισμών για την άσκηση δραστηριοτήτων στην περιοχή του Δήμου με τα γνωστά εργαλεία του πολεοδομικού σχεδιασμού. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η ποιότητα ζωής των μόνιμων και εποχιακών κατοίκων, το κατάλληλο επιχειρηματικό περιβάλλον και η διατήρηση των οικοτόπων, οι οποίοι δύναται να συνδυαστούν με συμβατές δραστηριότητες, όπως την προώθηση των εναλλακτικών μορφών καλλιέργειας, την ενθάρρυνση και ορθολογική ανάπτυξη ήπιων μορφών αναψυχής, τον οικο-τουρισμό κ.α.

3. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ**3.1 Αναπτυξιακός σχεδιασμός Δήμου - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2011 – 2014**

Το παρόν Σχέδιο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης έρχεται να συμπληρώσει το στρατηγικό σχεδιασμό για την αναπτυξιακή οργάνωση ολόκληρου του Δήμου ως γεωγραφική και διοικητική ενότητα που υλοποιείται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος του για την τριετία 2011-2014.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Χερσονήσου βασίστηκε στις διατάξεις του Ν. 3852/2010 (Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης. Μέσα από αυτό εκφράζεται το όραμα του Δήμου Χερσονήσου ως: «Η ανάδειξη του Δήμου σε οικονομικό τουριστικό και πολιτιστικό πόλο ανάπτυξης υιοθετώντας και εφαρμόζοντας αρχές βιώσιμης ανάπτυξης.»

Επιπλέον, η Βιώσιμη Ανάπτυξη τίθεται ως ο πρωταρχικός στρατηγικός στόχος του προγράμματος, όπως περιγράφεται και στο πρώτο μέρος του επιχειρησιακού προγράμματος:

Ο Στρατηγικός στόχος 1 είναι η εισαγωγή και καθιέρωση των αρχών βιώσιμης Ανάπτυξης στο σχεδιασμό των πολιτικών του Δήμου. Η Βιώσιμη Ανάπτυξη αποτελεί τη μεγάλη πρόκληση για τα επόμενα χρόνια, παρέχοντας μια μοναδική ευκαιρία για την υπέρβαση των αδυναμιών του παρελθόντος και για τη διασφάλιση κοινωνικής ευημερίας και υψηλής ποιότητας ζωής στους σημερινούς πολίτες αλλά και στις επερχόμενες γενιές. Ήδη, οι πολιτικές και τα προγράμματα δράσης που καταρτίζονται και με την ευκαιρία της αξιοποίησης των κονδυλίων των ευρωπαϊκών προγραμμάτων κινούνται σταθερά προς αυτή την κατεύθυνση. Η Στρατηγική του Δήμου Χερσονήσου θα πρέπει να αποσκοπεί στο σχεδιασμό, συντονισμό και ολοκλήρωση πολιτικών εντάσσοντας τις σε ένα μακροπρόθεσμο και αποτελεσματικό σχεδιασμό, βασισμένο σε όρους και αρχές βιωσιμότητας.

Ο Στρατηγικός στόχος 2 είναι η ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας. Διαφοροποίηση του τοπικού παραγωγικού συστήματος με έμφαση στην Αναβάθμιση και Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. Η τόνωση της ανταγωνιστικότητας και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας είναι κύριο ζητούμενο για την ανάπτυξη, τη βελτίωση

του εισοδήματος, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και κυρίως την αύξηση της απασχόλησης. Η ανάπτυξη της ποιοτικής και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας με στόχο την παραγωγική αναβάθμιση της περιοχής προς αγαθά και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με ποιότητα, περιβαλλοντική ευαισθησία, ενσωμάτωση γνώσης και καινοτομίας και εξωστρεφή προσανατολισμό μπορεί να αποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα για την περιοχή. Η στρατηγική θέτει τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη ενδογενή ανάπτυξη, στην οποία θα πρέπει να λειτουργήσουν συμπληρωματικά η τουριστική ζώνη από τη μια και η αγροτική ζώνη της ενδοχώρας από την άλλη, με σκοπό τη διάχυση των οικονομικών αποτελεσμάτων που θα προέλθουν από μια τέτοια ολοκληρωμένη λειτουργία, την εξισορρόπηση των τοπικών οικονομιών και τη συγκράτηση του πληθυσμού στις εσωτερικές περιοχές.

Ο στρατηγικός στόχος 3 είναι η ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής. Η ανάγκη προστασίας της βιοποικιλότητας προκύπτει και από την αρχή της πρόληψης, λόγω της περιπλοκότητας των αλληλεπιδράσεων των οικοσυστημάτων με τους πόρους που είναι απαραίτητοι για την ανθρώπινη επιβίωση. Τα τελευταία χρόνια έχει εκτιμηθεί η μέγιστη οικονομική αξία των «δωρεάν» υπηρεσιών και αγαθών που προσφέρουν τα φυσικά οικοσυστήματα στις ανθρώπινες κοινωνίες.

Το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό υπόβαθρο του διευρυμένου καλλικρατικού Δήμου, όπως αυτό παρουσιάστηκε εκτενώς στο πρώτο κεφάλαιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος, πόροι οι οποίοι δεν έχουν πληγεί από τις μέχρι σήμερα ανθρωπογενείς παρεμβάσεις, δημιουργούν προϋποθέσεις για διεύρυνση, εμπλουτισμό και διαφοροποίηση κυρίως του τουριστικού προϊόντος, αλλά και την εν γένει αύξηση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής.

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ
1. Φυσικό και Οικιστικό Περιβάλλον και Τεχνικές υποδομές	Μέτρο 1.1: Οικιστικό Περιβάλλον Μέτρο 1.2 : Μεταφορική υποδομή/ κυκλοφορία/ στάθμευση/συγκοινωνία Μέτρο 1.3 :Υδρευση / Αποχέτευση Μέτρο 1.4 : Καθαριότητα και Διαχείριση στερεών αποβλήτων Μέτρο 1.5 : Φυσικό Περιβάλλον – Πρόληψη κινδύνων Μέτρο 1.6 : Χωροταξικός- Πολεοδομικός Σχεδιασμός
2. Κοινωνική Πολιτική, Παιδεία και Πολιτισμός	Μέτρο 2.1: Υγεία και Κοινωνική Μέριμνα Μέτρο 2.2 : Παιδεία/ Νεολαία Μέτρο 2.3 : Αθλητισμός Μέτρο 2.4 : Πολιτισμός Μέτρο 2.5 : Εξωστρέφεια και Συνεργασίες Μέτρο 2.6: Ισότητα και Κοινωνική Ενσωμάτωση

3. Τοπική Οικονομία και Απασχόληση	Μέτρο 3.1: Ενίσχυση Απασχόλησης και Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Μέτρο 3.2: Αναδιάρθρωση τοπικού παραγωγικού προτύπου Μέτρο 3.3 : Πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη Μέτρο 3.4: Οριζόντιες δράσεις απασχόλησης.

3.2 Ολοκληρωμένα Σχέδια με χωρική διάσταση

Το παρόν Σχέδιο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης υποστηρίζεται και από άλλα παράλληλα Ολοκληρωμένα Σχέδια Ανάπτυξης περιοχών του Δήμου όπως το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Ανάπτυξης Υπαίθρου (Ο.Σ.Α.Π.Υ.), *Βιώσιμη Ενδοχώρα* που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Κ.Θ.Π. 61 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Αστική και Αγροτική Αναγέννηση» του ΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013.

3.2.1 Ολοκληρωμένο Σχέδιο Ανάπτυξης Περιοχής Υπαίθρου (ΟΣΑΠΥ) Δήμου Χερσονήσου

Το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Ανάπτυξης της ενδοχώρας του Δήμου Χερσονήσου, Βιώσιμη Ενδοχώρα, αποσκοπεί στην διατήρηση και ανάδειξη τόσο του οίκο-πολιτιστικού αποθέματος της όσο και του φυσικού οικοσυστήματος που περιβάλλει τους οικισμούς της, καταδεικνύοντας αφενός τη σημαντικότητά τους όσον αφορά την τοπική οικονομία και αφετέρου τη δυνατότητα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας μέσα από την ένταξη των διαθέσιμων πολιτιστικών και φυσικών πόρων της ενδοχώρας σε ένα ολοκληρωμένο θεματικά και χωρικά τουριστικό προϊόν.

Η βελτίωση του εισοδήματος της ενδοχώρας η οποία μπορεί να επιτευχθεί με την ολοκληρωμένη ενδογενή ανάπτυξη στην οποία η αγροτική ζώνη του Δήμου λειτουργεί συμπληρωματικά με την τουριστική παραλιακή ζώνη, κρίνεται απαραίτητη για την διατήρηση του κοινωνικού ιστού των οικισμών της υπαίθρου και την έλξη νέων νοικοκυριών που δυνητικά επιλέγουν να εγκατασταθούν στην περιφέρεια του Δήμου. Η άμβλυνση των ανισοτήτων που παρατηρείται μεταξύ της βόρειας τουριστικά ανεπτυγμένης ζώνης και της νότιας, σε μεγάλο βαθμό ορεινής, ενδοχώρας του Δήμου Χερσονήσου που απειλείται από τη συνεχιζόμενη εγκατάλειψη και ερήμωση κυρίως λόγω των εγγενών προβλημάτων της αγροτικής παραγωγής και εξωγενών παραγόντων (Κοινή Αγροτική Πολιτική κ.α.) στην οποία βασίζεται η τοπική οικονομία, πόσο μάλλον σε περιβάλλον ύφεσης, αποτελεί βασικό στρατηγικό στόχο του Δήμου.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χωρικής ενότητας του Δήμου μέσα από την παραγωγική αναβάθμιση της περιοχής προς προϊόντα και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας μπορεί να αποτελέσει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα του Δήμου. Η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος μέσω της διάχυσης της τουριστικής ροής της παράκτιας ζώνης στην ενδοχώρα και τη δημιουργία μιας νέας μικτής μορφής τουρισμού με το βασικό κίνητρο, τη θάλασσα, διασυνδεδεμένο με τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, τη γεωλογική κληρονομιά, τα πολιτιστικά μνημεία της ενδοχώρας και τις παραδόσεις της περιοχής, αξιοποιεί τα ισχυρά πλεονεκτήματα του Δήμου και αποτελεί ένα από τους στρατηγικούς στόχους της Δημοτικής Αρχής για την περίοδο 2011-2014.

3.2.2 Ολοκληρωμένο Σχέδιο Διαχείρισης και Ανάπτυξης Παράκτιου Χώρου

Η παράκτια ζώνη του Δήμου αποτελεί την πλέον δυναμική και ταυτόχρονα ευαίσθητη χωρική ενότητα, πάνω στην οποία στηρίζεται η βάση της οικονομίας της περιοχής εδώ και δεκαετίες. Η μεγάλη προσέλευση επισκεπτών κατά τους θερινούς μήνες που σχεδόν διπλασιάζει τον πληθυσμό του Δήμου και που επηρεάζει ιδιαίτερα τη ζώνη αυτή οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά καθώς και η εντεινόμενη οικονομική κρίση η οποία πλήττει τη χώρα και ενδέχεται να επηρεάσει και τον τουρισμό αποτελούν πρόκληση για μια ορθολογική αντιμετώπιση και διαχείριση της παράκτιας ζώνης του Δήμου Χερσονήσου.

Δεδομένης της ζωτικής σημασίας της διαχείρισης του παράκτιου μετώπου του Δήμου για την αναπτυξιακή του προοπτική καθίσταται προτεραιότητα ο σχεδιασμός μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης της περιοχής αυτής σε τοπικό επίπεδο. Η ανάδειξη και η αξιοποίηση αυτού του φυσικού και πλουτοπαραγωγικού χώρου αποτελεί όχι μόνο μια επιθυμητή αλλά και μια αναγκαία δεδομένων των συνθηκών της οικονομικής αλλά και κοινωνικής κρίσης στην οποία έχει περιέλθει η χώρα.

Από τον Οκτώβριο του 2011 εκπονείται μελέτη Σχεδιασμού και Διαχείρισης του Παράκτιου Χώρου του Δήμου Χερσονήσου (ΟΔΠΖ). Η μελέτη αυτή θα λειτουργήσει ως κατευθυντήριο πλαίσιο ανάπτυξης για το Δήμο Χερσονήσου με βάση τις αρχές της βιωσιμότητας με στόχο την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, την ενίσχυση και διαφοροποίηση της οικονομίας μέσα από την προώθηση της πολυτομεικότητας και της ανταγωνιστικότητας με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης και της οικονομικής ασφάλειας.

Οι κατευθύνσεις που θα προταθούν από αυτό το σχέδιο πέρα από την ολοκληρωμένη διαχείριση της συγκεκριμένης περιοχής θα περιλαμβάνουν και αυτές που αφορούν τον έλεγχο της οικιστικής ανάπτυξης σε συνδυασμό με το σεβασμό των φυσικών χαρακτηριστικών αυτής. Πρέπει να τονισθεί ότι η ΟΔΠΖ είναι μια διαδικασία που βασίζεται πάνω στη συμμετοχικότητα και τη συνεργασία όλων των κοινωνικών ομάδων.

3.3 Εξωστρέφεια Δήμου -Προσχώρηση του Δήμου Χερσονήσου στο Ευρωπαϊκό δίκτυο «Σύμφωνο των Δημάρχων» (Covenant of Mayors)

Ο Δήμος Χερσονήσου από τον Απρίλιο του 2011 έχει προσχωρήσει στο «Σύμφωνο των Δημάρχων» (Covenant of Mayors). Το εν λόγω σύμφωνο είναι μια φιλόδοξη πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που θεσμοθετήθηκε με σκοπό την εισαγωγή και προώθηση αειφόρων πολιτικών ώστε να μειωθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα τουλάχιστον κατά 20% έως το 2020 στις Ευρωπαϊκές πόλεις – μέλη του συμφώνου. Οι πόλεις – μέλη του δικτύου έχουν υποχρέωση:

- Να υποβάλλουν εντός ενός έτους από την προσχώρηση τους στο δίκτυο Σχέδιο Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια
- Να υποβάλλουν έκθεση πεπραγμένων ανά διετία μετά την υποβολή του Σχεδίου Δράσης για λόγους αξιολόγησης
- Να διοργανώνουν Ημέρες Ενέργειας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς
- Να ενημερώνουν τακτικά τα τοπικά μέσα ενημέρωσης σχετικά με τις εξελίξεις όσον αφορά την πορεία του Σχεδίου Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια
- Να συμμετέχουν και να συμβάλλουν στην ετήσια Διάσκεψη των Δημάρχων

Η υποχρέωση που αναλαμβάνουν οι Τοπικές κοινωνίες είναι να μειώσουν με τρόπο μετρήσιμο την ενεργειακή κατανάλωση κατά 20%, τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά τουλάχιστον 20% και αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έως 20% μέχρι το 2020(20-20-20). Το σχέδιο αυτό δεν περιλαμβάνει μόνο τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης αλλά και τη σύγχρονη ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Έτος Βάσης και σύγκρισης για όλα τα παραπάνω είναι το 1990, ή για κάποιες χώρες που δεν έχουν στοιχεία, το κοντινότερο σε αυτό έτος.

Για την επίτευξη των στόχων προβλέπεται η συνεργασία του Δήμου με Πανεπιστημιακά και Τεχνολογικά ιδρύματα, Περιβαλλοντικούς Συλλόγους, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις,

εταιρείες παραγωγής ενέργειας (ΔΕΗ), Δημοτικές Επιχειρήσεις με υψηλή ενεργειακή κατανάλωση (π.χ. ΔΕΥΑΧ, ΦΟΔΣΑ) ιδιωτικές επιχειρήσεις τριτογενούς τομέα, συγκοινωνίες και κυρίως και πάνω απ' όλα πολίτες, καθώς βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων είναι η ευαισθητοποίηση και η αλλαγή συμπεριφορών και υιοθέτηση καλών πρακτικών στον τομέα της ενεργειακής κατανάλωσης από την κοινωνία.

Η Περιφέρεια Κρήτης στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «ΜΕΔΕΑΑ Υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Ενεργειακού Βραβείου σε Μεσογειακές Περιοχές», θα συνδράμει τους Δήμους της Κρήτης, ώστε να συντάξουν το Σχέδιο Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

4. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΡΧΩΝ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

4.1. Προσδιορισμός αναπτυξιακής στρατηγικής

Κάθε γεωγραφική και διοικητική ενότητα, όπως αυτή του Δήμου Χερσονήσου όταν επιχειρεί να παρέμβει και να επηρεάσει με ένα θετικό, συγκροτημένο και επιτελικό τρόπο τις αναπτυξιακές της δυνατότητες και προοπτικές, χρειάζεται μια στρατηγική. Η στρατηγική της ανάπτυξης έρχεται να καταθέσει το όραμα για την ανάπτυξη της περιοχής, να θέσει κύριους/στρατηγικούς και επιμέρους στόχους, τον τρόπο με τον οποίο επιδιώκεται η υλοποίηση τους, το πλαίσιο δράσης και τον τρόπο επιλογής των κατάλληλων πολιτικών και χρηματοδοτικών εργαλείων. **Συνεπώς, η στρατηγική της ανάπτυξης είναι ένα ολοκληρωμένο και αδιάσπαστο σύνολο στόχων και δράσεων το οποίο προσδιορίζει με όρους ανάπτυξης σε ποιο σημείο βρισκόμαστε, που επιθυμούμε να φτάσουμε και με ποιο τρόπο και ποιες διαδικασίες θα επιχειρήσουμε να το πετύχουμε.**

Το παρόν Σχέδιο αποτελεί μια πρόταση του Δήμου Χερσονήσου προκειμένου να αναμορφωθεί το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν με όρους βιωσιμότητας με τέτοιο τρόπο ώστε να αξιοποιηθούν και να αναδειχτούν εκείνα τα στοιχεία της περιοχής τα οποία θα προσελκύσουν ανθρώπους, επενδύσεις, νέες θέσεις εργασίας και θα διαφοροποιήσουν κατά περίπτωση την υφιστάμενη λανθάνουσα μονομερή σε μεγάλο βαθμό οικονομική παραγωγική βάση των κατοίκων της περιοχής.

Σε μια εποχή μεγάλης κινητικότητας πληθυσμών οι εμπλεκόμενοι στην τουριστική βιομηχανία θα πρέπει να αναζητήσουν μεταξύ άλλων τη δημιουργία αναγνωρίσιμων «τόπων» που οι επισκέπτες θα επέλεξαν για προορισμό τους. Η «ταυτότητα του τόπου» αποτελεί κατά γενική ομολογία τον κυριότερο παράγοντα και μηχανισμό τουριστικής ανάπτυξης. Από το Α' μέρος αυτής της Πρότασης μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, που σε μεγάλο βαθμό ακολούθησε το μοντέλο του μαζικού τουρισμού, παραμέρισε τις ιδιαιτερότητες του «τόπου» που προσδιορίζονται μεταξύ άλλων από την γειτνίαση μιας ενδοχώρας πλούσιας σε οικοπολιτισμικό απόθεμα της οποίας ωστόσο η ανάπτυξη στηρίχθηκε έως τώρα στην εκμετάλλευση της εύφορης

αγροτικής γης, και μιας παράκτιας ζώνης με πρωτογενή τουριστική προσφορά κατά το πρότυπο «ήλιος-θάλασσα».

Τα παραπάνω δεδομένα επιτάσσουν την ανάγκη μιας υπεύθυνης Πρότασης Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης που θα προωθεί ένα διαφοροποιημένο ποιοτικότερο τουριστικό προϊόν αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής. Η πρόταση αυτή θα πρέπει να προωθεί την **πολυπόθητη χωρική και χρονική διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας συνεισφέροντας νέα πηγή εισοδήματος στο πρότυπο του μαζικού τουρισμού που αποτελεί σήμερα τη ραχοκοκαλιά του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος στο Δήμο και ενισχύοντας την αναπτυξιακή προοπτική της ενδοχώρας συμβάλλοντας πραγματικά τόσο στην ενίσχυση της απασχόλησης, όσο και στην μείωση των μεγάλων ποσοστών ανεργίας γεγονός που θα εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα τόσο των παράκτιων οικισμών όσο και αυτών της νότιας αγροτικής ζώνης του Δήμου.**

Η εφαρμογή του μοντέλου της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης προσφέρει τη μόνη εναλλακτική που ο Δήμος διαθέτει προκειμένου να εξασφαλίσει ότι το τουριστικό προϊόν που η περιοχή προσφέρει θα συνεχίσει να είναι ανταγωνιστικό στη διεθνή αγορά του τουρισμού. Στα πλαίσια δημιουργίας ενός τουριστικού προϊόντος προστιθέμενης αξίας, η ύπαρξη μιας ενδοχώρας πλούσιας σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους επιβάλλει αφενός την ανάδειξη τους και αφετέρου την ένταξη τους στην τουριστική κατανάλωση περιορίζοντας πάντα τις όποιες δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την παρουσία επισκεπτών σε φυσικά και πολιτιστικά τοπία.

4.2 Στρατηγικοί Στόχοι και Κεντρικές Κατευθύνσεις.

4.2.1 Όραμα και Στρατηγικοί Στόχοι

Βασικό συμπέρασμα της ανάλυσης είναι ότι ο Δήμος Χερσονήσου εμφανίζει μια στρεβλή οικονομική ανάπτυξη, παρόμοια με άλλες τουριστικές περιοχές της χώρας η οποία σχετίζεται κυρίως με την εγκατάλειψη παραδοσιακών μορφών απασχόλησης (απασχόληση στη γεωργία, κτηνοτροφία κ.α.) κι ως επακόλουθο την εγκατάλειψη της υπαίθρου, την άνιση κατανομή του πλούτου που προέρχεται από τη μονομερή τουριστική εκμετάλλευση της γειτνίασης της βόρειας παράκτιας ζώνης του Δήμου με τη θάλασσα, τη γήρανση του πληθυσμού της ενδοχώρας, το κορεσμό του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, την έλλειψη του κατάλληλου επενδυτικού περιβάλλοντος κυρίως στην περιοχή της ενδοχώρας του Δήμου, την γεωγραφική απομόνωση της ενδοχώρας από τους καθιερωμένους ή

ανερχόμενους τουριστικά πόλους ανάπτυξης της παράκτιας ζώνης του Δήμου και εν γένει του νησιού.

Παράλληλα, η ανάλυση ανέδειξε το έλλειμμα αξιοποίησης όλων εκείνων των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, τα οποία εφόσον αξιοποιηθούν και αναδειχθούν αποτελεσματικά, δύναται να προσφέρουν στην περιοχή την ευκαιρία να άρει τις αδυναμίες που προκύπτουν από τη στρεβλή ανάπτυξη και να διεκδικήσει επάξια εκ νέου μερίδιο της αναμορφωμένης τουριστικής αγοράς, καθότι διαθέτει πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα, ώστε να στηρίξει σημαντικές παρεμβάσεις στην τουριστική ανωδομή και οικονομική βάση.

Μέσα από την ανάλυση, έγινε σαφές ότι η πρόκληση της διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, μέσω της συνεργασίας και συνέργειας της τουριστικής ανάπτυξης, εφόσον επιτευχθεί με βιώσιμο τρόπο και της αγροτικής παραγωγής της ενδοχώρας, θα προσφέρει στην τοπική οικονομία και κοινωνία τη δυνατότητα να αναδείξει τα φυσικο-περιβαλλοντικά, οικοπολιτισμικά, ιστορικά, λαογραφικά στοιχεία,, τα οποία εν τέλει συνθέτουν την «ταυτότητα του τόπου».

Βασικό στοιχείο της διαμορφούμενης τοπικής - βιώσιμης τουριστικής πολιτικής, είναι και η **προσπάθεια μέσω συγκεκριμένων πολιτικών, δράσεων και έργων ο Δήμος να αναμορφώσει το τουριστικό προϊόν που βασίζεται στον πρότυπο του μαζικού τουρισμού και να διεκδικήσει μερίδιο της αγοράς των εναλλακτικών μορφών τουρισμού αναδεικνύοντας μεταξύ άλλων τον εξειδικευμένο ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει σε μια συνεχώς μεταβαλλόμενη τουριστική αγορά.** Στόχος είναι να επιχειρηθεί να αναδειχθεί η συμπληρωματικότητα που δύναται να επιφέρει σημαντικά οφέλη για το Δήμο Χερσονήσου αλλά και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος με την προσθήκη νέων αξιολογών τουριστικών πόρων προσπελάσιμων για τους επισκέπτες της περιοχής.

Η στρατηγική της τουριστικής ανάπτυξης που προτείνεται στηρίζεται στην αξιολόγηση της έως τώρα ανάπτυξης του Δήμου και στην αποτίμηση της συνολικής εικόνας του ωστόσο η έμφαση θα πρέπει να δωθεί στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του Δήμου λόγω της γεωγραφικής του θέσης και της γεωμορφολογίας αλλά και τη δημιουργία νέων μέσω της αντιμετώπισης των αδυναμιών της ανάπτυξης του που συνδέονται με τις όποιες υποβαθμισμένες τεχνικές και περιβαλλοντικές υποδομές, την περιβαλλοντική προστασία

την παραγωγική διάρθρωση και το ανθρώπινο δυναμικό. Εξάλλου η οποιαδήποτε στρατηγική που αφορά την ανάπτυξη μιας περιοχής θα πρέπει να ενσωματώσει στην τοπική κοινωνία και οικονομία μηχανισμούς κατανόησης και διαχείρισης της οποίας αλλαγής αυτή επιφέρει στο ήδη παγιωμένα πρότυπα έτσι ώστε να επωφεληθεί ουσιαστικά από αυτές.

Μια σύγχρονη στρατηγική ενδογενούς ανάπτυξης θα πρέπει να αξιοποιεί αποτελεσματικά πολιτικές ανάπτυξης «από τα πάνω», δηλαδή πολιτικές που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από την Κεντρική Διοίκηση ή τη Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση προς όφελος του Δήμου. Ταυτόχρονα, όμως, θα πρέπει να ενισχύει πολιτικές ανάπτυξης «από τα κάτω» με την ενίσχυση της δραστηριοποίησης, συνεργασίας και συσπείρωσης των ζωντανών παραγωγικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δυνάμεων της τοπικής κοινωνίας. Η πρόκληση για το Δήμο στη νέα προγραμματική περίοδο, που η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση αλλάζει φιλοσοφία είναι να προετοιμαστεί κατάλληλα και να αναπτύξει εκείνα τα αντανakλαστικά αποτελεσματικότητας των δομών του, ώστε να καταφέρει να διεκδικήσει χρηματοδότηση από τις Ευρωπαϊκές Δομές όπως την ΕΚΤ υλοποιώντας έργα και δράσεις που εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένου χαρακτήρα σχέδιο ανάπτυξης

Τέλος, η αναπτυξιακή στρατηγική, για να είναι αποτελεσματική, θα πρέπει να στηρίζεται σε μια ευρύτερη κοινωνική συναίνεση, να πείθει και να κινητοποιεί ευρύτερα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα. Για να γίνει αυτό θα πρέπει οι πολιτικές της να αποφεύγουν τη μονομέρεια και να προσφέρουν δυνατότητες για αναπτυξιακό μέρισμα σε όλες τις κοινωνικές και οικονομικές ομάδες της περιοχής. Αυτό σημαίνει ότι τα κόστη και τα οφέλη που θα προκύψουν από συγκεκριμένες πολιτικές θα πρέπει να είναι ισόρροπα κατανεμημένα και επιπλέον, αυτή η κατανομή θα πρέπει να είναι ορατή και να εξασφαλίζει την κοινωνική συναίνεση. Η καθολική αποδοχή από το δημοτικό συμβούλιο, αλλά και η έμπρακτη συμμετοχή της κοινωνίας στη διαμόρφωση του παρόντος σχεδίου (μέσω των ενεργειών διαβούλευσης), αποδεικνύει ότι έχει ωριμάσει η ιδέα και η στρατηγική επιλογή για ανάπτυξη τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή.

Με βάση τα παραπάνω η παρούσα πρόταση διαμορφώνει μια στρατηγική η οποία περιλαμβάνει το όραμα της τουριστικής ανάπτυξης ως γενική κατεύθυνση, τους στρατηγικούς και ειδικούς στόχους που τίθενται και τις συγκεκριμένες δράσεις για την υλοποίησή τους.

Το αναπτυξιακό όραμα της δημοτικής αρχής εστιάζεται στην επαναδιαπραγμάτευση της τουριστικής ταυτότητας του Δήμου έτσι ώστε να αποτελέσει δυναμικό πόλο βιώσιμης ανάπτυξης αξιοποιώντας και προστατεύοντας παράλληλα το πλούσιο φυσικό και οικο-πολιτισμικό του περιβάλλον.

Ο όρος επαναδιαπραγμάτευση αναφέρεται στην διαχείριση της περιοχής ως τουριστικό προορισμό μέσω του εμπλουτισμού του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και εν γένει της τοπικής τουριστικής επιχειρηματικότητας.

Ουσιαστική επιδίωξη της παρούσας πρότασης αποτελεί:

- η άρση των αναπτυξιακών ανισοτήτων μεταξύ της παράκτιας ζώνης και της ενδοχώρας,
- η αύξηση της επισκεψιμότητας στο σύνολο της εδαφικής ενότητας του Δήμου
- η δημιουργία ενός ελκυστικού περιβάλλοντος τόσο για τους επισκέπτες, όσο και για τους επενδυτές.

Βασικές στρατηγικές επιλογές της παρούσας πρότασης αποτελούν οι παρακάτω:

- Η συμμετοχή δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, επιχειρηματιών και όλων των κοινωνικών ομάδων στην υλοποίηση των στρατηγικών στόχων μέσω των συγκεκριμένων δράσεων που προτείνεται από το παρόν σχέδιο. Η συμμετοχική διαδικασία διαμορφώνεται με δημόσια διαβούλευση και ενθάρρυνση των πολιτών να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται και ενός είδους τουριστικής συνείδησης για το τοπικό κοινωνικό-παραγωγικό σύστημα.
- Η διατύπωση προτάσεων και δράσεων υλοποιήσιμων και αποδεκτών από την τοπική κουλτούρα και βασισμένες σε πραγματικά δεδομένα, ώστε η υλοποίησής τους να γίνεται με πραγματικούς όρους.
- Η επίτευξη συνάφειας μεταξύ των επιλογών του παρόντος σχεδίου με τον σχεδιασμό και τη στόχευση άλλων παράλληλων και υπερκείμενων επιπέδων.

Βάσει των παραπάνω ορίζονται τρεις στρατηγικοί στόχοι που αφορούν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής:

Στρατηγικός Στόχος 1: Αναβάθμιση του τουριστικού υποβάθρου μέσω της βελτίωσης βασικών δημόσιων υποδομών.

Η τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από επάρκεια τεχνικών και περιβαλλοντικών υποδομών (οδικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτροδότησης, οργάνωση προστατευόμενων περιοχών και χώρων αναψυχής κ.α.) που εξασφαλίζουν μια ποιότητα του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος μέσα στο οποίο καλείται να αναπτυχθεί η οποιαδήποτε τουριστική δραστηριότητα.

Η τουριστική δραστηριότητα απαιτεί τη σύμπραξη τόσο ιδιωτικών όσο και δημόσιων φορέων. Ο ρόλος του δημόσιου φορέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης ως τοπική έκφραση αυτού είναι η παροχή του κατάλληλου φυσικού υποβάθρου με τις απαραίτητες τεχνικές υποδομές δικτύων και προσβασιμότητας για τη προσέλκυση και διευκόλυνση των ζητούμενων επενδύσεων που προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα. Συγκεκριμένα για τις δημόσιες υποδομές θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη:

- Η ποιότητα και η προσβασιμότητα του οδικού δικτύου
- Η ποιότητα και η χωρική κάλυψη περιβαλλοντικών υποδομών
- Η διαθεσιμότητα και ποιότητα υπηρεσιών των τοπικών κοινωνικών υποδομών και υποδομών υγείας

Ένας τουριστικός προορισμός πρέπει να περιλαμβάνει τις ανωτέρω υποδομές εάν επιθυμεί να αποτελέσει έναν ισχυρό ανταγωνιστή στην τουριστική αγορά. Η προσβασιμότητα και η ποιότητα αυτών των υποδομών είναι σημαντικές όχι μόνο για το προφίλ της περιοχής αλλά και για την αντίληψη που σχηματίζουν οι επισκέπτες για τον «τόπο».

Στρατηγικός Στόχος 2 : Διαφοροποίηση του τοπικού παραγωγικού συστήματος με έμφαση στην Αναβάθμιση και Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και διεύρυνση της παραγωγικής βάσης του Δήμου. Ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας.

Αυτός ο στρατηγικός στόχος έρχεται συμπληρωματικά στον δεύτερο στρατηγικό στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου για την προγραμματική Περίοδο 2010-2014.

Η τόνωση της ανταγωνιστικότητας του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας είναι κύριο ζητούμενο για την ανάπτυξη, τη βελτίωση του εισοδήματος, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και κυρίως την αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας. Η ανάπτυξη της ποιοτικής και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας με στόχο την τουριστική αναβάθμιση της περιοχής προς ένα προσφερόμενο προϊόν προστιθέμενης αξίας, με ποιότητα, περιβαλλοντική ευαισθησία,

ενσωμάτωση γνώσης και καινοτομίας και εξωστρεφή προσανατολισμό μπορεί να αποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα για την περιοχή.

Η στρατηγική αυτή προτείνει ότι προκειμένου ο Δήμος να έχει μια ολοκληρωμένη ενδογενή ανάπτυξη, πρέπει να υπάρξει μια διεύρυνση της παραγωγικής βάσης του Δήμου με έμφαση αφενός **στην ορθολογική διαχείριση των αγροτικών πόρων και την καθετοποίηση της αγροτικής παραγωγής** που σχεδόν εγκαταλείφθηκε λόγω της ταχύρυθμης τουριστικής ανάπτυξης που πραγματοποιήθηκε τις προηγούμενες δεκαετίες στην περιοχή και της βραχυπρόθεσμης ευμάρειας που προσέφερε σχεδόν στο σύνολο των παραγωγικών τάξεων του Δήμου. Με τη στροφή αυτή στον πρωτογενή τομέα η συγκεκριμένη στρατηγική στοχεύει στην συνεργασία και συνέργεια μεταξύ του πρωτογενή και τριτογενή τομέα (clusters) στην οποία θα πρέπει να λειτουργήσουν συμπληρωματικά η τουριστική παράκτια ζώνη από τη μια και η αγροτική ζώνη της ενδοχώρας από την άλλη, με σκοπό τη διάχυση των οικονομικών αποτελεσμάτων που θα προέλθουν από μια τέτοια ολοκληρωμένη λειτουργία, την εξισορρόπηση των τοπικών οικονομιών και τη συγκράτηση του πληθυσμού στις απειλούμενες από ερήμωση περιοχές της ενδοχώρας.

Ειδικότερα θα πρέπει ο σχεδιασμός να κινηθεί στους παρακάτω ειδικούς στόχους:

- Την ισόρροπη ανάπτυξη της παράκτιας ζώνης, που σήμερα συγκεντρώνει σχεδόν το σύνολο των τουριστικών επιχειρήσεων, και της ενδοχώρας του Δήμου που συγκεντρώνει το σύνολο της δραστηριότητας του πρωτογενή τομέα
- Την ποιοτική αναβάθμιση του τουρισμού και των προσφερόμενων υπηρεσιών με παράλληλη προσπάθεια χωρικής και χρονικής διεύρυνσης της τουριστικής δραστηριότητας και την άσκηση πολιτικής για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού
- Την τόνωση της γεωργικής και κτηνοτροφικής δραστηριότητας και εν γένει της τοπικής επιχειρηματικότητας της ενδοχώρας και την διοχέτευση με συστηματικό τρόπο προϊόντων στην τουριστική αγορά ώστε να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο παραγωγικό κύκλωμα μεταξύ πρωτογενούς και τριτογενούς τομέα προσαρμοσμένο απόλυτα και με πλήρη συσχέτιση στις ανάγκες της τουριστικής αγοράς
- Τη δημιουργία τουριστικής ροής προς την ενδοχώρα με έμφαση στην ανάπτυξη μικτής μορφής τουρισμού που ο δήμος μπορεί να προωθήσει αποτελεσματικά. Στην

προσπάθεια αυτή θα πρέπει να αξιοποιηθούν το φυσικά και ανθρωπογενές τοπίο ως βασικός τουριστικός πόρος

- Την αναπτυξιακή αξιοποίηση των χωροταξικών δεδομένων που προκύπτουν από την χωροθέτηση μεγάλων υποδομών όπως του φράγματος του Αποσελέμη στην ενδοχώρα του Δ. Ε. Χερσονήσου, στην περιοχή «Λαγκάδα. , Η χωροθέτηση τέτοιων υποδομών, προσδιορίζει πιθανές αλλαγές του παραγωγικού ιστού της περιοχής αλλά και ταυτόχρονα μια αναπτυξιακή δυναμική της ενδοχώρας. Η ολοκλήρωση του έργου, αναμένεται να οδηγήσει στην υιοθέτηση ενός διαφορετικού προτύπου ανάπτυξης της περιοχής, που παρά τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις προστασίας της ποιότητας των υδάτων, αναμένεται να συγκεντρώσει ειδικό επιστημονικό ή/και τουριστικό ενδιαφέρον, με προοπτικές ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού με έμφαση το υδάτινο στοιχείο, το οποίο αναμένεται να επηρεάσει τη σημερινή εικόνα της περιοχής και να διαμορφώσει το τοπίο.

Στρατηγικός Στόχος 3: Πρόταξη μιας πολιτικής περιβαλλοντικής προστασίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος .

Η ελεύθερη, μη σχεδιασμένη και κατευθυνόμενη ανάπτυξη του τουρισμού δύναται να έχει άμεσες αρνητικές επιπτώσεις σε φυσικά τοπία προκαλώντας οχλήσεις σε φυσικά οικοσυστήματα. Η ένταντικοποιημένη τουριστική δραστηριότητα δύναται να προκαλέσει βλάβες στην πανίδα και στη χλωρίδα, προκαλεί θόρυβο και εκλύει ρύπους. Η απότομη αύξηση του πληθυσμού μιας περιοχής κατά τους θερινούς κυρίως μήνες που χαρακτηρίζονται ως τουριστικοί μήνες οδηγεί μεταξύ άλλων σε αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας, υψηλότερη κατανάλωση νερού και συνεπώς αποβλήτων καθώς και σκουπιδιών επιβαρύνουν το περιβάλλον.

Ωστόσο το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον πέρα από τη βάση για την προστασία της ποιότητας ζωής των ανθρώπων και πολιτιστικό πόρο, μπορεί να αποτελέσει και σημαντικό οικονομικό πόρο ο οποίος χρήζει προστασίας, αναβάθμισης και οικονομικής διαχείρισης έτσι ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για οικονομική ανάπτυξη με ποιοτικά χαρακτηριστικά με άμεσα και έμμεσα οφέλη στους κατοίκους του Δήμου. Στην κατεύθυνση αυτήν αναφορικά με το Δήμο Χερσονήσου η στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης με όρους βιωσιμότητας προτάσσει την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων που αφορούν τους παρακάτω ειδικούς στόχους:

- Την προστασία των φυσικών τοπίων από την εντατικοποίηση της τουριστικής δραστηριότητας
- Την οικονομική διαχείριση του οικο-πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος μέσω της ανάδειξης τους και ένταξη τους στο αναμορφούμενο τουριστικό προϊόν

4.3 Προσδιορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων

Η εφαρμογή της στρατηγικής έχει μακροπρόθεσμο ορίζοντα και ως βασικό προϋπόθεση υλοποίησης της την εξεύρεση διαθέσιμων πόρων. Με κριτήριο την αποτίμηση της συνολικής εικόνας του Δήμου και της υφιστάμενης αναπτυξιακής προοπτικής του προσδιορίζονται παρακάτω οι προτεραιότητες και οι δράσεις δημιουργικής παρέμβασης με ορίζοντα την επόμενη τριετία. Οι δράσεις του προγράμματος φιλοδοξούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στρατηγικών/αναπτυξιακών στόχων της στρατηγικής του Δήμου για την τουριστική ανάπτυξη με όρους βιωσιμότητας. Συνεπώς, οι δράσεις συνιστούν μέσα για την επίτευξη της αναπτυξιακής στρατηγικής, η οποία εξυπηρετεί το μακροπρόθεσμο όραμα του επαναπροσδιορισμού του Δήμου ως τουριστικού προορισμού.

4.4 Προτεραιότητες- Παρεμβάσεις-Προτάσεις

Οι Δράσεις που παρουσιάζονται στο επόμενο κεφάλαιο έχουν ως κεντρικό στόχο να αντιμετωπίσουν τα κρίσιμα ζητήματα για την τουριστική ανάπτυξη του Δήμου που τίθενται στο Α΄ ΜΕΡΟΣ αυτής της μελέτης, να ενισχύσουν τα ισχυρά του σημεία, αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται έτσι ώστε να επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι οι οποίοι τίθενται. Τα έργα και οι ενέργειες που προτείνονται έχουν σαν αποστολή τη χωρική και κοινωνική συνοχή προτάσσοντας την περιβαλλοντική προστασία.

Οι κατευθύνσεις των έργων-παρεμβάσεων που προτείνονται δίνονται σε δύο επίπεδα πολιτικής:

1. Την ενίσχυση της τουριστικής ζήτησης
2. Την ενίσχυση της τουριστικής προσφοράς

4.4.1 Ενίσχυση της τουριστικής ζήτησης

Κρίσιμο Ζήτημα1: Το ζήτημα της εποχικότητας της τουριστικής περιόδου.

Πρόταση: Ο εμπλουτισμός η δημιουργία ενός διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος του Δήμου Χερσονήσου μπορεί να συμβάλει στη χρονική διεύρυνση της τουριστικής

δραστηριότητας η οποία μπορεί να συνεισφέρει πραγματικά στην άμβλυση των μεγάλων ποσοστών ανεργίας που χαρακτηρίζουν την εν λόγω περιοχή. Η χρονική διεύρυνση μπορεί να γίνει σταδιακά προς τους μεσαίους μήνες και στην συνέχεια καθ'όλη τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου.

Κρίσιμο Ζήτημα2: Ο εμπλουτισμός του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος με την προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού.

Πρόταση: Διαμόρφωση ενός ποιοτικού και πολύμορφου τουριστικού προϊόντος μέσω της ένταξης των φυσικών πόρων (φαράγγια, σημεία οικολογικού ενδιαφέροντος κ.λ.π.) και πολιτιστικών πόρων (βυζαντινές εκκλησίες, αρχαιολογικούς χώρους, άυλη παράδοση, κ.λ.π.) και της δημιουργίας ή βελτίωση υποδομών για την ικανοποίηση ποικίλων αναγκών των ενδιαφερόντων των τουριστών. **Συνεργασία μεταξύ της αναξιοποίητης ενδοχώρας με το αναβαθμισμένο τουριστικό προϊόν μαζικού τουρισμού** της παράκτιας ζώνης προσελκύοντας σταδιακά θεματικό τουρισμό (ορεινό, πολιτιστικό, οικολογικό κλπ).

Τουριστική ζήτηση υψηλότερου εισοδήματος

Πρόταση: Η πολιτική μιας τέτοιας τουριστικής ζήτησης μπορεί να γίνει σταδιακά μέσα από:

- την ποιοτική αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό της τουριστικής προσφοράς ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάλογες απαιτήσεις.
- την προβολή και προώθηση του προϊόντος στις ανάλογες εισοδηματικές ομάδες και χώρες

Προβολή- Διαχείριση Προορισμού

Πρόταση: Οι κύριες κατευθύνσεις της επικοινωνιακής πολιτικής πρέπει να αφορά την ανάδειξη της ιδιαιτερότητας του τουριστικού προϊόντος ώστε να ενισχυθεί ο χαρακτήρας του προορισμού με γενικότερο στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στην τουριστική αγορά.

4.4.2 Ενίσχυση της τουριστικής προσφοράς

Η αναβάθμιση και ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος πραγματοποιείται μέσα από:

Συνεργασία για τη βελτίωση της προσβασιμότητας: Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε θέματα προσβασιμότητας για ολόκληρη τη χωρική ενότητα του Δήμου και των ορεινών οικισμών της, όπως στην ποιότητα των οδικών αξόνων με σκοπό την άμβλυση της χρονοαπόστασης από τις κύριες εισόδους του νησιού στους τουριστικούς οικισμούς αλλά και από τους τουριστικά μη ανεπτυγμένους οικισμούς της ενδοχώρας στους τουριστικούς προορισμούς του παράκτιου χώρου του Δήμου.

Δημόσιες τουριστικές υποδομές: Έμφαση στην κατασκευή χώρων στάθμευσης στους οικισμούς κυρίως της παράκτιας ζώνης που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής δραστηριότητας, συντήρηση περιπατητικών μονοπατιών κ.λ.π.

Συνέργεια μεταξύ πρωτογενή και τριτογενή τομέα: Δημιουργία δικτύου μεταξύ τοπικών αγροτικών παραγωγών και ξενοδοχείων και εστιατορίων για τη χρήση ποιοτικών τοπικά παραγόμενων προϊόντων, δημιουργία κλειστής αγοράς βιολογικών τοπικών προϊόντων, χρήση τοπικών προϊόντων στη διακόσμηση των τουριστικών επιχειρήσεων και στους εξοπλισμούς κ.λ.π.

Εκπαιδευτικές και Ενημερωτικές πρωτοβουλίες: Εκπαίδευση και κατάρτιση των τοπικών επιχειρηματιών σε θέματα τοπικής οικονομίας και περιβαλλοντικής διαχείρισης και των υπαρχόντων περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων καθώς και για το σχέδιο Β.Ι.Τ.Α. και την εφαρμογή του.

5. Η ΧΑΡΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

5.1 Η ταξινόμηση του Δήμου σε υπο-ενότητες με κριτήριο τις αναπτυξιακές προοπτικές τους

Η πρωτογενής έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το μελετητικό γραφείο SPACESYNTAX στα πλαίσια του παραδοτέου «Σχεδιασμός και διαχείριση παράκτιου χώρου Δήμου Χερσονήσου Α' Φάση» παράλληλα με τη χρήση δεικτών παρακολούθησης της μορφής, της κλίμακας και της έντασης της τουριστικής δραστηριότητας, στοιχεία που συλλέχθηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ οδήγησε στην ταξινόμηση της παράκτιας ζώνης όπως αυτή ορίζεται από τη θάλασσα μέχρι τον Β.Ο.Α.Κ σε υπο-ενότητες. Κατά τους μελετητές αυτή η ταξινόμηση είναι χρήσιμη να πραγματοποιηθεί λόγω του ότι:

1. Η ένταση της οικιστικής και αναπτυξιακής πίεσης τους διαφέρει
2. Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι διαφοροποιούνται σε είδος και ένταση
3. Είναι χρήσιμη η διάκριση μεταξύ πρόληψης και «καταστολής» στο σχεδιασμό των περιοχών, για την αποτελεσματικότητα των δράσεων επέμβασης. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρουν περιοχές όπως τα Μάλια, την Χερσόνησο και τη Σταλίδα που διατρέχουν κίνδυνο ουσιαστικής υποβάθμισης που χρειάζονται μέτρα «καταστολής», σε αντίθεση με περιοχές που ο προσανατολισμός είναι διαφορετικός και η πίεση σχετίζεται με τη χωροθέτηση δραστηριοτήτων και χρήσεων που απαιτούν πρόληψη/ πρόβλεψη εξασφάλισης κοινοχρήστων υποδομών (Ανισσαράς, Γούβες) κ.α.

Παράλληλα ανάλογη κατηγοριοποίηση προέκυψε στα πλαίσια του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Ανάπτυξης της Ενδοχώρας του Δήμου (Ο.Σ.Α.Π.Υ) και την ανάγνωση της αναπτυξιακής προοπτικής των οικισμών της

Ο στρατηγικός σχεδιασμός που επιχειρείται στην παρούσα πρόταση ακολουθεί την εξής κατηγοριοποίηση:

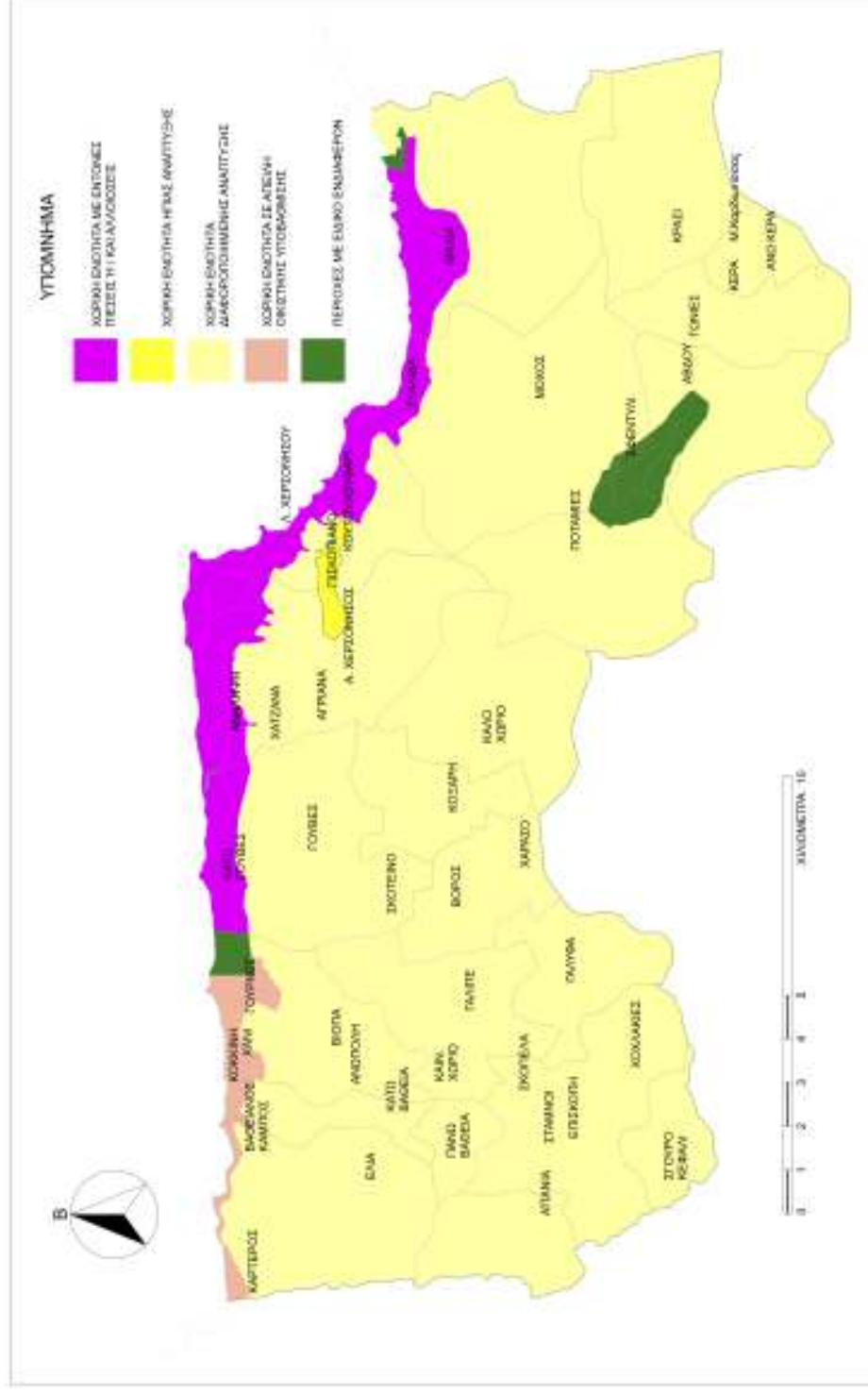
- **Χωρική Ενότητα Ήπιας Ανάπτυξης:** Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει περιοχές που ενσωματώνουν τους όρους βιωσιμότητας στο πρότυπο της ανάπτυξης τους και καταφέρνουν να διατηρούν μια ισορροπία στην οργάνωση του παραγωγικού και οικονομικού τους συστήματος. Περιλαμβάνει τους παραδοσιακούς οικισμούς :

Χερσονήσου, Κουτουλουφαρίου και Πισκοπιανού. Ζητούμενο είναι οι παρεμβάσεις που αφορούν την περαιτέρω βελτίωση των παρεχόμενων υποδομών και η κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση τους.

- **Χωρική Ενότητα με έντονες πιέσεις ή/ και αλλοιώσεις:** Αφορά κυρίως τις περιοχές του παράκτιου χώρου του Δήμου όπως του Λιμένα Χερσονήσου, της Σταλίδας και των Μαλίων, που παρουσιάζουν σημεία ωρίμανσης, έχοντας ξεπεράσει τις περισσότερες φορές κατά πολύ τη φέρουσα ικανότητα τους και ταυτόχρονα συγκεντρώνουν χρήσεις και οικονομικές δραστηριότητες που ολοκληρώνουν το τοπικό παραγωγικό-τουριστικό σύστημα. Ζητούμενο είναι οι παρεμβάσεις για την αποσυμφόρηση τους και να εφαρμοστούν πιλοτικά δράσεις που αφορούν την παροχή ποιοτικότερου τουριστικού προϊόντος.
- **Χωρική Ενότητα σε απειλή οικιστικής υποβάθμισης:** Αφορά τις περιοχές εκείνες που χαρακτηρίζονται από έντονες οικιστικές πιέσεις λόγω της έντονης τουριστικής δραστηριότητας και της ανταγωνιστικής πολλές φορές δραστηριότητας της παραθεριστικής κατοικίας. Ωστόσο η περιοχή αυτή χαρακτηρίζεται μερικώς από αισθητική και λειτουργική υποβάθμιση μέσα από την εγκατάλειψη παλιών τουριστικών υποδομών όπως η ζώνη από τον Καρτερό και έως τον οικισμό της Ανάληψης, όπως και η ζώνη βόρεια της Παλαιάς Ε.Ο. από την ΠΑΒΓ έως τον οικισμό του Σαρανταρίου. Ζητούμενο είναι οι παρεμβάσεις για την δημιουργία κοινόχρηστων δημόσιων ανοικτών χώρων.
- **Χωρική Ενότητα Διαφοροποιημένης Ανάπτυξης:** Οι περιοχές αυτές αποτελούν τις περιοχές αμιγούς υπαίθρου χώρου με μεγάλες καλλιεργούμενες εκτάσεις και παραγωγική βάση που δεν σχετίζεται άμεσα με τον κυριαρχούμενο τουριστικά-παράκτιο χώρο και των γειτνιαζόντων περιοχών. Στην ενότητα αυτή εντάσσονται και οι περιοχές που χαρακτηρίζονται από υποβάθμιση βασικών τεχνικών υποδομών και αποτελούν την ενδοχώρα της Δ.Ε. Γουβών και Δ.Ε. Επισκοπής, της Δ.Ε. Μαλίων, καθώς και η ενδοχώρα της Δ.Ε. Χερσονήσου, γνωστή και ως «Λαγκάδα». Ζητούμενο είναι οι παρεμβάσεις που αφορούν τη βελτίωση της επισκεψιμότητας και ελκυστικότητας των οικισμών και τη δημιουργία τουριστικών υποδομών
- **Ειδική κατηγορία χώρου:** Περιλαμβάνονται η Π.Α.Β.Γ. και οι περιοχές γύρω από τις εκβολές του Αποσελέμη, την παραλία του «Ποταμού» στα Μάλια, το φαράγγι

του Καρτερού, την νήσο Ντία. Η μεν πρώτη περίπτωση, της Π.Α.Β.Γ., αφορά την υιοθέτηση ενός στρατηγικού σχεδίου αξιοποίησης της έκτασης και των υφιστάμενων υποδομών της, όπως ορίζει το εγκεκριμένο ΣΧΟΟΑΠ Γουβών και η απόφαση του Δ.Σ.(Αρ. Απόφασης 169/2011) και η δε δεύτερη αφορά τις προστατευόμενες περιοχές του ποταμού Αποσελέμη, του Καρτερού, του Ποταμού και της νήσου Ντία όπου θα πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες για προστασία από παρεμβάσεις που αλλοιώνουν ή θέτουν σε κίνδυνο τον περιβαλλοντικό τους χαρακτήρα και αξία (π.χ. οριοθέτηση κοίτης και εκβολών, παρακολούθηση ενδιαιτήματος, ειδών προς προστασία, έλεγχο και περιορισμό δόμησης κ.α.). Ωστόσο θα πρέπει να υπάρξουν δράσεις ανάδειξης της αξίας των εν λόγω χώρο όσον αφορά το τοπικό οικοσύστημα και ένταξης τους στο προφερόμενο τουριστικό προϊόν.

Χάρτης 4: Χωρικές υπο- ενότητες του Δήμου Χερσονήσου

5.2 Οι Δράσεις προς τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη για το ΔΗΜΟ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Οι δράσεις βάσει των στρατηγικών στόχων κατηγοριοποιούνται ως εξής:

	A/A	ΔΡΑΣΗ
Στρατηγικός Στόχος 1: Αναβάθμιση του τουριστικού υποβάθρου μέσω της βελτίωσης βασικών δημόσιων υποδομών.	1	Διαμόρφωση χώρου δημοτικού ακινήτου στο Πισκοπιανό, Δ.Ε. Χερσονήσου
	2	Περιφερειακός δρόμος οικισμού Κουτουλουφαρίου, Δ.Ε. Χερσονήσου
	3	Ανάπλαση Χερσαίας Λιμενικής Ζώνης
	4	Αποκατάσταση Θαλάσσιας Λεκάνης
	5	Επέκταση, βελτίωση & εκσυγχρονισμός λιμένα Χερσονήσου
	6	Συντήρηση- επισκευές υφιστάμενων Εξωτερικών και Εσωτερικών λιμενικών έργων
	8	Επέκταση – Εξομοίωση Χερσαίας Λιμενικής Ζώνης
	9	Δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου στο Λ. Χερσονήσου
	10	Εκσυγχρονισμός – Βελτιώσεις αστικού εξοπλισμού Χερσαίας Λιμενικής Ζώνης Λ. Χερσονήσου
	11	Κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης με ανάπλαση του υπαίθριου χώρου και δημιουργία χρήσεων πολιτισμού και αναψυχής στο Λ. Χερσονήσου, Δ.Ε. Χερσονήσου
	13	Ανάπλαση πλατείας Λ. Χερσονήσου
	14	Οργάνωση - βελτίωση κοινόχρηστων χώρων στην παραλιακή αστικοποιημένη ζώνη
	15	Ανάπλαση της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου στον Οικισμό Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων
	16	Αποπεράτωση μαρίνας Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων
	17	Προστασία και ανάδειξη του υγρότοπου στις εκβολές του ποταμού των Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων
	18	Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Ποταμός»
	19	Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Γιοφύρι»
	20	Δημιουργία κοινόχρηστων χώρων στις περιοχές Καρτερού – Κοκκίνη Χάνι – Γούρνες – Κάτω Γούβες
	21	Ανάπλαση και μετατροπή Ξενοδοχειακής μονάδας Ξενία σε Τουριστικό – Πολιτιστικό Χωριό στον Καρτερό, Δ.Ε. Γουβών
	26	Ανάπλαση κεντρικής πλατείας Σγουροκεφαλίου Δ.Ε. Επισκοπής
	27	Ολοκλήρωση αναβάθμισης οικισμού Επισκοπής, Δ.Ε. Επισκοπής
	28	Ανάπλαση περιβάλλοντα χώρου Παναγία ςΓκουβερνιώτισσας στις Ποταμιές, Δ.Ε. Χερσονήσου
	31	Δημιουργία δικτύου πληροφοριακής σήμανσης στο Δήμο
	32	Βελτίωση ποιότητας οδικού δημοτικού δικτύου
	33	Βελτίωση ποιότητας οδικού αγροτικού δικτύου
	34	Αναβάθμιση οδικής ασφάλειας δημοτικού δικτύου
	35	Δημιουργία δικτύου ενδοδημοτικής συγκοινωνίας - Βελτίωση κυκλοφορίας οχημάτων - Δημιουργία νέων χώρων στάθμευσης
	36	Αναβάθμιση προσφερόμενων υπηρεσιών ΔΑΜΑΛ. Δημιουργία καντινών στο οδικό δίκτυο και στις δημοτικές παραλίες
	37	Συντήρηση - ανάπτυξη ασύρματων δικτύων για παροχή υπηρεσιών διαδικτύου στους δημότες
	63	Εκπόνηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου για τον Καλλικρατικού Δήμο Χερσονήσου
	64	Σύνταξη ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης κρίσεων - φυσικών καταστροφών

	Α/Α	ΔΡΑΣΗ
Στρατηγικός Στόχος 2: Διαφοροποίηση του τοπικού παραγωγικού συστήματος με έμφαση στην Αναβάθμιση και Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και διεύρυνση της παραγωγικής βάσης του Δήμου. Ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας.	12	Ανάπλαση – Ανάδειξη – Αποκατάσταση πολιτιστικών αρχαιολογικών χώρων και μνημείων.
	22	Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Αρίνα»
	23	Ψηφιακό μουσείο για τη διάχυση του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου του Δήμου Χερσονήσου στον οικισμό Αβδού, Δ.Ε. Χερσονήσου.
	24	Ενίσχυση του ρόλου του Ιδρύματος «Έλλης Αλεξίου» στον οικισμό Κράσι, Δ.Ε. Μαλίων
	25	Διοργάνωση Πολιτιστικών Εκδηλώσεων σε συνεργασία με τους τοπικούς πολιτιστικούς φορείς
	46	Διοργάνωση Συνεδρίων-Σεμιναρίων με στόχο την κατάρτιση των τοπικών επιχειρηματιών και πολιτών
	47	Δημιουργία «πρότυπου αγροκτήματος»
	48	Δημιουργία χώρου σκεπαστής λαϊκής αγοράς βιολογικών και τοπικών αγροτικών προϊόντων
	49	Εφαρμογή προγράμματος πολιτικών και δράσεων για την προσέλκυση νέων Επενδύσεων
	50	Κάρτα Επισκεπτών με εκπτώσεις σε χώρους πολιτισμού και σημεία ενδιαφέροντος
	51	Ανάπτυξη Καταδυτικού Τουρισμού μέσω δημιουργίας Υποβρύχιου Μουσείου
	52	Κατασκευή Αθλητικού Κέντρου στη θέση Αγγισαρόλακος, Δ.Ε. Χερσονήσου, στο Δήμο Χερσονήσου
	53	Ηλεκτρονική Προβολή του Δήμου - Δημιουργία Τουριστικής Διαδικτυακής Πύλης (Portal)
	54	Marketing Προορισμού μέσα από την προώθηση παραγωγής ταινιών στην περιοχή του Δήμου
	55	Αδελφοποίηση του Δήμου Χερσονήσου με άλλους Δήμους σε διεθνές επίπεδο
	56	Εκπόνηση Marketing Plan για την τουριστική προβολή του προορισμού
	57	Διαφημιστική Προβολή του Δήμου σε διεθνή και εθνικά δίκτυα και μέσω Διαδικτύου, Κοινωνικών Δικτύων και Κινητών Τηλεφώνων
	58	Τοποθέτηση οικίσκων πληροφόρησης σε επιλεγμένες περιοχές του Δήμου
	59	Δημιουργία Κέντρων Πληροφόρησης Τουριστών
	60	Σύσταση Γραφείου Τουρισμού - Διαχείρισης Προορισμού
61	Καταγραφή, Ανάλυση, Αξιολόγηση των Τουριστικών Πόρων της περιοχής	
62	Καταγραφή της Τουριστικής Κατανάλωσης στο Δήμο με την εφαρμογή του προγράμματος των δορυφόρων λογαριασμών.	

	A/A	ΔΡΑΣΗ
Στρατηγικός Στόχος 3: Πρόταξη μιας πολιτικής περιβαλλοντικής προστασίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.	7	Καθαρισμός περιοχής αρμοδιότητας ΔΛΤΧ
	29	Εργασίες προστασίας και ανάδειξης μνημειακού πλατάνου στο Κράσι. Δ.Ε. Χερσονήσου
	30	Συντήρηση περιπατητικών διαδρομών του Δήμου
	38	Αναθεώρηση και εφαρμογή σχεδίου αντιμετώπισης περιστατικών θαλάσσιας ρύπανσης
	39	Προστασίας της βιοποικιλότητα των Υδροβιότοπων του Δήμου
	40	Αντιπυρική προστασία δασικών εκτάσεων Δήμου Χερσονήσου
	41	Ανάπτυξη Παραμέτρων Λειτουργίας Συστήματος “PAY AS YOU THROW”
	42	Ίδρυση φορέα διαχείρισης πληθυσμού αδέσποτων ζώων συντροφιάς στο Δήμο Χερσονήσου
	43	Εκπόνηση σχεδίου προστασίας και διαχείρισης των υδάτινων πόρων του Δήμου Χερσονήσου
	44	Σταθμοί Ανακύκλωσης Υλικών
45	Ενημέρωση & ευαισθητοποίηση Κοινού για την ανακύκλωση	

5.3 Οι Δράσεις σε κάθε Χωρική Ενότητα- Οριζόντιες δράσεις

Ο στρατηγικός σχεδιασμός που επιχειρείται μπορεί να κατηγοριοποιηθεί χωρικά βάσει:

- **Των αναπτυγμένων τουριστικά περιοχών**, που χωρίζονται σε αυτές που υφίστανται **έντονες πιέσεις – αλλοιώσεις** και αυτές που σημείωσαν μια **ήπια ανάπτυξη**.
- **Των περιοχών που γνώρισαν τουριστική ανάπτυξη, αλλά πλέον απειλούνται με υποβάθμιση.**
- **Των περιοχών που δεν αναπτύχθηκαν τουριστικά, αλλά ακολούθησαν μια διαφοροποιημένη ανάπτυξη.**
- **Των ειδικών περιοχών με οικολογικό ενδιαφέρον.**
- **Οριζόντιες δράσεις που αφορούν όλο το Δήμο.**

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Στρατηγικός Στόχος 1	Στρατηγικός Στόχος 2	Στρατηγικός Στόχος 3
ΧΩΡΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΠΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	1	Διαμόρφωση χώρου δημοτικού ακινήτου στο Πισκοπιανό, Δ.Ε. Χερσονήσου	✓		
		2	Περφορειακός δρόμος οικισμού Κουτουλουφαρίου, Δ.Ε. Χερσονήσου	✓		
	3	Ανάπλαση Χερσαίας Λιμενικής Ζώνης	✓			
	4	Αποκατάσταση Θαλάσσιας Λεκάνης	✓			
	5	Επέκταση, βελτίωση & εκσυγχρονισμός λιμένα Χερσονήσου	✓			
	6	Συντήρηση- επισκευές υφιστάμενων Εξωτερικών και Εσωτερικών λιμενικών έργων	✓			
	7	Καθαρισμός περιοχής αρμοδιότητας ΔΛΤΧ				✓
	8	Επέκταση – Εξομείωση χερσαίας Λιμενικής Ζώνης	✓			
	9	Δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου στο Λ. Χερσονήσου	✓			
	10	Εκσυγχρονισμός – Βελτιώσεις αστικού εξοπλισμού Χερσαίας Λιμενικής Ζώνης Λ. Χερσονήσου	✓			
	11	Κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης με ανάπλαση του υπαίθριου χώρου και δημιουργία χρήσεων πολιτισμού και αναψυχής στο Λ. Χερσονήσου, Δ.Ε. Χερσονήσου	✓			
	12	Ανάπλαση – Ανάδειξη – Αποκατάσταση πολιτιστικών αρχαιολογικών χώρων και μνημείων			✓	
	13	Ανάπλαση πλατείας Λ. Χερσονήσου	✓			
	14	Οργάνωση - βελτίωση κοινόχρηστων χώρων στην παραλιακή αστικοποιημένη ζώνη	✓			
	15	Ανάπλαση της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου στον Οικισμό Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων	✓			

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Στρατηγικός Στόχος 1	Στρατηγικός Στόχος 2	Στρατηγικός Στόχος 3	
ΧΩΡΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕ ΕΝΤΟΝΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ Ή / ΚΑΙ ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ	16	Αποπεράτωση μαρίνας Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων	✓			
		17	Προστασία και ανάδειξη του υγρότοπου στις εκβολές του ποταμού των Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων			✓	
		18	Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Ποταμός»		✓		
		19	Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Γιοφύρι»		✓		
	ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕ ΑΠΕΙΛΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ	20	Δημιουργία κοινόχρηστων χώρων στις περιοχές Καρτερού – Κοκκίνη Χάνι – Γούρνες – Κάτω Γούβες	✓			
		21	Ανάπλαση και μετατροπή Ξενοδοχειακής μονάδας Ξετία σε Τουριστικό – Πολιτιστικό Χωριό στον Καρτερό, Δ.Ε. Γουβών	✓			
		22	Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Αρίνα»	✓			
		23	Ψηφιακό μουσείο για τη διάχυση του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου του Δήμου Χερσονήσου στον οικισμό Αβδού, Δ.Ε. Χερσονήσου		✓		
	24	Ενίσχυση του ρόλου του Ιδρύματος «Ελλην Αλεξίου» στο Κράσι, Δ.Ε. Μαλίων			✓		
	25	Διοργάνωση Πολιτιστικών Εκδηλώσεων σε συνεργασία με τους τοπικούς πολιτιστικούς φορείς			✓		
	26	Ανάπλαση κεντρικής πλατείας Σγουροκεφαλίου Δ.Ε. Επισκοπής	✓				
	27	Ολοκλήρωση αναβάθμισης οικισμού Επισκοπής, Δ.Ε. Επισκοπής	✓				
	28	Ανάπλαση περιβάλλοντα χώρου Παναγίας Γκουβερνιώτισσας στις Ποταμιές, Δ.Ε. Χερσονήσου	✓				
	29	Εργασίες προστασίας και ανάδειξης μνημειακού πλατάνου στο Κράσι. Δ.Ε. Χερσονήσου				✓	
	30	Συντήρηση περιπατητικών διαδρομών του Δήμου				✓	
	31	Δημιουργία δικτύου πληροφοριακής σήμανσης στο Δήμο			✓		

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Στρατηγικός Στόχος 1	Στρατηγικός Στόχος 2	Στρατηγικός Στόχος 3
ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	32	Βελτίωση ποιότητας οδικού δημοτικού δικτύου	✓		
		33	Βελτίωση ποιότητας οδικού αγροτικού δικτύου	✓		
		34	Αναβάθμιση οδικής ασφάλειας δημοτικού δικτύου	✓		
		35	Δημιουργία δικτύου ενδοδημοτικής συγκοινωνίας - βελτίωση κυκλοφορίας οχημάτων - δημιουργία νέων χώρων στάθμευσης	✓		
		36	Αναβάθμιση προσφερόμενων υπηρεσιών ΔΑΜΑΔ Δημιουργία καντινών στο οδικό δίκτυο και στις δημοτικές παραλίες	✓		
		37	Συντήρηση - ανάπτυξη ασύρματων δικτύων για παροχή υπηρεσιών διαδικτύου στους δημότες	✓		
		38	Αναθεώρηση και εφαρμογή σχεδίου αντιμετώπισης περιστατικών θαλάσσιας ρύπανσης			✓
	39	Προστασίας της βιοποικιλότητας των Υδροβιότοπων του Δήμου			✓	
	40	Αντιπυρική προστασία δασικών εκτάσεων Δήμου Χερσονήσου			✓	
	41	Ανάπτυξη Παραμέτρων Λειτουργίας Συστήματος "PAY AS YOU THROW"			✓	
	42	Ίδρυση φορέα διαχείρισης πληθυσμού αδέσποτων ζώων συντροφιάς στο Δήμο Χερσονήσου			✓	
	43	Εκπόνηση σχεδίου προστασίας και διαχείρισης των υδάτινων πόρων του Δήμου Χερσονήσου			✓	
	44	Σταθμοί Ανακύκλωσης Υλικών			✓	
	45	Ενημέρωση & ευαισθητοποίηση Κοινού για την ανακύκλωση			✓	
		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ				

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Στρατηγικός Στόχος 1	Στρατηγικός Στόχος 2	Στρατηγικός Στόχος 3
ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΤΟΝΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	46	Διοργάνωση Συνεδρίων-Σεμιναρίων με στόχο την κατάρτιση των τοπικών επιχειρηματιών και πολιτών		✓	
		47	Δημιουργία «πρότυπου αγροκτήματος»		✓	
		48	Δημιουργία χώρου σκεπαστής λαϊκής αγοράς βιολογικών και τοπικών αγροτικών προϊόντων		✓	
		49	Εφαρμογή προγράμματος πολιτικών και δράσεων για την προσέλκυση νέων Επενδύσεων		✓	
		50	Κάρτα Επισκεπτών με εκπτώσεις σε χώρους πολιτισμού και σημεία ενδιαφέροντος		✓	
	51	Ανάπτυξη Καταδυτικού Τουρισμού μέσω δημιουργίας Υποβρύχιου Μουσείου		✓		
	52	Κατασκευή Αθλητικού Κέντρου στη θέση Αγγισαράλακος, Δ.Ε. Χερσονήσου, στο Δήμο Χερσονήσου 6.600.000,00 €		✓		
	53	Ηλεκτρονική Προβολή του Δήμου - Δημιουργία Τουριστικής Διαδικτυακής Πύλης (Portal)		✓		
	54	Marketing Προορισμού μέσα από την προώθηση παραγωγής ταινιών στην περιοχή του Δήμου		✓		
	55	Αδελφοποίηση του Δήμου Χερσονήσου με άλλους Δήμους σε διεθνές επίπεδο		✓		
ΠΡΟΒΟΛΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	56	Εκπόνηση Marketing Plan για την τουριστική προβολή του προορισμού		✓		
	57	Διαφημιστική Προβολή του Δήμου σε διεθνή και εθνικά δίκτυα και μέσω Διαδικτύου, Κοινωνικών Δικτύων και Κινητών Τηλεφώνων		✓		
	58	Τοποθέτηση οικίσκων πληροφόρησης σε επιλεγμένες περιοχές του Δήμου		✓		
	59	Δημιουργία Κέντρων Πληροφόρησης Τουριστών		✓		
	60	Σύσταση Γραφείου Τουρισμού - Διαχείρισης Προορισμού		✓		

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Στρατηγικός Στόχος 1	Στρατηγικός Στόχος 2	Στρατηγικός Στόχος 3
ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΟΒΟΛΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	61	Καταγραφή, Ανάλυση, Αξιολόγηση των Τουριστικών Πόρων της περιοχής		✓	
		62	Καταγραφή της Τουριστικής Κατανάλωσης στο Δήμο με την εφαρμογή του προγράμματος των δορυφόρων λογαριασμών.		✓	
	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ	63	Εκπόνηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου για τον Καλλικρατικού Δήμο Χερσονήσου	✓		
		64	Σύνταξη ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης κρίσεων - φυσικών καταστροφών	✓		

6. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΠΗΓΩΝ

	A/A	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΚΟΣΤΟΣ
Στρατηγικός Στόχος 1: Αναβάθμιση του τουριστικού υποβάθρου μέσω της βελτίωσης βασικών δημόσιων υποδομών.	1	Διαμόρφωση χώρου δημοτικού ακινήτου στο Πισκοπιανό, Δ.Ε. Χερσονήσου	ΟΣΑΠΥ	715.618 €
	2	Περιφερειακός δρόμος οικισμού Κουτουλουφαρίου, Δ.Ε. Χερσονήσου	ίδιοι πόροι	1.000.000 €
	3	Ανάπλαση Χερσαίας Λιμενικής Ζώνης	ίδιοι πόροι, ΕΣΠΑ	192.000 €
	4	Αποκατάσταση Θαλάσσιας Λεκάνης	ίδιοι πόροι, ΕΣΠΑ	74.000 €
	5	Επέκταση, βελτίωση & εκσυγχρονισμός λιμένα Χερσονήσου	ίδιοι πόροι, ΕΣΠΑ	53.000 €
	6	Συντήρηση- επισκευές υφιστάμενων Εξωτερικών και Εσωτερικών λιμενικών έργων	ίδιοι πόροι, ΕΣΠΑ	154.000 €
	8	Επέκταση – Εξομοίωση Χερσαίας Λιμενικής Ζώνης	ίδιοι πόροι	53.000 €
	9	Δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου στο Λ. Χερσονήσου	ίδιοι πόροι,	150.000 €
	10	Εκσυγχρονισμός – Βελτιώσεις αστικού εξοπλισμού Χερσαίας Λιμενικής Ζώνης Λ. Χερσονήσου	ίδιοι πόροι, ΕΣΠΑ	75.500 €
	11	Κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης με ανάπλαση του υπαίθριου χώρου και δημιουργία χρήσεων πολιτισμού και αναψυχής στο Λ. Χερσονήσου, Δ.Ε. Χερσονήσου	ίδιοι πόροι, JESSICA	4.862.509 €
	13	Ανάπλαση πλατείας Λ. Χερσονήσου	ΕΣΠΑ	80.000 €
	14	Οργάνωση - βελτίωση κοινόχρηστων χώρων στην παραλιακή αστικοποιημένη ζώνη	Ευρωπαϊκά ή Εθνικά προγράμματα, ή δάνειο ή ίδιοι πόροι	900.000 €
	15	Ανάπλαση της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου στον Οικισμό Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων	ΕΣΠΑ	1.200.000€
	16	Αποπεράτωση μαρίνας Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων	ίδιοι πόροι, ΕΣΠΑ	200.000 €
	17	Προστασία και ανάδειξη του υγρότοπου στις εκβολές του ποταμού των Μαλίων, Δ.Ε. Μαλίων	ίδιοι πόροι	100.000 €
	18	Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Ποταμός»	ίδιοι πόροι	30.000 €
	19	Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Γιοφύρι»	ίδιοι πόροι	25.000 €
	20	Δημιουργία κοινόχρηστων χώρων στις περιοχές Καρτερού – Κοκκίνη Χάνι – Γούρνες – Κάτω Γούβες	ίδιοι πόροι	800.000 €
	21	Ανάπλαση και μετατροπή Ξενοδοχειακής μονάδας Ξενία σε Τουριστικό – Πολιτιστικό Χωριό στον Καρτερό, Δ.Ε. Γουβών	ίδιοι πόροι	2.000.000 €
	26	Ανάπλαση κεντρικής πλατείας Σγουροκεφαλίου Δ.Ε. Επισκοπής	ΟΣΑΠΥ	150.000 €
	27	Ολοκλήρωση αναβάθμισης οικισμού Επισκοπής, Δ.Ε. Επισκοπής	ΟΣΑΠΥ	100.000 €
28	Ανάπλαση περιβάλλοντα χώρου Παναγίας Γκουβερνιώτισσας στις Ποταμιές, Δ.Ε. Χερσονήσου	ΟΣΑΠΥ/ΕΣΠΑ	550.000 €	
31	Δημιουργία δικτύου πληροφοριακής σήμανσης στο Δήμο	ΟΣΑΠΥ	75.000 €	

	32	Βελτίωση ποιότητας οδικού δημοτικού δικτύου	ίδιοι πόροι	3.000.000€
	33	Βελτίωση ποιότητας οδικού αγροτικού δικτύου	ίδιοι πόροι	1.650.000€
	34	Αναβάθμιση οδικής ασφάλειας δημοτικού δικτύου	ίδιοι πόροι	1.050.000€
	35	Δημιουργία δικτύου ενδοδημοτικής συγκοινωνίας - Βελτίωση κυκλοφορίας οχημάτων - Δημιουργία νέων χώρων στάθμευσης	ίδιοι πόροι	1.200.000 €
	36	Αναβάθμιση προσφερόμενων υπηρεσιών ΔΑΜΑΛ. Δημιουργία καντινών στο οδικό δίκτυο και στις δημοτικές παραλίες	ίδιοι πόροι	60.000 €
	37	Συντήρηση - ανάπτυξη ασύρματων δικτύων για παροχή υπηρεσιών διαδικτύου στους δημότες	ίδιοι πόροι, ΕΣΠΑ	220.000 €
	63	Εκπόνηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου για τον Καλλικρατικό Δήμο Χερσονήσου	ίδιοι πόροι	685.815 €
	64	Σύνταξη ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης κρίσεων - φυσικών καταστροφών	ίδιοι πόροι	500.000 €
	ΣΥΝΟΛΟ			

	A/A	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΚΟΣΤΟΣ
	Στρατηγικός Στόχος 2: Διαφοροποίηση του τοπικού παραγωγικού συστήματος με έμφαση στην Αναβάθμιση και Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και διεύρυνση της παραγωγικής βάσης του Δήμου. Ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας.	12	Ανάπλαση – Ανάδειξη – Αποκατάσταση πολιτιστικών αρχαιολογικών χώρων και μνημείων.	ίδιοι πόροι, χρηματοδότηση από εξωτερικές πηγές
22		Ανάδειξη δημοτικής παραλίας «Αρίνα»	ίδιοι πόροι	120.000 €
23		Ψηφιακό μουσείο για τη διάχυση του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου του Δήμου Χερσονήσου στον οικισμό Αβδού, Δ.Ε. Χερσονήσου.	ΟΣΑΠΥ	200.000 €
24		Ενίσχυση του ρόλου του Ιδρύματος «Έλλης Αλεξίου» στο Κράσι, Δ.Ε. Μαλίων	ίδιοι πόροι, ευρωπαϊκά προγράμματα επιχορηγήσεις	36.800 €
25		Διοργάνωση Πολιτιστικών Εκδηλώσεων σε συνεργασία με τους τοπικούς πολιτιστικούς φορείς	ίδιοι πόροι	135.000 €
46		Διοργάνωση Συνεδρίων-Σεμιναρίων με στόχο την κατάρτιση των τοπικών επιχειρηματιών και πολιτών	Ελλάδα-Κύπρος, MED, ίδιοι πόροι	107.000 €
47		Δημιουργία «πρότυπου αγροκτήματος»	ίδιοι πόροι, Ελλάδα-Κύπρος, INTERREGVI, LEADER	130.000 €
48		Δημιουργία χώρου σκεπαστής λαϊκής αγοράς βιολογικών και τοπικών αγροτικών προϊόντων	ίδιοι πόροι, INTERREGVI, SEE, Η δημιουργία σύμπραξης (cluster) του πρωτογενή με τον τριτογενή τομέα μπορεί να χρηματοδοτηθεί και με πρόγραμμα από το Υπουργείο Ανάπτυξης	124.000 €
49		Εφαρμογή προγράμματος πολιτικών και δράσεων για την προσέλκυση νέων Επενδύσεων	ίδιοι πόροι, Χορηγίες	24.000 €
50		Κάρτα Επισκεπτών με εκπτώσεις σε χώρους πολιτισμού και σημεία ενδιαφέροντος	ίδιοι πόροι	168.000 €
51		Ανάπτυξη Καταδυτικού Τουρισμού μέσω δημιουργίας Υποβρύχιου Μουσείου	Ελλάδα-Κύπρος, MED, SEE, ENPI, INTERREGVI	530.000 €
52		Κατασκευή Αθλητικού Κέντρου στη θέση Αγγισαρόλακος, Δ.Ε. Χερσονήσου, στο Δήμο Χερσονήσου	ίδιοι πόροι, JESSICA	11.000.000 €
53		Ηλεκτρονική Προβολή του Δήμου - Δημιουργία Τουριστικής Διαδικτυακής Πύλης (Portal)	Ελλάδα-Κύπρος, MED, SEE, ENPI, INTERREGVI, Ψηφιακή Σύγκληση, ίδιοι πόροι, e-TEN	111.000 €
54		Marketing Προορισμού μέσα από την προώθηση παραγωγής ταινιών στην περιοχή του Δήμου	Ελλάδα-Κύπρος, ICT for Government and Public Services	475.000 €
55		Αδελφοποίηση του Δήμου Χερσονήσου με άλλους Δήμους σε διεθνές επίπεδο	ίδιοι πόροι, Πρόγραμμα Ευρώπη για τους Πολίτες	30.000 €
56		Εκπόνηση Marketing Plan για την τουριστική προβολή του προορισμού	Ελλάδα-Κύπρος, MED, SEE, ENPI, INTERREGVI	130.000 €
57		Διαφημιστική Προβολή του Δήμου σε διεθνή και εθνικά δίκτυα και μέσω Διαδικτύου, Κοινωνικών Δικτύων και Κινητών Τηλεφώνων	Ελλάδα-Κύπρος, MED, SEE, ENPI, INTERREGVI, e-TEN, ίδιοι πόροι,	505.000 €
58		Τοποθέτηση οικίσκων πληροφόρησης σε επιλεγμένες περιοχές του Δήμου	ΟΣΑΠΥ	100.000 €

59	Δημιουργία Κέντρων Πληροφόρησης Τουριστών	Ελλάδα-Κύπρος, MED, SEE, ENPI, INTERREGVI, ίδιοι πόροι	312.500 €
60	Σύσταση Γραφείου Τουρισμού - Διαχείρισης Προορισμού	Ελλάδα-Κύπρος, MED, SEE, ENPI, INTERREGVI, ίδιοι πόροι	240.000 €
61	Καταγραφή, Ανάλυση, Αξιολόγηση των Τουριστικών Πόρων της περιοχής	ΟΣΑΠΥ	154.000 €
62	Καταγραφή της Τουριστικής Κατανάλωσης στο Δήμο με την εφαρμογή του προγράμματος των δορυφόρων λογαριασμών.	ίδιοι πόροι, MED, SEE, ENPI	44.000 €
ΣΥΝΟΛΟ			14.980.300 €

A/A	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΚΟΣΤΟΣ
7	Καθαρισμός περιοχής αρμοδιότητας ΔΛΤΧ	ίδιοι πόροι	13.000 €
29	Εργασίες προστασίας και ανάδειξης μνημειακού πλατάνου στο Κράσι. Δ.Ε. Χερσονήσου	ΟΣΑΠΥ	150.000 €
30	Συντήρηση περιπατητικών διαδρομών του Δήμου	LEADER, Ε.Π. «Αλεξ. Μπαλατατζής»	230.000 €
38	Αναθεώρηση και εφαρμογή σχεδίου αντιμετώπισης περιστατικών θαλάσσιας ρύπανσης	ίδιοι πόροι, ΕΣΠΑ	48.000 €
39	Προστασίας της βιοποικιλότητας των Υδροβιότοπων του Δήμου	ίδιοι πόροι, LIFE +, INTERREGVI, MED, Ελλάδα-Κύπρος	26.000 €
40	Αντιπυρική προστασία δασικών εκτάσεων Δήμου Χερσονήσου	ίδιοι πόροι, Ε.Π. «Αλεξ. Μπαλατατζής», Επιχ. Πργ. Κρήτης και Νήσων 2007-2013, Συνεργασία 2011, MED, SEE, ENPI, INTERREGVI,	106.500 €
41	Ανάπτυξη Παραμέτρων Λειτουργίας Συστήματος "PAY AS YOU THROW"	ίδιοι πόροι	3.500 €
42	Ίδρυση φορέα διαχείρισης πληθυσμού αδέσποτων ζώων συντροφιάς στο Δήμο Χερσονήσου	ίδιοι πόροι, Πργ. Υπουργείου Αγρ. Ανάπτυξης και Τροφίμων, Ευρωπαϊκά Ανταγωνιστικά Πργ. Διασυνοριακής συνεργασίας	213.000 €
43	Εκπόνηση σχεδίου προστασίας και διαχείρισης των υδάτινων πόρων του Δήμου Χερσονήσου	Ελλάδα-Κύπρος, MED, SEE, ENPI, INTERREGVI, ίδιοι πόροι	111.000 €
44	Σταθμοί Ανακύκλωσης Υλικών	ίδιοι πόροι	450.000 €
45	Ενημέρωση & ευαισθητοποίηση Κοινού για την ανακύκλωση	ίδιοι πόροι	30.000 €
ΣΥΝΟΛΟ			1.381.000€

7. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

7.1. Επιτροπή παρακολούθησης υλοποίησης των παρεμβάσεων που πραγματοποιούνται¹

Η επιτροπή παρακολούθησης υλοποίησης του προγράμματος αποτελείται από την Εκτελεστική Επιτροπή όπως ορίζεται από τον Ν.3852/2010 (Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πρόγραμμα Καλλικράτης), το Γραφείο Προγραμματισμού και την ομάδα των Ειδικών Σύμβουλων του Δημάρχου Χερσονήσου.

7.2 Συγκρότηση Μόνιμης Επιτροπής Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής

Η συγκρότηση της Μόνιμης Επιτροπής Τουρισμού σε Συνεργασία με φορέα διαχείρισης προορισμού του Δήμου που θα συσταθεί θα μπορεί να επιτελεί εκτός των γνωστών λειτουργιών παρεμφερών οργανισμών και βήμα συναίνεσης των κοινωνικών εταίρων και φορέων για την αναγκαία επίτευξη μέτρων στην κατεύθυνση διασφάλισης του πλαισίου μιας αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης για την περιοχή. Στοιχεία και ενέργειες αυτής της Επιτροπής θα είναι εκτός των άλλων :

- Να τηρεί μητρώα και στοιχεία που αφορούν την υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στην περιοχή του Δήμου
- Να σχεδιάζει και εισηγείται προγράμματα δράσεων παρέμβασης του Δήμου για την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή και την αναβάθμιση των παρεχομένων τουριστικών υπηρεσιών, σε συνεργασία με τους τουριστικούς επαγγελματικούς φορείς της περιοχής. Μεριμνά για την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών.
- Να μεριμνά για το σχεδιασμό και την πραγματοποίηση προγραμμάτων τουριστικής προβολής της περιοχής του Δήμου (π.χ. παραγωγή τουριστικού υλικού και εκδόσεις πρακτικών οδηγών για τους ταξιδιώτες, συμμετοχή σε εκθέσεις τουρισμού, δημιουργία δικτύων επικοινωνίας και συνεργασίας με άλλες περιοχές εντός και εκτός της χώρας κλπ).
- Να μεριμνά για την εφαρμογή μηχανισμών ενημέρωσης / πληροφόρησης των επισκεπτών της περιοχής.

Το έργο της Επιτροπής Τουριστικής Ανάπτυξης & προβολής είναι συμβουλευτικό, για την επεξεργασία και εισήγηση στο δημοτικό συμβούλιο θεμάτων που σχετίζονται με την

---

¹Ο Δήμος Χερσονήσου με σχετική απόφαση του Δ.Σ. στα πλαίσια του Ν.3852/2010 συγκρότησε Επιτροπή Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής.

ανάπτυξη του τουρισμού και την προβολή του δήμου και έχει, μεταξύ άλλων, τις εξής αρμοδιότητες :

α. Τον προγραμματισμό και τη χάραξη της τουριστικής πολιτικής, το σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής του δήμου και την διαμόρφωση και προώθηση των αναγκαίων ρυθμίσεων και των απαιτούμενων μέτρων εφαρμογής

β. Εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο τα αναγκαία μέτρα για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του τουριστικού τομέα και παρακολουθεί την απόδοσή του, ώστε να ενημερώνει σχετικά το δημοτικό συμβούλιο

γ. Προτείνει προς το δημοτικό συμβούλιο της κατευθύνσεις για τη μελέτη και κατάρτιση προγραμμάτων τουριστικής υποδομής και ανάπτυξης του δήμου.

δ. Προτείνει τις αναγκαίες ενέργειες για την προώθηση και λήψη μέτρων για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων στον τομέα του τουρισμού

ε. Συνεργάζεται με τους συναρμόδιους επαγγελματικούς φορείς της τοπικής κοινωνίας για την εναρμόνιση των πολιτικών τους και το συντονισμό των δράσεων, με σκοπό την υποβοήθηση της τουριστικής ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού του δήμου

ζ. Συμμετέχει διά του προέδρου της και άλλων μελών που θα ορίζει κάθε φορά με απόφαση της, στις εκπροσωπήσεις του δήμου σε τοπικές, πανελλαδικές ή διεθνείς εκθέσεις που διοργανώνονται με θέμα τον τουρισμό, με στόχο την προβολή του δήμου και την προώθηση των τοπικών τουριστικών προϊόντων

η. Σχεδιάζει και προτείνει στο δημοτικό συμβούλιο διαφημιστικά προγράμματα και γενικά ενέργειες, που αφορούν την τουριστική προβολή και τη διαφήμιση του δήμου στο εσωτερικό και το εξωτερικό, ιδίως με συμμετοχή σε εκθέσεις, με διαφημίσεις σε μέσα μαζικής ενημέρωσης και με καταχωρήσεις σε έντυπα ή εκδόσεις τους ως και με οποιονδήποτε άλλον τρόπο

στ. Το σχεδιασμό της πολιτικής για την υποβοήθηση της ποιοτικής αναβάθμισης των τουριστικών υπηρεσιών του δήμου και ιδίως, η αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη σύνταξη προτάσεων και διατύπωση γνώμης για την έκδοση κανονιστικών αποφάσεων από το δημοτικό συμβούλιο για τον καθορισμό του περιεχομένου της διαδικασίας ελέγχου των τουριστικών επιχειρήσεων, την τήρηση της καθαριότητας, ευταξίας και ευπρεπούς εμφάνισης όλων των σημείων του δήμου, που έχουν σχέση με τον τουρισμό και την εισήγηση στο δημοτικό συμβούλιο για τη λήψη μέτρων πραγματοποίησης των σκοπών αυτών.

8. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Πρόταση 1: Διοργάνωση Συνεδρίων & Ημερίδων. Προτείνεται η διοργάνωση συνεδρίων και ημερίδων με στόχο την παρουσίαση και προώθηση της στρατηγικής του Δήμου σχετικά με τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη. Τέτοιου είδους ενέργειες θα συντελέσουν τόσο στη γνωστοποίηση της στρατηγικής αυτής όσο και στην αποδοχή της από τα άμεσα ενδιαφερόμενα μέλη. Στα συνέδρια αυτά είναι σημαντική η πρόσκληση των τοπικών και εθνικών μέσων ενημέρωσης. Επίσης μείζονος σημασίας κρίνεται η θεσμοθέτηση της διοργάνωσης ενός ετήσιου συνεδρίου στο οποίο θα γίνεται απολογισμός του προηγούμενου έτους ώστε να καθορίζονται οι ενέργειες για το επόμενο.

Πρόταση 2: Έκδοση Δελτίων Τύπου. Ο Οργανισμός Διαχείρισης Προορισμού όπως επίσης και η Επιτροπή Τουρισμού, οι οποίοι και θα είναι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Στρατηγικής Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης, θα πρέπει να κρατούν διαρκώς ενήμερα τα μέσα ενημέρωσης εκδίδοντας δελτία τύπου σχετικά με τις ενέργειες που πραγματοποιούνται στην περιοχή του Δήμου.

Πρόταση3: Φιλοξενία δημοσιογράφων: Προκειμένου να δοθεί η ευκαιρία σε δημοσιογράφους, τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού, να προβάλουν την Στρατηγική ΒΙ.Τ.Α. και επομένως και την περιοχή του Δήμου Χερσονήσου, μέσα από μια βιωματική προσέγγιση και μια σωστή ενημέρωση, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα φιλοξενίας δημοσιογράφων στο Δήμο.

Πρόταση 4: Δημιουργία ερωτηματολογίων για επιχειρηματίες, πολίτες και τουρίστες: Στα πλαίσια της διαφάνειας και της συμμετοχικότητας των ενδιαφερόμενων μελών της περιοχής του Δήμου, είναι σημαντικό να καταγράφεται η γνώμη τους. Με αυτό τον τρόπο η εφαρμογή της στρατηγικής από τους εμπλεκόμενους φορείς καθίσταται πιο ευέλικτη και αποτελεσματική.

Πρόταση 5: Συμμετοχή σε μεγάλους και καταξιωμένους οργανισμούς που έχουν σχέση με το αντικείμενο της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης: Η συμμετοχή σε τέτοιους οργανισμούς θα ενισχύσει τη θέση του Δήμου σε διεθνές επίπεδο, θα βελτιώσει την εικόνα του και θα συμβάλει στην καλύτερη εφαρμογή της στρατηγικής μέσα από προγράμματα συνεργασίας με άλλους δήμους και ανταλλαγή τεχνογνωσίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κηρυγμένα μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι

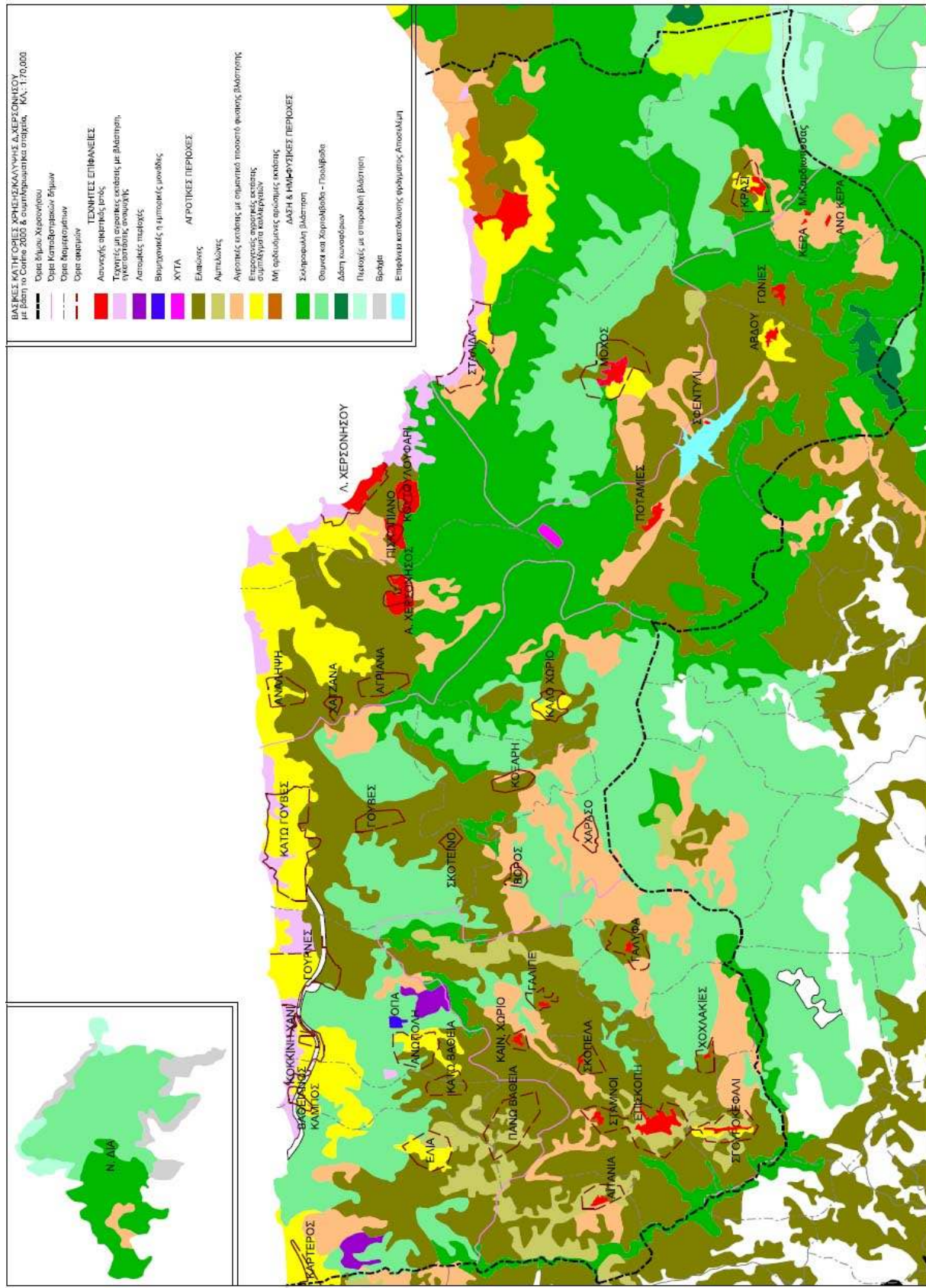
α/α	Όνομασία Μνημείου	Δημοτική Ενότητα	Είδος Μνημείου	ΦΕΚ Κήρυξης
1	Λιμνή Αγίων Θεοδώρων	Γουβών	Φυσικοί Χώροι, Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970
2	Νίρου Χάνι	Γουβών	Φυσικοί Χώροι, Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970
3	Ανεμόμυλος Καλού Χωριού	Γουβών	Αγροτική Οικονομία, Μύλοι	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3700/59505/3-11-1995, ΦΕΚ 1038/Β/14-12-1995
4	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Αγ. Γεώργιος"	Γουβών	Αρχαιολογικές Θέσεις, Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/39809/22 76/9-10-1996, ΦΕΚ 991/Β/31-10-1996
5	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Ανισαρά"	Γουβών	Αρχαιολογικές Θέσεις, Οικιστικά Σύνολα	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/39809/22 76/9-10-1996, ΦΕΚ 991/Β/31-10-1996
6	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Ξεπάτωμα"	Γουβών	Βιοτεχνία / Βιομηχανία, Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/39809/22 76/9-10-1996, ΦΕΚ 991/Β/31-10-1996
7	Χαρασό. Ι. Μονή Κεράς Ελεούσας.	Γουβών	Μοναστηριακά Συγκροτήματα, Θρησκευτικοί Χώροι	ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Β1/Φ38/69789/151 9/29-10-1982, ΦΕΚ 17/Β/20-1-1983
8	Αμνισός	Γουβών	Φυσικοί Χώροι, Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970
9	Αρχαιολογικός χώρος σπηλαίου Ειλειθυίας	Γουβών	Φυσικοί Χώροι, Σπήλαια, Αρχαιολογικές Θέσεις, Αρχαία Ιερά, Θρησκευτικοί Χώροι	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ23/36965/15 42/9-9-1988, ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970, ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ23/71835/307 1π.ε./17-11-1979, ΦΕΚ 210/Β/1-3-1980
10	Αμνισός. Αρχαιολογικός χώρος στο λόφο "Παλιόχωρα"	Γουβών	Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ23/71835/307 1π.ε./17-11-1979, ΦΕΚ 210/Β/1-3-1980
11	Λιθόκτιστη γέφυρα στην περιοχή «Κακιά Ράχη» στο Δήμο Επισκοπής του Ν. Ηρακλείου (Κρήτης).	Επισκοπής	Γέφυρες	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/64910/1579/22-9-2004, ΦΕΚ 1547/Β/15-10-2004

12	Νερόμυλος στην περιοχή «Κακιά Ράχη» στο Δήμο Επισκοπής του Ν. Ηρακλείου (Κρήτης).	Επισκοπής	Μύλοι	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/64910/1579/22-9-2004, ΦΕΚ 1547/Β/15-10-2004
13	Καινούργιο Χωριό. Ενετικός πύργος ιδιοκτησίας Εμ. Μπαλμπακάκη.	Επισκοπής	Αμυντικά Συγκροτήματα, Πύργοι	ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ38/64926/1455/29-11-1982, ΦΕΚ 1080/Β/31-12-1982
14	Καινούργιο Χωριό. Ενετικοί ληνοί	Επισκοπής	Αγροτική Οικονομία	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ38/50809/1483/14-11-1995, ΦΕΚ 994/Β/1-12-1995
15	Καινούργιο Χωριό. Παραδοσιακός Οικισμός	Επισκοπής	Οικιστικά Σύνολα	ΠΔ 19-10-1978, ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ38/50809/1483/14-11-1995, ΦΕΚ 994/Β/1-12-1995
16	Αρχαιολογικός χώρος Μαλίων	Μαλίων	Αρχαιολογικές Θέσεις, Οικιστικά Σύνολα, Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι, Κέντρα Διοίκησης	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970, ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ24/75895/2465/24-11-1981, ΦΕΚ 28/Β/26-1-1982, ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ24/50948/1914/2-10-1984, ΦΕΚ 784/Β/1-11-1984, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ24/29902/1535/2-7-1991, ΦΕΚ 678/Β/8-8-1991, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ24/26142/1578/24-5-2001, ΦΕΚ 699/Β/5-6-2001
17	Κράσι. Θολωτός Μινωικός τάφος	Μαλίων	Φυσικοί Χώροι, Νεκρικοί Χώροι και Μνημεία, Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970
18	Κράσι. Υδραγωγείο "Μεγάλη Βρύση"	Μαλίων	Συστήματα Ύδρευσης	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/562/26939/25-5-2001, ΦΕΚ 706/Β/6-6-2001
19	Κτίριο Παρθεναγωγείου Μαλίων	Μαλίων	Αστικά Κτίρια, Κτίσματα Κοινής Ωφελείας	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2799/35839/17-7-1997, ΦΕΚ 660/Β/4-8-1997
20	Μοχός. Κτίριο ιδιοκτ. της Κοινότητας	Μαλίων	Αστικά Κτίρια	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2787/42110/21-7-1997, ΦΕΚ 834/Β/17-9-1997
21	Μοχός. Κρήνη - δεξαμενή	Μαλίων	Συστήματα Ύδρευσης, Κρήνες	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3807/55700/3-11-1997, ΦΕΚ 1035/Β/24-11-1997
22	Σταλίδα.	Μαλίων	Φυσικοί Χώροι, Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970
23	Αβδού. Ι. Ναός Αγίου Κωνσταντίνου.	Χερσονήσου	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι	ΥΑ 54946/1675/2-7-1946, ΦΕΚ 127/Β/8-8-1946
24	Αβδού. Ι. Ναός Ευαγγελισμού.	Χερσονήσου	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι	ΥΑ 54946/1675/2-7-1946, ΦΕΚ 127/Β/8-8-1946
25	Οικία οπλαρχηγού Ξανθουδίδη	Χερσονήσου	Αστικά Κτίρια	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2669/53238/13-10-1983, ΦΕΚ 642/Β/9-11-

				1983
26	Γωνιές, Υδρόμυλος ιδιοκτησίας Εμμ. Κοτσουφού.	Χερσονήσου	Αγροτική Οικονομία, Μύλοι	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/27800/1769/4-8-1988, ΦΕΚ 629/Β/30-8-1988
27	Όρος Καρφί.	Χερσονήσου	Φυσικοί Χώροι, Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970
28	Κερά.	Χερσονήσου	Φυσικοί Χώροι, Αρχαιολογικές Θέσεις	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970
29	Αποδέσμευση θαλάσσιας περιοχής νότια του λιμένα Χερσονήσου για υποβρύχιες δραστηριότητες Ηρακλείου.	Χερσονήσου	Ενάλιοι Χώροι	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/30229/18 19/25-6-1997, ΦΕΚ 564/Β/10-7-1997, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/24185/14 67/22-5-1998, ΦΕΚ 646/Β/26-6-1998, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/36961/21 94/22-7-1998, ΦΕΚ 923/Β/27-8-1998, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/42 813/2830/2-9-2003, ΦΕΚ 1498/Β/10-10-2003
30	Ποταμιές. Ι. Ναός Παναγίας Γκουβερνιώτισσας.	Χερσονήσου	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι	ΥΑ 54946/1675/2-7-1946, ΦΕΚ 127/Β/8-8-1946
31	Χερσόνησος Ηρακλείου. Αποδέσμευση θαλάσσιας περιοχής στο Ακρωτήριο Χερσονήσου.	Χερσονήσου	Ενάλιοι Χώροι	ΥΑ 9597/12-9-1970, ΦΕΚ 666/Β/23-9-1970, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/42 813/2830/2-9-2003, ΦΕΚ 1498/Β/10-10-2003

ΣΧΕΔΙΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Χάρτης 1 Καλύψεις χρήσεων γης (CORINE 2000)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

EIU (1990) *Greece* (pp. 45–62). International tourist reports, National Report, No. 4. στο Buhalis, D (2001) *Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges*, Current Issues in Tourism Vol 4, No 5

King, R. (1993), *The geographical fascination of islands*, in. Lockhart, D., Drakakis-Smith, D. and Schembri, J., (Editors), *The Development Process in Small Island States*, London: Routledge, 13-37 στο Buhalis, D (1999) *Tourism on the Greek Islands: Issues of Peripherality , Competiveness and Development*, International Journal of Tourism, Research, 1, 341-358

Κομίλης, Π. (2007) *Οικοτουρισμός: η εναλλακτική προοπτική αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης*, Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός στο Space Syntax (2012) *Σχεδιασμός και διαχείριση παράκτιου χώρου Δήμου Χερσονήσου Α' Φάση*, Αθήνα.

Space Syntax (2012) *Σχεδιασμός και διαχείριση παράκτιου χώρου Δήμου Χερσονήσου Α' Φάση*, Αθήνα.

